

Chakoten

Dansk Militærhistorisk Selskab

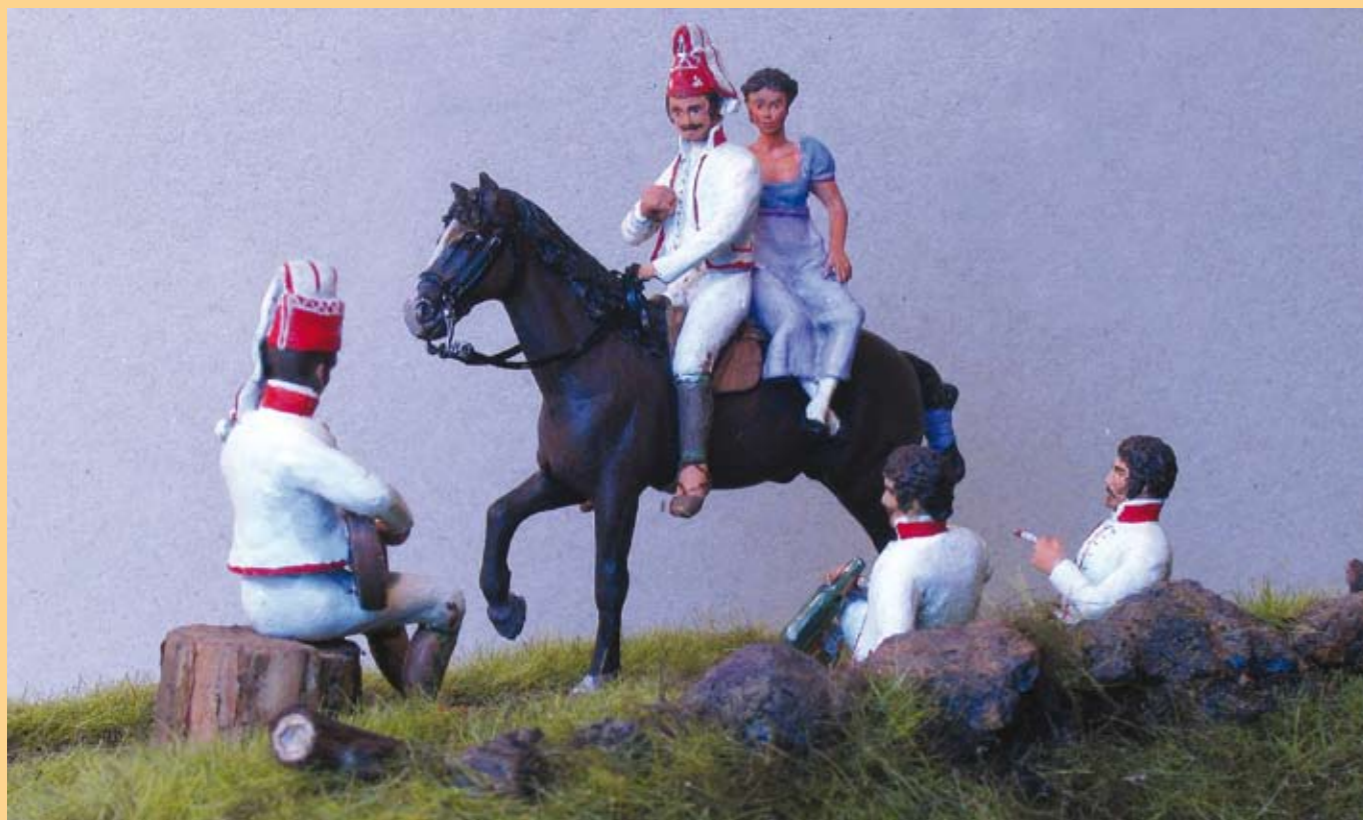
Særudgave

Spanierne i Danmark 200 år

*Pedro Caro y Sureda,
3. Marquis de la Romana.
Romana var leder af den
spanske Division del Norte
som var en del af det franske
8. korps under Marskal
Bernadotte. Læs mere om
Romana i artiklen "Hvor
gik Romana-divisjonen
hen, da den gik hjem?"*

September 2008 63. årgang nr. 3

Rytter med hustru og tre soldater en søndag på Sjælland. Grenaderer i daglig uniform fra Regiment Guadalajara slapper af i vejkanterne med guitarspil, brød, vin og cigaretter. En regimentskammerat kommer forbi med sin pige bag på hesten. Som man stadig kan se det ved festivaler i Spanien, sad kvinderne på en sadelpude spændt til sadlen. Sadelpuden havde langsgående syninger, således at damen sad bedre fast i den sidelæns stilling. Udført af Christian Raun til brug for vandrestillingen i 2008 på 4 museer.

Tre officerer til hest. Don Pedro Caro y Sureda, Marqués de la Romana, general og øverstkommanderende for de spanske tropper i Danmark, med to af sine spanske adjutanter. Romana rider en Palomino, en kostbar hestefarve kun redet af velhavende officerer. Udført af Christian Raun, til brug for vandrestillingen i 2008 på fire museer.

Redaktøren orienterer

Mødeprogrammet for 2009

Hidtil har du kunnet finde det samlede mødeprogram for det følgende år i Chakotens decemberudgave. Så startede vi på det nye år, og måned for måned afviklede vi så mødedagene med de annoncerede aktiviteter, og gradvist blev mødeprogrammet for året kortere og kortere og fyldte i septemberudgaven knap en side svarende til årets sidste 3 møder. Som det fremgår af mødeprogrammet i denne udgave af Chakoten, har bestyrelsen valgt at lave lidt om på dette. Vi vil i fremtiden forsøge hele tiden at arbejde med et rullende mødeprogram, der så vidt muligt rækker mellem et halvt og et helt år frem. Det gør det muligt for medlemmerne at planlægge på lidt længere sigt og have lidt længere tid til at glæde sig til kommende møder og aktiviteter. Du er naturligvis som hidtil nødt til at holde dig ajour fra tidsskrift til tidsskrift. Der kan jo altid komme ændringer. Mødeprogrammet og ændringer annonceres som bekendt også på hjemmesiden.

Ekskursioner og udstillinger

Det er fortsat relevant at orientere om vandrestillingen i anledning af 200-året for ankomsten til Danmark i marts 2008 af det fransk-spanske hjælpekorps på 26.924 mand, hvoraf ca. 15.000 var spaniere.

Udstillingen er nu nået til Roskilde, som er 4. og sidste chance for at se udstillingen. Den er åben til 2. november på Roskilde Museum.

Chakoten deltager i vandrestillingen med figurer fremstillet og bemalet af John Sjøberg, Christian Raun og John

Winther Hansen. Har du behov for flere oplysninger som f.eks. åbningstider kan du finde dem på museets hjemmeside. www.roskildemuseum.dk og har du lyst til at læse mere om vandrestillingen kan du prøve www.spaniolere.dk.

Gave i anledning af vor protektors bryllup

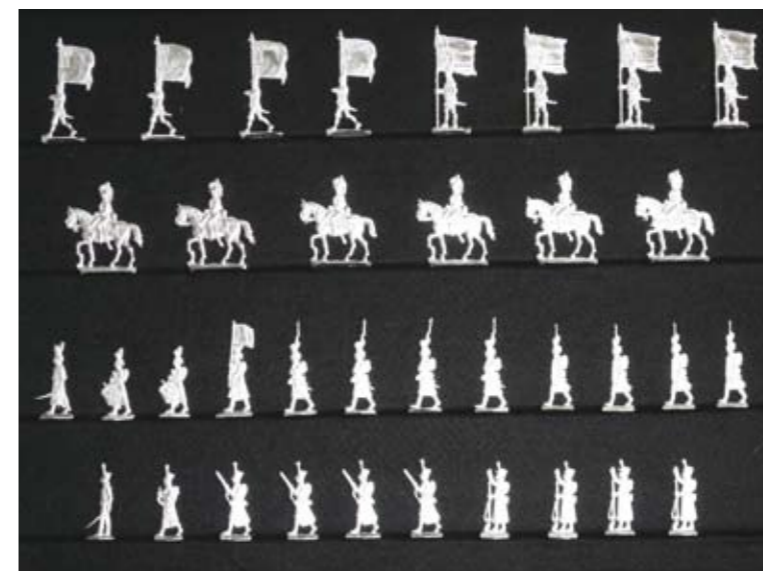
I anledning af Selskabets protektors bryllup modtog HKH Prins Joachim og HKH Prinsesse Marie en samling fornemme 30 mm flade figurer af danske tropper fra Napoleonstiden - musketerer, grenaderer, jægere og let rytteri. Figureerne, der med god hjælp fra vores æresmedlem, Chr. Würgler Hansen, er tilvejebragt, er af professor Rössners produktion.

Nedenstående bringes ordlyden af vor protektors svar:

*Amalienborg, den 16. juli 2008
Præsident Hans Chr. Wolter
Chakoten Dansk Militærhistorisk Selskab*

*Deres Kongelige Højheder Prins Joachim og Prinsesse Marie har bedt mig overbringe en hjertelig tak for de militærhistoriske statuetter og den venlige lykønskning, som glædede parret i anledning af brylluppet den 24. maj. Med venlig hilsen
Kurt Bagge
Kammerherre, oberst
Privatsekretær"*

Fortsættes på næste side

I anledning af Selskabets protektors bryllup modtog HKH Prins Joachim og HKH Prinsesse Marie en samling fornemme 30 mm flade figurer. Her ses et udsnit af gaven.

Chakoten

INDHOLD

Redaktøren orienterer	3
Siden sidst	4
Spanierne på Sjælland af John Sjøberg	6
Hvor gik Romana-divisionen hen, da den gik hjem? af Jens Kristian Boll	10
Spansk oprør i Roskilde den 31. juli 1808 af Mette Høj	17
Brødrene Suhrs 33 spanioler fra "Borgerne i Hamburg" fra ca. 1820	22
Om det franske 8. korps 1807-1808. Bernadotte, spanioler, brødrene Suhrs illustrationer og sådan noget. 1. del, spanioler og brødrene Suhr af T. Snorrason	30
Brødrene Suhrs fire store dioramaer sammensat af de 18 fra ca. 1808	46
Brødrene Suhrs 18 spanioler fra ca. 1808	50
Spanioler efter Thomas Weber, Augsburg af Chr. Würgler Hansen	54
Spanioler efter Lüneburgdagbogen af Chr. Würgler Hansen	57
Augsburgbilleder af spanioler	58
Manuela Malasaña og oprøret i Madrid den 2. maj 1808 af John Sjøberg	59
Hahlos spanioler efter Forthoffer	60
Chakotens mødekalendar	60

Redaktøren orienterer

Fortsat fra forrige side

Konkurrencen, om hvem der først hverver nye medlemmer, er slut.

Vi annoncerede en lille konkurrence i marts udgaven, om hvem der først kunne skaffe 1 nyt medlem. Vi regnede med, at det ville være en smal sag for flere af Chakotens knap 200 medlemmer at skaffe nye medlemmer. Men her tog vi fejl. Eller måske var præmien et eksemplar af Museumsinspektør Karsten Skjold Petersens berømte klassiker "Den Danske Hærs Uniformer i 1700-tallet" ikke attraktiv nok? Vi får det aldrig opklaret, for konkurrencen er slut, og de uindløste præmier vil blive solgt på fremtidige auktioner. Det betyder ikke, at vi ikke har fået nye medlemmer i perioden. Indtil dato

har vi i 2008 fået 12 nye medlemmer. I kraft af bl.a. vor hjemmeside, vort tidsskrift og 1807-katalog, som står på en række biblioteker, og de hvervebrochurer vi uddeler på udstillinger, er vi heldigvis stadig i stand til at tiltrække nye medlemmer. Men det hører med i billedet, at der også er medlemsafgang. Så alt i alt fastholder vi status. Som det måske fremgår, kunne vi godt ønske os en stigning.

Salg af ældre udgaver og årgange af Chakoten.

Har du lyst til at udvide din samling af Chakoten, eller har du spildt kaffe, te eller andre drikkevarer over dine yndlingsseksemplarer, har vi også råd for det. Det kan jo også tænkes, at du har lyst til at bruge tidsskrifter som gaver evt. til potentielle nye medlem-

mer. Vi er lagerførende i udgaver og årgange for en længere årrække. Det vil vi gerne lade medlemmerne og andre interesserede komme til gode. Til og med årgang 2005 sælger vi Chakoten for kr. 25,- pr. stk og kr. 80,- for en årgang. Beløbet er eksklusiv porto, så er du interesseret i flere end 2-3 stykker kan det nok betale sig at aftale en form for afhentning evt. på et kommende møde eller på et nærmere aftalt sted. Forespørgsler og bestillinger pr. e-mail eller brev til redaktøren.

Ny layouter på Chakoten

Vor opsætter, på de seneste 5 udgaver af Chakoten Birgit Due, har desværre ikke mulighed for at hjælpe os med opsætning af flere udgaver på grund af tidspres fra andre opgaver. Det er lykkedes Birgit med sin faglig professionalisme at give de seneste 5 udgaver af tidsskriftet et så indbydende design, at det nærmest ville kunne sælges i kiosker side om side med den kulørte

ugepresse. Vi benytter lejligheden til at sende hende en hilsen og sige tak for hjælpen og det gode samarbejde. Samtidig har vi været så heldige at Finn Hillmose, militærhistorisk interesseret og pensioneret cheflayouter i Aller-koncernen har tilbudt at hjælpe os med septemberudgaven. Vi må så håbe, at Finn får lyst til at fortsætte nogen tid endnu. Hvem ved, måske får han lyst til at være medlem af Selskabet?

Oprøret i Roskilde

Denne udgave af Chakoten er, som det sikkert fremgår, et særnummer udelukket helligt Spaniolerne og de øvrige nationaliteter, der var en del af det franske 8. korps. En af de væsentligste hændelser i forbindelse med spaniernes ophold i Danmark var oprøret i Roskilde. Artiklen af museumsinspektør Mette Høj dækker dette emne. John Sjöbergs artikler, der tager udgangspunkt i et par meget fornemme vignetter han har lavet, beskæftiger sig bl.a.

også med dette tema. Imidlertid har redaktionen fundet, at selv om der er nogle tekstmæssige sammenfald, er der desuden så mange andre vinkler og oplysninger, at det let kan retfærdiggøres at bringe begge artiklerne ubeskåret.

Chakotens juni- og septemberudgave

Det er jo en fornøjelse at være redaktør, når man ser det flotte juninummer på 60 sider inkl. omslag og for første gang med over 100 billeder i et enkelt nummer. Normalt er juniudgaven på 28 sider, men der var sket en ophobning af gode artikler som skulle afvikles. Det skal nu ikke få nogen til at holde sig tilbage fra at skrive artikler. Udviklingen kan meget hurtigt vende, så vi mangler artikler til fremtidige udgaver. Det må derfor også være en fornøjelse at være medlem af Chakoten i 2008, idet vi rent faktisk med septembernummeret bryder med sædvanlig praksis og udgiver hele 2 tidsskrifter i år med

udvidet sideantal. Vore udvidede tidsskrifter er normalt trykt i s/h med indsættelse af ekstra farvesider i midten. Det lykkedes vor opsætter i juninummeret at gøre det så fikst, at den store artikel om dansk kavaleri i slutningen af 1700-tallet starter med teksten på 1. farveside, og derefter bringes alle de farverige billeder, og så fortsætter artikelteksten igen efter farvesiderne.

For nærværende september- og særnummer om spaniolerne er det også lykkedes at skrabe så mange billeder sammen af spaniere fra omkring 1808, at vi igen kommer over 100 billeder. Da forskellen i trykkeriudgifter mellem s/h og farve gradvist er reduceret til rundt regnet et par tusinde kroner, har vi valgt for første gang i Chakotens historie at trykke tidsskriftet helt i farver. Om det bliver en enlig svale, eller noget vor økonomi tillader os at fortsætte med, vil fremtiden vise. Men nyd de 64 sider i det største nummer i historien af Chakoten.

Siden sidst ...

Onsdag den 7. maj

Eric Lerdrup Bourgois gav os en spændende, kompetent og solid indføring i de komplicerede sammenhænge omkring hændelserne i 1807 og 1808. De mange skjulte dagsordner og de mange hvis'er og muligheder. Vi var mange, der spidsede ører og fik udvidet vor forståelse for denne spændende historiske periodes særlige og komplicerede hændelsesforløb, som nok ikke var så enkel, som vi lærte i skolen. Forfatteren af artiklen om det franske 8. korps 1807-1808 her i tidsskriftet har også hentet inspiration fra foredraget til sin artikel omend den først manifesterer sig i fuldt omfang i decemberudgaven, hvor 2. del, der handler om Bernadotte og franskmændene, bliver bragt.

CM

Lørdag den 17. maj

Var der udflugt til fronterne fra 1. Verdenskrig. Vejret var perfekt og vi var vel en tyve stykker, der mødtes ved parkeringspladsen for enden af Rødovre Parkvej og gik det korte stykke til artillerimagasin ved Vestvoldent. Her blev vi mødt af en meget kompetent guide, der startede med at give os lidt informationer og efterfølgende viste os et diasshow, der forklarede historien bag opførelsen af Vestvolden.

Herefter tog han os med på en vandring langs volden, hvor vi pas-

serede Hvissinge batteri og besøgte det tilhørende ammunitionsdepot. Vi var desuden inde i dobbeltkaponieren som ligger tættere på Roskildevvej og fik forklaret de forskellige installationer og stillinger. Vi noterede os bl.a. de meget beskedne forhold soldaterne havde at bevæge sig på dengang

Vi sluttede af i artillerihuset med en kop kaffe og et stykke sandkage, inden turen fortsatte det korte stykke vej til den anden front i Rødovre, Warmis Salonikifront. Hvis du savner en nærmere beskrivelse, er der en præsentation i martsnummeret af Chakoten i 2008. Der bringes et par billeder fra begge fronter, hvor interesserede medlemmer samler inspiration til vinterens modelbygninger. Det skulle

Nej, det er ikke alderdomshjemmet, på den årlige skovtur. Det er såmænd medlemmer af Chakoten på udflugt på Vestvolden i færd.

såmænd ikke undre, hvis besøget ved Salonikifronten blev reflekteret på den ene eller anden måde til årskonkurrencen ved julemødet. Der var i hvert fald nationaliteter nok at tage fat i på Warmis terrænbord. Endelig er der jo altid muligheder i kategorien "fra det hjemlige skatkammer".

Efter at vi havde set os mætte på det flotte terrænbord med de mange tusinde soldater, sluttede vi af med en forfriskning i Warmis hyggelige dagligstue.

CM

Onsdag den 13. august

Mødtes vi igen efter sommerferien. Som annonceret startede vi mødet med at overvære kastelskoncert fra kl. 19.00 til 20.00. Det var imidlertid ikke som oprindelig annonceret Den kongelige Livgardes Musikkorps der spillede men Kvindelige Marineres Musikkorps. Flere bestyrelsesmedlemmer havde været tidligt på færde og fået sig gode pladser tæt på musikkorpset. Om det

skyldtes det oprindelige program, eller at de i tide var blevet opmærksom på programændringen, kunne ikke verificeres.

Efterfølgende fortalte Jørn Jensen, formand for foreningen af Gestapofanger med stor intensitet og mange interessante detaljer om sine oplevelser som tilfangetagen frihedskæmper under besættelsen. Jørn Jensen ledsagede sit foredrag af en film produ-

Medlemmerne studerer detaljerne og de flotte tinsoldater på terrænbordet opbygget som Salonikifronten.

ceret af Danmarks Radio i forbindelse med markeringen af 60-årsdagen for befrielsen med bl.a. taler af statsministeren i Mindelunden.

CM

Den 74-årige spanske regimentschef Delevielleuze på Roskilde landevej i spidsen for regiment Asturias, der blev indkvarteret i Roskilde. Samtlige figurer er konverterede Historex.

Da spaniolerne kom – et kulturmøde i 1808

Spanierne på Sjælland

Af John Sjöberg

Vi skriver februar 1808. Marchal Murat fik kommandoen over de tropper, Napoleon havde samlet til angrebet på Spanien. Var disse områder erobret, ville målet med fastlandsblokaden være nået. Frankrig ville beherske hele den kontinentale kystlinje fra Østersøen til det østlige Middelhav.

Fastlandsspærringen have sine virkninger. I England gik eksporten ned, og talrige fabrikker måtte stoppe driften, fordi lagrene var fyldt med varer, der ikke kunne afsættes.

Men tilstanden var ikke bedre på fastlandet. Fabrikkerne måtte dreje nøglen om af mangel på råvarer. Købmænd havde intet at sælge; der var fallitboer på stribe. Man sukkede efter varer som ris, kaffe, sukker og bomuld.

De få, der lukrede, var smuglerne.

Spanske Kong Karl IV måtte på grund af intern uro abdicere til fordel for sin søn Ferdinand VII. Denne situation udnyttede Napoleon, og i maj 1808 afsatte han både far & søn og indsatte sin bror Joseph som konge af Spanien.

Her begik Napoleon en af sit livs store fadæser. Spanierne gjorde oprør og greb til våben, og opstanden spredte sig hurtigt over hele landet og blev ført med voldsom brutalitet fra begge sider. Spanierne sloges for deres selvstændighed, deres konge, kirke og ikke mindst for deres økonomi. Hvis de blev indlemmet i det franske system, ville de på det nærmeste blive ruineret.

Det spanske oprør var netop, hvad englænderne ønskede. De sendte et

effektivt ekspeditionskorps til Spanien og fik fodfæste på kontinentet, så de – med nutids militær terminologi – kunne åbne en ny front.

Indkvartering af spanierne i Roskildeområdet

I maj 1808 blev de spanske regiment Asturias & Guadalajara indkvarteret i Roskilde & omegn. Størstedelen af den spanske hær ca. 14.000 mand stod på Fyn & Jylland, men det var lykkedes at overføre 2 bataljoner fra hvert regiment til Sjælland.

I spidsen for regiment Asturias red den 74-årige oberst, brigader Delevielleuze, indhyllet i sin store brungrå slængkappe med den 3-kantede hat trykket ned i panden Hans tænder klaprede, men dog sad han med gravitetisk anstand på sin hest. En ren Don Quijote-type, skriver Rist. Den gamle brigader blev skildret som en særdeles fin kavaler, meget afholdt af både danske & spanske; og det var ikke mindst hans indsats, at de oprørske spanske gemytter blev dæmpet. Bagefter fulgte infanteriet Asturias, iført hvid kjole & bukser med søgrønne rabatter, en 3-kantet hat med rød fjerbusk, hvidt lædertøj.

Regimentet, der hørte til Spaniens elitetropper, oprådte med en vis frihed på marchen, - uden at bryde sig om soldatermæssige holdninger, men de havde jo også gået langt.

Og så introducerede spanierne cigaretten, kaldet papircigarer i Danmark. Et øjenvidne beskriver: *Mange bruge*

Papircigarer, bestode af Kardustobak, der var rullet ind i en lille Stump Papir og tændt i den ene Ende, og de viste overordentlig Færdighed i at lave saadanne Rygeapparater.

Indskrivning af så mange soldater – flere endda med påhæng – var ikke uden problemer.

Kvarterværterne havde pligt til at bispise deres indkvartering mod en godtgørelse af 8 skilling for kvarter, 16 skilling for kost. For koner & børn, indkvarteret samme sted som deres mænd, fik værten 16 skilling.. Til underofficerer & menige skulle ydes 1½ pund brød, ½ pund fersk kød, ½ pund ris, 1 flaske øl & ¼ pægl brændevin. Godtgørelsen var efter datidens priser rigtig god, men der skal nok være nogle, der har profiteret heraf.

Spanierne og danskerne havde ikke de samme spisevaner & smag; det kunne resultere i skærmydsler. Dansk hverdagsmenu i begyndelsen af 1800-tallet var grød. Men med tiden affandt gæsterne sig både boghvede- & byggrød og sågar også øllebrød. Men det voldte stort besvær at skaffe kød, æg & mel til bagning; meget måtte hentes fra nærliggende byer.

Et andet problem var sengeklæder; kun få var indstillet på at have indtil flere liggende gæster. Der måtte rekvireres sengetøj fra nabokøbstæderne. Det har ikke været rart at udlåne sit sengetøj, da det var almindeligt kendt, at der blandt de spanske soldater var

mange, der havde fnat. (det var der også i den danske armé). Hos voksne smitter fnat kun ved intim kontakt, så fnat må anses for en kønssygdom, og så er muligheden for andre kønssygdomme, syfilis & gonoreé m.m. også til stede. Stabskirurg N. Tønder forlangte derfor, at alle sengeklæder, der havde været benyttet af syge franske & spanske gemene skulle inden tilbagelevering været luftet, gennemrøget, - og som noget nyt også have været i en varm bageovn

Oprøret i Roskilde

Trods grundig fransk censur af al post fra Spanien til Danmark nåede rygter om opstanden i Spanien de spanske tropper i Danmark, og englænderne smuglede både spanske & engelske aviser ind i landet. De danske og franske aviser skildrede tilstanden i Spanien som bagatelliserede episoder, udført af letsindige personer, samt at der var stor sympati for de franske besættelsestropper. (Propaganda var heller ikke ukendt for 200 år siden).

Men den opmærksomme læser kunne i samme avis læse, at oprøret eskalerede med velforberedte plyndringer og overfald på det franske militær, og der

kom meldinger om et stigende antal tilfangetagne spaniere, som man fra fransk side henrettede ved skydning.

Den spanske opstand var heller ikke ukendt for Hans Majestæt Frederik VI. Han skriver til General Fririon: *Det er mig meddelt, at flere Officerer i den spanske Division har faaet tilsendt løgnagtige Breve fra Oprørerne. Sørg for, at paavirke dem imod saadanne Løgnehistorier og fortæl dem, at de sidste Nyheder, jeg har modtaget fra Kongen, ere i højeste Grad de sidste Nyheder.*

Og brevet fortsætter: *Jeg har med stor Forundring i Nr. 124 for 19de Juli af det Kjøbenhavnske Dagblad DAGEN set nogle efter engelske Aviser om Forholdene i Spanien gengivne Artikler, hvis Offentliggørelse en venskabelig sindet & med for de Venskaber med Frankrig allieret Regering aldrig burde have været taalt. Men DAGEN fortsatte med beretningerne fra Spanien, så 2. august udkom en kancelliskrivelse, hvori Kongen henviser til de omtalte artikler og skriver: Kongen forbyder saadanne Artikler i Aviserne, som kunne være anstødelige for de Venskaber og med allierede Magter. Og brevet slutter: Hans Majestæt anser det for*

Da Napoleon afsatte den spanske konge Carlos 4. udbrød der uroligheder blandt de spanske tropper i Danmark. I Roskilde ville spanierne lynche de franske officerer, som derfor flygtede fra Palæet og skjulte sig i en gravhvælving i Domkirken. For at skjule deres identitet tilrådede danske officerer general Fririon & hans stab at iføre sig danske spanske uniformer. Den franske kaptajn Parade nægtede dog pure at skifte uniform, da den røde, danske uniform lignede arvefjenden englændernes for meget. Ved indgangen ses den franske general og major von Heinen. Lidt tilbage og næsten skjult bag general Fririon kaptajn Parade og 2 løjtnanter fra Kronens Regiment og bagest kapt. d'Origny i den grønne uniform fra Sjællandske Skarpskyttekorps.

Maleri forestillende de oprørske spanske tropper aflægge faneed inden den dramatiske afrejse fra Langeland på britiske krigsskibe, der ses i horisonten. Næsten 10.000 spanske soldater vendte i efteråret 1808 hjem til Spanien under enorm jubel. Maleriet er udført af den spanske maler Manuel Castellano (1828-1880), i Paris 1877. Kilderne er uenige om hvor maleriet befinder sig. En siger, at det er i familien La Romanas eje, andre at det tilhører forskellige museer. Maleriet har næppe meget med virkeligheden at gøre.

vist, at den Avissskriver, der kender Allerhøjestsammes Villie og ikke besidder Klogskab nok til at undgaa Overtrædelse af samme, aldeles mangler Kald til at være politisk Skribent. Overhovedet maate der ikke meddeles Efterretninger fra Fjenden, som ikke havde staaet i Statstidende.

Den spanske øverstbefalende Marquis de la Romana, hvis hovedkvarter lå på Fyn, var en lærd herre, velbevandret i latin & græsk, men talte også både engelsk & tysk. Han havde foretaget flere studierejser til udenlandske universiteter. Rist , som var god ven med de la Romana, skriver i sine erindringer, at Romana opholdt sig mere i bogladen end på eksercerpladsen. Men foruden sin humanistiske uddannelse, havde han en strålende militær karriere bag sig.

Romana var særdeles velinformeret om situationen i Spanien, og han befandt sig i et svært dilemma. Han var pligtopfyldende til fingerspidserne, men også en glødende patriot. Han forsøgte flere gange at udsætte tidspunktet for de spanske troppers edsafklæggelse, selv om Bernadette pressede på.

De spanske officerer og soldater var således orienteret om oprøret, samt at de skulle aflægge troskabsed til Joseph Napoleon som konge af Spanien, og den lod: *Jeg tilsværger Kongen, Forfatningen & Lovene Troskab & Lydighed. Herefter skulle affyres 3 salver, og efter hver salve: Leve Kong Joseph Napoleon.*

I Jylland gik det ganske stilfærdigt, men på Fyn kom det til demonstrationer. I Nyborg nægtede man troskabsedens sidste passus, i Odense nærmede det sig oprør, så der blev kommanderet afmarch uden edsafklæggelse. Værst var det på Sjælland; i Roskilde gjorde Regiment Asturias mytterier.

Søndag den 31. juli kl.7 stod bataljon Asturias på Rådhusortet i Roskilde. Her modtog de ordre fra den franske general Fririon, der havde kommandoen over detachmentet, der bestod af Asturias og Guadalajara, at de skulle træde an næste morgen for at sværge troskabsed til Joseph Napoleon som konge af Spanien.

Så brød oprøret ud. Soldaterne rev de franske kokarder af hattene, satte bajonetter på og stormede det Gule Palæ, hvor den franske officersstab var indkvarteret.

Den danske pladskommandant kapt. d'Origny (der også talte spansk) samt Brigader

Delevielleuze forsøgte at få spanier

Fortsættes næste side

Spanierne på Sjælland

Fortsat fra forrige side

ne ud af Palægården, men uden held. 2 franske løjtnanter blev angrebet; den ene blev såret, men undslap gennem et vindue i Palæet, den anden blev dræbt.

Lidt senere lykkedes det Dellevielleuze at slippe ud af en ubevogtet bagdør og beordre de spanske trommeslagere slå generalmarch, og soldaterne forlod Palægården, men holdt alle adgange til området besat med vagtposter.

Da man forventede, at Palæet ville blive stormet eller nedbrændt om natten, rådede de danske officerer kaptajn d'Origny & major Heinen den franske general & hans officerer at begive sig gennem Absalonbuen ind i Domkirken, hvor de skjulte sig i en gravhvelvning, og for at sløre deres identitet foreslog man franskmændene at iføre sig danske uniformer.

Generalen og hans officerer iførte sig straks disse, bortset fra kaptajn Parade. Han nægtede & bandede fælt. Frit oversat: Føj for en giftig bæ, - aldrig en rød uniform ligesom englænderne.

Spanierne hamrede på Kirkedøren med bøssekolberne. Men de trængte ikke ind i kirken, de havde åbenbart respekt for Kirken. Kl. 1 om natten listede general Fririon og hans officerer ud af kirkens nordre port, ledsaget af major Heinen. De slap heldigt gennem de spanske poster og kom til Hedehuskroen, hvor de skiftede uniform.

Der opstod uro i København, da meddelelserne om oprøret indløb. Kongen lod straks slå generalmarch for at sende tropper til Roskilde. Da d'Origny sammen med de franske officerer nåede København, gav kongen kontraordre.

Selv om de la Romana forsikrede, at spanierne ikke havde til hensigt at optræde fjendtligt mod danskerne, havde Majestæten Frederik VI en anden opfattelse: *Spanierne var hør som Vore allierede, og hvis nogen af dem mod vor Vidende & Villie forlod Landet, saa var han Desertør.*

Den 10. august fik generallojtnant Castenskjold og oberst Kardorff ordre til at afvæbne de spanske tropper. Afvæbningen skete uden modstand. Officererne blev interneret i Roskilde, Ringsted og Holbæk, og de fik sågar en rimelig månedlig understøttelse. Underofficerer og menige blev ført til Køge og siden eskorteret til København, hvor de blev indkvarteret på Holmen. De syge på Gammelholm,

Underofficer fra regiment Guadalajara. Efter den såkaldte Lüneburg dagbog.

Grenader fra infanteriregiment Guadalajara, samt fire soldater i baggrunden fra samme regiment efter T. Weber.

Spanske grenaderer fra Regiment Asturien. Efter den såkaldte Lüneburg dagbog.

To grenaderer fra infanteriregiment Guadalajara efter T. Weber.

Tegninger af Christian Würgler Hansen

de raske på Nyholm. Sidst i august befalede kongen, at de kompagnivis ad 4 forskellige veje skulle afleveres til nærmeste franske troppeenheder. Talrige rapporter fortæller, at transporten var særdeles brutal & skånselsløs, i særdeleshed når den skete under fransk bevogtning. Men der foreligger også talrige beskrivelser om hjælpsomhed, både ang. bespisning & beklædning fra dansk side. Transporten til Frankrig var heller ikke blid. Desværre har det ikke været muligt at finde oplysninger om, hvor mange der under denne transport blev syge eller døde. I 1809 oprettede Napoleon regimentet Joseph Napoleon, som blev formeret af bl.a. spanske krigsfanger. Regimentet deltog også i Ruslandsfelttoget 1812. Det blev opløst i 1813, men så har der næppe været mange overlevende.

Til sidst: Det lykkedes de la Romana at få alle tropperne fra Fyn og næsten alle fra Jylland transporteret til Langeland. Den danske garnison på Langeland var blevet afvæbnet, men Romana havde lovet den danske kommandant grev Ahlefeldt, at alt ville blive tilbageleveret.

Kl. 5 om morgenen på afrejsedatoen modtog Ahlefeldt et brev fra Romana, hvori han blev anmodet at komme til hans kvarter for at modtage de beslaglagte våben & heste, - både de danske dragonheste & spaniernes egne. Han beklagede de ubehageligheder, forholdene havde medført og lovede at betale & erstatte de skader, som endnu ikke var betalt.

Naturligvis var Romana fortvivlet over at rejse uden regimenterne Asturias & Guadalajara, og han sendte Kong Frederik VI en personlig skrivelse pr. skib med bøn om frigivelse. Samtidig kunne han love, at orlovsskibene Fauna & Søormen ville blive frigivet, og engelske skibe skulle holde sig borte fra danske farvande i følgende 4 måneder.

Selv om skibet sejlede med parlamentærflag, blev det straks afvist. Brevet nåede aldrig frem.

Set i historiens bakspejl: Marquis de la Romana var en gentleman.

Kilder:

Johan Georg Rist Lebenserinnerungen 1888, II. (Rist var diplomat og tidl. Legationssekretær i Madrid.)
Jakob Kornerup: Roskilde i gamle Dage 1536 - 1850.
Jakob Tode Ræder: Danmarks Krigshistorie & politiske Historie 1807 - 09, II. Meddelelser fra Krigsarkiverne II.
Karl Schmidt: Meddelelser om de Begivenheder som knyttede sig til de fremmede Troppers Ophold i Danmark 1808.
Jens Vibæk: i Politikens Danmarks Historie. X. 1964.
Carl Grimberg: Verdenshistorien XIII 1960.
Claus Bjørn: Roskilde Bys Historie 1536 - 1850. 1998.
Ramàn Tamames, prof.: Personlig meddelelse 21. maj 2008.

BRITAIN FIGURER I MANGFOLDIGE UDGAVER OG SERIER - VIGNETTER - SAMLER - CLASSIC - TOYSOLDIERS - CEREMONIAL M.V. METAL - PLAST - NU OGSÅ UMALEDE KOM OG SE!

DET FANTASTISKE MODELLER-MIDDEL MILLIPUT, SOM ANVENDES TIL NÆSTEN ALT MELLEM HIMMEL OG JORD FOR KREATIVE SJÆLE, DER SELV FREMSTILLER ELLER KONVERTERER FIGURER RESTAURERER ETC. ETC. - FÅS NU I 5 FORSKELLIGE TYPER, FINHEDER, FARVER M.V. NU OGSÅ I SORT.

NYE FORME FRA PRINCE AUGUST: 54 MM. MIDDELALDER - RIDDERE - LANDSKNÆGTE - ENGELSK - FRANSK

PRINCE AUGUST

HUSK AT SE VOR LILLE Udstilling - Hep's galleri - MED FIGURER, DIORAMAER, MODELLER OG GENSTANDE FRA FØR OG NU - NÅR I BESØGER BUTIKKEN.

PÅ GENSYN SUSSIE, INGER OG LEIF

MODEL & HOBBY
- siden 1948

WWW.MODEL-HOBBY.DK

**FREDERIKSBORGGADE 23
1360 KØBENHAVN K**
NÆR VED NØRREPORT METROSTATION OG ISRAELS PLADS

åbent: man-tir-tor 11-17
fre til 17.30 - lor. 10-13
ONSDAG LUKKET
tlf./fax (+45) 33 14 30 10

Scener fra felttog ca. 1802. Uniformerne var ændrede i 1808, men udseendet af den bagerste del af en hær på march, med sine vækkelvorne bagagevogne, kvinder, børn og invalide og en generel kaotisk stemning var ikke. Tegning af W. H. Pyne.

Napoleonstidens spanske hære har ikke haft nogen høj stjerne hos eftertiden og krigsspillerne. Bruce Quarrie indleder i sit standardværk *Napoleon's Campaigns in Miniature* (1977) afsnittet om den spanske hær med at fastslå, at "den spanske hær sandsynligvis var den ringeste i Europa, hvorfor få krigsspillere gider beskæftige sig med den". Siden eksemplificeres med, at den snarere hørte hjemme i det 17. end det 19. århundrede, på marchen lignede den snarere en horde omstrejfer end en hær, og på slagmarken gjorde den sig mest bemærket med den hurtighed, hvormed den trak sig tilbage.

Inden man fraskriver Napoleonstidens spanske hære enhver interesse, bør man huske, at stort set samtlige europæiske hære løb ind i katastrofer over for Napoleons armeer, dels fordi man hyldede selvmorderiske æresbegreber, dels fordi man simpelthen ikke havde nogen taktik, der kunne neutralisere de franske angrebskolonner. Den endelige sejr over Napoleon skyldtes snarere, at kejseren tvunget af de tab, der også rammer sejrherren, ombyttede kvalitet med kvantitet, og at hans modstandere også lærte at rejse massehære og simpelthen vandt i kraft af talmæssig overlegenhed.

Den spanske hærs dårlige ry kan skyldes, at den optrådte side om side med den engelske hær, der ene af alle europæiske hære havde fundet på en måde til at neutralisere de franske hærs taktik. Englænderne nægtede konsekvent at stille op til de tiltetgørelsesslag, der var Napoleons mål, ligesom de foretrak et stærkt forsvar og ikke så et klogt tilbagetog som nogen skam. Det fik de spanske generaler til at stå som tåber, når de i stedet for at tage ved lære pligtskyldigt gjorde som man plejede og hentede sig uundgåelige nederlag. Den engelske hærs eneste discipel var den portugisiske hær, der beredvilligt fulgte læremesterens anvisninger, mens Napoleons øvrige modstandere nærmest betragtede det, som enhver engelsk officer ville se som fundamental sund fornuft, som udslag af den skændigste fejhed.

Den spanske hærs største problem synes at være en svag ledelse, hvor mænd

En hær fra det 17. århundrede i det 19. århundrede?

Hvor gik Romana-divisionen hen, da den gik hjem

Af Jens Kristian Boll

som Pedro Caro y Sureda Marquis de Romana (1761-1811) danner en lysende men ikke enestående undtagelse, selv om det ikke lykkedes for ham at triumfere i noget større slag. Til gengæld kunne han holde en hær samlet og aktiv og med den tvinge franskmændene til at sprede deres styrker og øge deres garnisoner langs forsyningsruterne på et tidspunkt, hvor de havde brug for hver eneste mand mod Wellesley, der var i fuld gang med at gøre sig fortjent til titlen Duke of Wellington.

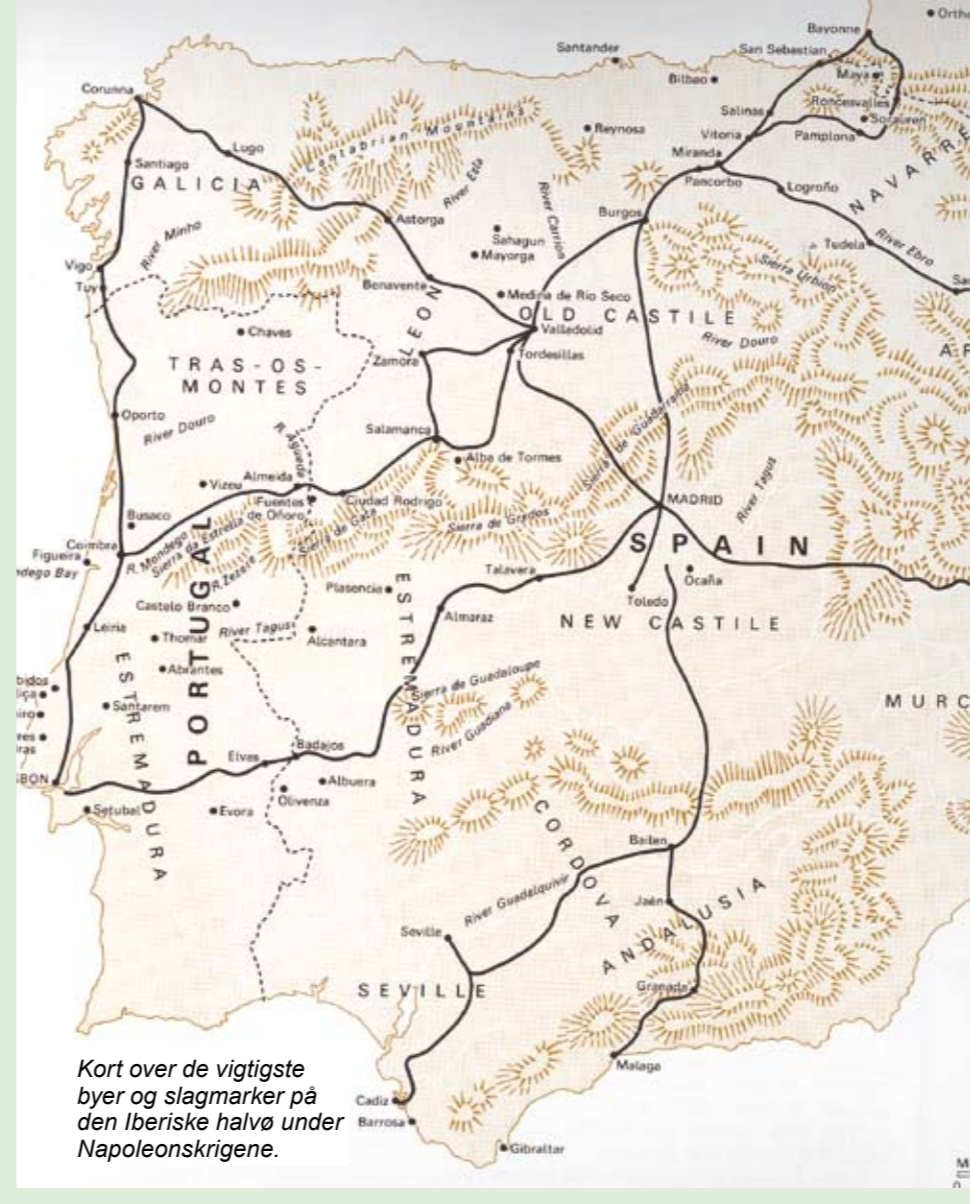
Den krigerske fredsfyrste Godoy

Spanien havde under Carlos III (1759-1788) oplevet sin oplysningstid, hvor man havde søgt at indhente sine nabolande. På det militære område havde man hentet inspiration fra Frankrig og Preussen, om end spanske officerer hurtigt lærte, at skulle man indføre den preussiske effektivitet i den spanske hær, gjorde man klogt i mere at virke gennem overtalelse, et godt eksempel og appeller til sine mænds stolthed end ved slående argumenter, da en stolt spansk soldat ikke fandt sig i korporlig

afstraffelse og ydmygelse¹.

Fornylelsen lykkedes. Selv om den spanske hær ikke var stor, og selv om den skulle dække det spanske kolonirige, er det betegnende, at den spanske hær klarede sig godt mod englænderne i Den amerikanske Frihedskrig og var i stand til at holde de franske revolutionshære på afstand i Pyrenæerne i 1793-1794, ligesom de spanske forsvarere af Santa Cruz de Tenerife i 1797 tilføjede Nelson et af hans få nederlag.

Den spanske hærs problem synes at have været svag ledelse, Carlos IV (1788-1808) lignede sin uheldige slægtning Ludvig XVI deri, at han også var mere interesseret i jagt og i håndværk end i at regere endsige finde pålidelige mænd at overlade regeringen til². Den karismatiske sex-atlet Manuel Godoy banede sig vej via dronningens seng til magtens center, overbeviste kongen om, at han var dennes eneste pålidelige ven, og betragtede nærmest statskassen som en del af sin privatformue. Enhver form for konstruktiv kritik, herunder forsøg på at gøre opmærksom på, at forsvarsbudgettet fattedes penge, var i bedste fald ødelæggende for ens

Kort over de vigtigste byer og slagmarker på den Iberiske halvø under Napoleonskrigene.

Grenaderer fra Regiment Joseph Napoleon i uniformen, fastsat ved dekret af 13. februar 1809.

karriere, i værste fald for ens fortsatte frihed.

Under Godoy blev hæren negligeret, korruptionen bredte sig i administrationen, uddannelsen af befalingsmænd og officerer blev forsømt, og de tab,

som de stadige krige voldte, blev ikke erstattet.

Udenrigspolitikken var kaotisk, fra at bekæmpe Frankrig blev Spanien i 1795 Napoleons allierede, samtidig med at magtens inderste cirkler prægedes af en alles krig mod alle, hvor de forskellige kombattanter alle led af den misforståelse, at Napoleon var deres personlige ven og ville belønne deres indsats med en passende krone eller titel et eller andet sted.

Carlos IV fandt Godoys sideskift et udslag af sand statsmandskløgt og udnævnte sin førsteminister til Fredsfyrste, men i 1805 indhentes den spanske flåde ved Trafalgar af Godoys forsømmelser og af Lord Nelson, og Spaniens tid som flådemagt var forbi. Skulle Godoy og andre i magtens cirkler frygte, at nederlaget havde kostet dem Napoleons bevågenhed, blev de beroligede, da kejseren viste sin velvilje og sin tillid til de spanske våben ved at anmode sin forbundsfælle om at stille en division til den nordhær, der skulle gennemtvinge Napoleons fastlandsspærring langs Østersøen.

Målet blev fuldt i marts 1808, da

ophidsede borgere afsatte Godoy og tvang Carlos IV til at abdicere til fordel for sin søn Fernando VII, far og søn ilede til Bayonne for at lade Napoleon dømme imellem dem, idet de hver især forventede, at kejseren ville give den anden en alvorlig overhaling, og det næste spanierne hørte, var at begge havde abdiceret til fordel for Napoleons storebror Joseph Bonaparte! Den spanske reaktion blev den bekendte folkerejsning.

Division del Norte

I 1807 havde Godoy endnu magten, og i forventning om kejserens belønning gjorde han sit yderste for at sikre, at Division del Norte blev en effektiv kampstyrke. De 6000 mand blev skaffet fra den spanske hær, der stod i garnison i det kortlivede Fyrstendømme Etrurien i Norditalien under general Farrell. Det drejede sig om infanteriregimenterne Zamora, Guadalajara og Voluntarios de Cataluna og rytterregimenterne Villa Viciosa og Algarve. Godoy stoled ikke på Farrell og erstattede ham med Juan Kindelan, og den første halvdel af Division del Norte marcherede over Tyrol, Bayern og Hannover til Stralsund, hvor den sluttede sig til marskal Bernadottes styrker, der belejrede Stralsund. Byen overgav sig 18. august, og Bernadotte var så imponeret over sine nye allierede, at han tildelte Kindelan æreslegionens kors og udtog sig en æresvagt af spanske grenaderer og ryttere, mens han ventede på, om han ifølge kejserens ordre skulle angribe Danmark eller ile landet til assistance efter hvad der ville være mest formålstjenligt for kejserens interesser.

Division del Nortes hovedstyrke på 8000 mand blev rejst i selve Spanien, hvor den resterende del af Guadalajara-regimentet og regimenterne Asturias, Princesa, Voluntarios de Barcelona og rytterregimenterne del Rey, Infante og Almansa blev bragt op på fuld styrke med kraftige lån af mandskab og materiel hos de regimenter, der blev hjemme. Som øverstkommanderende for styrken og divisionen valgte kongen marquis Pedro Caro y Syreda de Romana, der var kendt for sin loyalitet, men som begivenhederne skulle vise, satte Romana sin loyalitet over for Spanien højest. Divisionen blev lagt i kvarter omkring Hamburg, til Danmark erklærede Sverige krig i februar 1808 og Bernadotte kunne lade Division del Norte rykke ind i Danmark som forbundsfæller. Hvad der siden skete, hører til Danmarkshistorien.

Fortsættes næste side

Hvor gik Romana-divisionen hen, da den gik hjem

Fortsat fra forrige side

En usædvanlig, men ikke ueffen general

Pedro Caro y Sureda, 3. marquis af la Romana var et smukt produkt af den spanske oplysningstid. Han blev født den 2. oktober 1761 i Palma de Mallorca. Han var uddannet ved universiteterne i Lyon og Salamanca, og gjorde tjeneste i hæren 1778-1783, hvor han var aktiv i tjeneste ved tilbageerobringen af Minorca og belejringen af Gibraltar. Årene 1783-1790 tilbragte han dels med at opbygge sit imponerende bibliotek i Valencia, dels med rejser i det meste af Europa, officielt som privatmand, men uofficielt som spansk diplomat⁴. Han besøgte såvel Wien som Berlin og Moskva. I 1790-1795 genindtrådte han i aktiv tjeneste og høstede berømmelse som kommandant for det spanske jægerkorps, der skulle dæmme op for den franske hærs nye taktik. Han trak sig tilbage efter fredsafslutningen i 1795 for igen fra 1802 at indtræde i hærens tjeneste som generalkaptajn, selv om hans opgaver mere var administrative end militære. Romana skulle aldrig komme til at føre kommandoen i noget større slag, men han viste sig som en dreven strateg, der forstod, at en hær, der trækker sig tilbage i tide, kan berede fjenden langt større problemer og yde mere for sejren, end den hær, der bliver stående og lader sig udslette af hensyn til æren. Hans evner som diplomat kom til deres udfoldelse, da han under sit ophold i Danmark holdt såvel Bernadotte som de danske myndigheder hen og fik sikret hovedparten af sine troppers evakuering med den

Kampene omkring Monte León artillerikasernen under opstanden i Madrid, 2. maj 1808. Maleri fra 1884 af Joaquin Sorolla. Spanierne blev ledet af Kaptajn Pedro Velardes, som faldt 28 år gammel.

engelske flåde, og de følgende krigsår i Spanien skulle vise, at Romana var en karismatisk leder, der formåede at få sine mænd til at følge sig, også når de skulle trække sig tilbage stik imod deres vante æresbegreber. Når man husker de spanske soldaters tilbøjelighed til at dræbe overordnede, de fandt for frygtsomme, er det måske det bedste bevis på den autoritet, Romana formåede at skabe om sig.

Regiment Joseph Napoleon og Ouvriers Espagnol

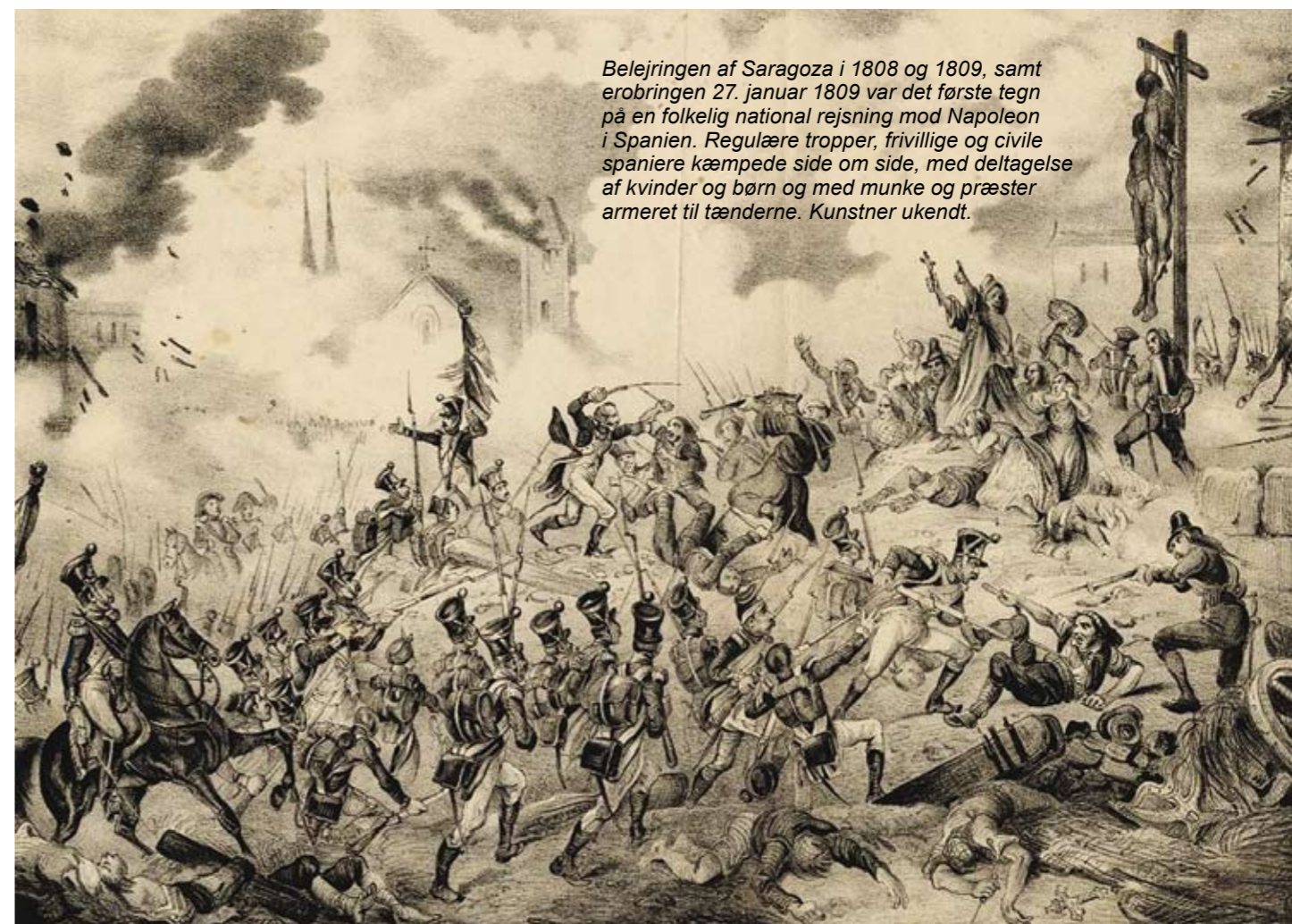
Det lykkedes som bekendt ikke infanteriregimenterne Asturias og Guadalaxara og rytterregimentet Algarve at følge Romana. De blev overmandet og sendt til internering i Holland, hvor de blev sat i arbejde som straffekompagnier. Jean Kindelans loyalitet mod Napoleon var usvækket, og han foreslog at danne et nyt regiment, der kunne kæmpe for Joseph Napoleon i forventning om, at de internerede soldater snart ville være villige til at overføre deres loyalitet til kejseren for at slippe fra straffekompagnierne.

Februar 1809 blev Régiment Joseph Napoleon officielt oprettet, det bestod af fire kampbataljoner og en depotba-

taljon. Uniformen var hvid med grøn vest, krave og rabatter. Kommandosproget var spansk. Jean Kindelan overtog kommandoen og foreslog, at regimentet blev sendt til Pyrenæerhalvøen som grundstamme i kong Josephs hær. Selv om det var lykkedes at hverve nok spaniere til at forsyne Joseph Napoleon med egen hær, vovede Napoleon ikke at sende regimentet til Spanien, da han med en vis ret frygtede, at det ved den første lejlighed ville gennemføre den flugt, det blev forhindre i at udføre i 1808. Napoleon udstationerede i stedet de fire kampbataljoner i garnisonstjeneste i henholdsvis Italien, Nederlandene, Tyskland og Frankrig. Det lykkedes regimentet at gøre sig bemærket ved en forståeligt høj deserteringsrate.

De soldater, der stadig ikke var villige til at træde ind i regimentet Joseph Napoleon, blev overført til Ouvriers Espagnol, en ubevæbnet pionerenhed uniformeret i gråt og tilknyttet kejsergarden, som enheden fulgte til Moskva.

Napoleon vovede stadig ikke at lade de fire bataljoner i Joseph Napoleon Regimentet blive samlet, da regimentet blev sendt til Rusland i 1812. 1. og 4. bataljon kæmpede i Eugenes IV Korps, mens 2. og 3. bataljon var dele af

Belejringen af Saragoza i 1808 og 1809, samt erobringen 27. januar 1809 var det første tegn på en folkelig national rejssning mod Napoleon i Spanien. Regulære tropper, frivillige og civile spaniere kæmpede side om side, med deltagelse af kvinder og børn og med munke og præster armeret til tænderne. Kunstner ukendt.

Davouts I. korps, og Kindelan blev erstattet med oberst Jean Baptiste Marie Joseph de Tscudy.

Tvivlede man om regimentets loyalitet, var der ingen grund til at tvivle om dets kampvilje. Ved Borodino dannede spanierne karre og reddede med velrettede salver et fransk regiment fra at blive løbet over ende af kosakkerne, ligesom regimentet var med i stormløbene på de russiske skanser. Under tilbagetoget fra Moskva kæmpede regimentet ved Krasnoi og Berezina og var modsat mange andre regimenter stadig i stand til at kæmpe i 1813, hvor tabslisterne over officerer og befalingsmænd viser, at det var i ilden ved Lützen, Bautzen, Leipzig og Hanau. I november 1813 havde tab og deserteringer bragt Joseph Napoleon Regimentets effektive styrke ned på en enkelt kampbataljon og depotbataljonen, hvorfor regimentet blev opløst, mandskabet afvæbnet og indlemmet i resterne af Ouvriers Espagnols, der nu fik navneforandring til Regiment des Pioniers Espagnols og fulgte den franske hær under slutkampene i Frankrig i foråret 1814. Denne enhed blev opløst 17. april 1814, og de overlevende kunne begive sig hjem.

Angrebet på San Engracia Klostret i forbindelse med den 2. belejring af Saragossa i starten af 1809. Malet i 1827 af Louis-Francois, Baron Lejeune (1775-1848).

En storm og en fransk marskal kan løse kompetenceproblemer

Romana var allerede for sin tilbagekomst til Spanien nationalhelt, og hans hær repræsenterede hovedparten af de professionelle kamptrænede tropper, de spanske frihedsregimerer, juntaerne, kunne sende mod Napoleons hære.

Romanas Division del Norte landede i Santander 10. oktober 1808, infanteriet blev straks sendt afsted til Galicia-armeen også kaldet Venstre Armeekorps, der var under kommando af Joaquin Blake, mens kavalleriet først skulle forsynes med heste. Man må selv afgøre,

Fortsættes næste side

Joaquin Blake

Manuel de Godoy, Hertug af Alcudia, premierminister og dronningens elsker, malet i 1790 af Francisco Bayeu.

Regiment Joseph Napoleon. Sergent og soldater fra 3. bataljon på arbejde i Lyon, august-september 1809. Bucquoy.

Hvor gik Romana-divisionen hen, da den gik hjem

Fortsat fra forrige side

om skæbnen var Romana gunstigt eller fjendtligt stemt, da den først lod ham nå havn 19. oktober i Corunna? Juntaen fandt, Romana var den naturlige overgeneral for Venstre Armeekorps, men Blake var yderst utilbøjelig til at overlade kommandoen til Romana, selv om han var taknemmelig for at få sin hær øget med Romanas veteraner. Det blev Romanas held, at begivenhederne på slagmarken gjorde kompetencestridighederne irrelevante.

Joaquin Blake y Joyes (1759-1827) havde i maj 1808 modtaget posten som generalkaptajn over Galicia-armeen, som havde dræbt hans forgænger, idet de anså ham for franskvenlig. Blake blev født i Malaga, havde irske aner og gik tidligt ind i hæren, hvor han avancerede hurtigt. Blake forenede sin arme med den spanske overgeneral Cuestas Castillien-arme, men nægtede at overdrage ham den samlede kommando, hvad der måske er forklaringen på, at Blake reddede en betydelig del af sin hær ud af nederlaget ved Medina de Rio Seco 15. juni samme år⁵. Det lykkedes Blake at få sin hær bragt i en sådan stand, at den kunne kæmpe videre under navnet Venstre Armeekorps og opretholde presset mod de franske invasionsstyrker. Korpset opnåede så gode resultater, at Napoleon sendte marskal Victor af sted for at udrudere det.

Veteranerne fra Romanas Division del Norte viste deres værdi den 5. november ved Valmaceda, hvor Venstre Armeekorps var hårdt trængt af marskal Victors franske hær, der allerede havde afskåret en del af korpset, men Blake lod Romanas veteraner angribe, og de reddede det afskårne korpset og kastede Victors korpset på hovedkulds flugt. Victor, der vidste, at Napoleons tålmodighed med uheldige generaler kunne ligge på et meget lille sted, koncentrerer sine styrker og angreb med 22.000 mand Blakes hær på 23.000 ved Espinosa 10.-11. november. Romanas veteraner holdt deres positioner og tilføjede franskmændene følelige tab, inden den spanske front andetsteds blev gennembrudt. Selv da bevarede de disciplinen og sikrede, at tilbagetoget ikke endte i almindelig flugt. Den 26. november overtog de Romana kom-

mandoen over Blakes hær, der nu var reduceret til 6.000 mand, mens Blake demissionerede for en tid for senere igen at føre spanske armeer i felten på andre fronter.

Generalkaptajn i Galicia og Asturia

Romanas første mission som øverstkommanderende over det stærkt reducerede Venstre Armeekorps blev at støtte sir John Moores engelske arme, der var på tilbagetog mod Corunna efter at have opdaget, at der var uhyggelig forskel på den måde, de spanske politikere opfattede den militære situation på, og de faktiske forhold: De spanske hære, englænderne skulle samarbejde med for at redde Madrid, var sprængt af franskmændene, som i stedet var ved at lade fælden klappe om Moore. Det lykkedes Moore og Craufurd at gennemføre et kæmpende tilbagetog. Englænderne var forstædigt skuffede over, at Romanas hær i stedet for de lovede 16.000 veludrustede mand af alle våbenarter bestod af 6000 mand, der havde mistet alt undtagen deres håndvåben.

Det lykkedes den engelske hær at blive evakueret fra Corunna, mens Romana førte sin hær ind i Galicia, og franskmændene koncentrerer deres opmærksomhed om englænderne.

I foråret 1809 genrejste Romana sin hær i Galicia, hvor den nåede en styrke på 10.000 mand. Romana samarbejdede med de lokale guerillaledere⁶ og var i stand til at tvinge de franske garnisoner i Vigo og Santiago de Compostella til at overgive sig, muligvis fordi tilstedeværelsen af Romanas regulære tropper sikrede, at det var muligt at overgive sig uden at blive massakreret. Den 17. marts 1809 vandt Romanas gamle regiment Zamora og Saragossa under kommando af general Mendizabal en militær sejr ved Villafranca, hvor en fransk styrke på 1.000 mand måtte overgive sig. Romanas indsats afbrød de franske forsyningslinjer og besværliggjorde angrebet på Portugal og de engelske styrker under Wellesley. Marskallerne Soult og Mortier blev sendt til Galicia, men måtte fortrække uden at opnå resultater, da Romana undlod at tage et større slag og i stedet udmattede dem og overskar deres forbindelseslinjer. Da de franske tropper blev omgrupperet for at angribe Wellesley, benyttede Romana situationen til også at bringe provinsen Asturien under spansk kontrol.

Wellesley noterede sig, at der heldigvis var endnu en spansk general, der havde begreb om den overordnede stra-

tegi og derfor var en værdifuld allieret, man kunne stole på.

I en tid, hvor den spanske modstand blev hæmmet af mangelen på en overordnet ledelse, da hver enkelt provins havde sin egen junta, der oftest nægtede at indordne sin indsats under centralregeringens fælles kommando, var Romana en af de få militære ledere, der forstod nødvendigheden af fælles indsats og nød en sådan respekt hos sine mænd, at han kunne gennemtvunge denne politik. Således afsatte han efter centralregeringens ordre den lidt for selvstændige junta i Asturien, inden han i august 1809 nedlagde sin kommando for at træde ind i centralregeringen i Sevilla.

Romanas sidste exodus

I centralregeringen var Romana fortaler for, at de spanske, portugisiske og engelske styrker skulle samles under Wellesleys overkommando, såfremt krigen skulle vindes og Spanien befries. Hans synspunkt var ikke populært, da mange i centralregeringen mente, de selvstændige spanske armeer selv burde befri deres land, mens de næsten så englænderne som bedrevidende busybodies, der kom og blandede sig⁷, dog kunne man ikke ignorere Romana, da hans militære råd var effektive og han nød respekt hos englænderne, der finansierede den spanske modstand og forsynede de spanske hære med våben, løn og udrustning.

Romanas måtte ombytte politikkens opgaver med generalens, da han i september 1810 blev gendannet til øverstkommanderende for de spanske styrker i Galicia og Asturia, da marskal Massena forberedte det afgørende angreb på Portugal og Wellesley, nu Wellington. La Romana så, at juntaens planer om at udmatte franskmændene med flankangreb var selvmorderisk og fulgte i stedet Wellingtons opfordring om at forlade Spanien for at forene sine styrker med englænderne og portugiserne ved Torres Vedraslinjen uden for Lissabon, hvor Romanas styrke blev kernen i den spanske Estramadurahær. Det er betegnende for Romanas popularitet, at to divisioner på i alt 8.000 mand fulgte ham, selv om det betød, de skulle overlade deres hjemegn til fjenden.

Wellington nægtede at lade sig provokere til at tage et slag, men holdt den velbefæstede Torres Vedras-linje til frustration for marskal Massena. Marskal Soult forstod Wellesleys taktik og gjorde et af de træk, der skulle sikre ham englændernes modvillige beundring som "Duke of Damnation" (hans

Henrettelsen af de tilfangetagne spaniere under opstanden i Madrid den 3. maj 1808. Maleri af Francisco Goya.

Mamelukkernes angreb den 2. maj 1808 i Madrid. Malet af Francisco Goya.

officielle titel var på engelsk Duke of Dalmatia). Soult gik mod fæstningsbyen Badajoz, der var en af de få byer i Spanien, der endnu var under spansk kontrol, ligesom den var en nøgleposition, når Wellington ville bryde ud fra Torres Vedras. Wellington var nødt til at undsætte byen.

Wellington og Romana udarbejdede en operationsplan, og sendte Romanas

næstkommanderende Mendizabal, sejrherren fra Villafranca af sted med udførlige ordrer om at tvinge Soult til at opgive belejringen ved at oprette stærke stillinger, der ville tvinge Soult til kostbare angreb. Wellington understregede nødvendigheden af, at Estramadura-hæren forblev intakt som kampenhed, da den var den sidste regulære hær, Spanien rådede over.

En større ulykke kunne ikke overgå vore våben

General Mendezabal skulle med uhyggelig effektivitet sikre, at Estramadurahæren kom til at følge Romana i graven. Under kampene mod marskal Soult ignorerede eller omfortolkede Mendezabal konsekvent enhver ordre fra Romana og fra Wellington. Den eneste større fæstning uden for Badajoz var det forfaldne fort Olivenza. Wellington havde anbefalet enten at forstærke det til en pindsvinstilling eller opgive og demolere det. Romana fandt den sidste mulighed den fornuftigste og havde beordret Mendezabal at nedbryde fortet, så fjenden ikke kunne sætte det i stand. I stedet øgede Mendezabal fortets besætning med fire bataljoner, men gjorde intet ved forsvarsværkerne og sendte yderligere to bataljoner til garnisonen i Badajoz og trak sig så med sine resterende 3.000 mand tilbage fra fronten og tryglede om forstærkning. Soult's artilleri skød imens fort Olivenza sønder og sammen, garnisonen måtte kapitulere 23. januar 1811, og det største problem, Mendizabal voldte Soult var, at denne næppe havde mænd nok til at belejre Badajoz,

Fortsættes næste side

Hvor gik Romana-divisionen hen, da den gik hjem

Fortsat fra forrige side

Tronfølger Ferdinand VII. Maleri af Francisco Goya.

Kong Carlos IV. Udsnit af maleri af Francisco Goya.

Slaget ved landsbyen Espinoza Sydøst for Santander blev udkæmpet den 10. og 11. november 1808 og endte med en fransk sejr under General Victor. På slagets første dag søgte Victor at opnå en hurtig sejr, men blev slået tilbage af General La Romanas disciplinerede tropper. Næste morgen ledte Victor et massivt fransk angreb, der trængte gennem Blakes venstre fløj og sendte spanierne på flugt. Slaget var ikke et afgørende nederlag, da det lykkedes at føre resterne af den spanske hær vespå gennem bjergene og derved til Napoleons ærgrelse og vantrou undslap Marshal Soult's forfølgelse.

da han nu skulle eskortere de 4.000 spanske fanger fra Olivenza tilbage til fransk kontrolleret område.

Romana var uventet afgået ved døden den 23. januar 1811 i Cartaxa (Portugal) som følge af dyspnø (åndenød). Herved blev Mendezabal øverstkommanderende for Estramadurahæren, som blev forstærket og talte over 15.000 mand. Mendizabal kæmpede sig frem til Badajoz, forstærkede påny garnisonen og lod sin hær på nu 12.000 mand tage opstilling på højdedragene over Gebora-flodsletten uden for byen. Inde i Badajoz lå en garnison på 6-7.000 mand, mens de franske marskaller Soult og Mortier belejrede byen med 7.000 mand.

Mendizabal opstillede sine styrker på højdedraget i den typiske engelske forsvarsposition, men modificerede igen Wellingtons ordrer og undlod at befæste højdedragets sider, så hans hær stod med åbne flanker, idet Mendizabal mente, at venstre flanke var tilstrækkeligt sikret af det spanske kavaleri, der lå i lejr bag højdedraget. 18. februar slog Soult og Mortier til under dække af en tæt morgentåge. Den spanske forpostkæde var så tæt på den spanske linje, at Mendizabal og hans soldater først blev alarmeret, da de franske angrebskolonner var på vej op ad højdedraget. Samtidig var det franske kavaleri gået højre om højdedragene: 3 franske dragonregimenter tvang det spanske kavaleri, der blev overrumplet i sin lejr, tilbage, mens 2. franske husarregiment red op på plateauet, angreb den

spanske forsvarskæde i flanken og rev den op. Det spanske kavaleri slap efter den brutale morgenvækning stort set uskadt bort fra kampen, da dragonerne svingede om og gik løs på de spanske infanterister, der nu var på hastigt tilbage tog ned fra højdedraget. Mendizabal samlede de tilbageværende spanske tropper på højdedraget i to karreer, der blev taget under behandling af det franske artilleri. De franske tab oversteg i døde og sårede ikke 400, mens Estramadurahæren mistede 1.000 faldne, 4.000 overgav sig, og et større antal

flygtede ind i Badajoz, hvor de sammen med den øvrige garnison kapitulerede 3 uger senere. Det skulle tage et års hårde kampe, herunder det blodige slag ved Albuera 11. maj 1811, der kostede general Beresford 6.000 faldne, og to blodige belejringer med voldsomme engelske tab, inden Badajoz igen var på engelsk-spanske hænder og befrielsen af Spanien kunne begynde. Wellington havde haft ret, da han ved meddelelsen om Romanas død havde udbrudt, at en større ulykke kunne næppe have ramt den engelsk-allierede sag.

Noter:

1. Den samme erfaring blev gjort af de frivillige tyske officerer, der lærte den nyfødte amerikanske hær moderne europæisk krigstaktik. Von Steuben skrev i et brev til en ven, at havde han forsøgt sig med de preussiske straffemetoder, var han formentlig blevet stenet af ophidsede soldater.
2. Mens Ludvig XVI var en ganske habil læsesmed, havde Carlos IV sine fortrin som urmager.
3. Division del Norte må ikke forveksles med den langt mere berømte/beryggede Division del Norte i Mexico, der blev anført af Pancho Villa.
4. En spansk tradition vil vide, at Romana under sit ophold i Berlin fik foræret den preussiske grenadermarch, der siden blev Spaniens nationalhymne.
5. General Cuesta får i engelske militærhistorie det skudsmål, at hans blotte nærvær i reglen udløste militære katastrofer for de spanske våben. Hans største krav på berømmelse skal være, at han bidrog til Wellingtons sejr ved Talavera i 1809 ved at trække sine tropper tilbage fra den selvmorderisk fremskudte position, Cuesta på eget initiativ havde opmarcheret dem i, til den britisk-portugisiske forsvarslinje mod at Wellington bogstaveligt talt faldt på knæ og bad Cuesta om at trække sine mænd tilbage (Windrow & Embleton s. 51).
6. De spanske guerillaledere nærede ellers ofte en sund skepsis til de spanske generaler, hvad der

måske forklarer, at guerillalederne i reglen opnåede større resultater og en længere karriere end de militære ledere.

7. Den spanske centralregering gjorde sig ikke skyldig i overdreven taknemlighed. Da Wellington i 1814 invaderede Sydfrankrig, betydede den spanske regering ham, at i tilfælde af nederlag skulle han ikke bryde sig om at trække sig tilbage til spansk territorium!

Litteraturliste:

Rene Chartrand: Napoleonic Wars, Napoleon's Army, Brassey's 1996.
Rene Chartrand: The Spanish Army of the Peninsular War vol. 1, Osprey Men at Arms 1998.
Rene Chartrand: Spanish Guerillas in the Peninsular War, Osprey Elite. 2004.
Philip Haythornthwaite: Uniforms of the Retreat from Moscow, Blandford Press 1976.
Martin Windrow & Gerry Embleton: Military Dress of the Peninsular War, London 1974.
Bruce Quarrie: Napoleon's Campaigns in Miniature, Cambridge 1977.

Hjemmesider:

<http://www.napoleonicguide.com>
<http://napoleonic-series.org> og Wikipedia

Spanske soldater fra forskellige regimenter. Grenadererne bar høje bjørneskindshuer med fint broderede "poser" i regimentsfarverne. I midten to regimentstømmermænd. Grenaderen yderst til venstre er fra Guadalajara, som bar hvide uniformer med røde rabatter og ærmeopslag. Fra serie om de spanske soldater af Christoph og Cornelius Suhr, Hamburg 1808. Museet på Koldinghus.

Den 31. juli 1808 var Roskildes indbyggere tilskuere til en blodig kamp, der udspillede sig mellem spanske soldater og deres franske officerer, der opholdt sig i byen. Begivenheden er senere blevet kendt som oprøret i Roskilde.

De udenlandske soldaters tilstedeværelse skyldtes Danmarks inddragelse i Napoleonskrigene. Efter englændernes bombardement af København og det efterfølgende tab af flåden i 1807 indgik kronprins Frederik (senere Frederik 6.) en alliance med Napoleon, der i foråret 1808 bragte en hjælpehær på ca. 34.000 udenlandske soldater til landet - halvdelen spanske. Hensigten var, at den franske marskal Bernadotte skulle lede en dansk-fransk invasion i Skåne. Planerne blev dog opgivet, men hjælpekorpsen blev på dansk område og dermed indkvarteret og underholdt på dansk bekostning.

Spanske tropper til Sjælland

To spanske regimenter, infanteriregimenterne Asturias og Guadalajara - i alt godt 4.000 soldater - blev overført til Sjælland under ledelse af den franske brigadegeneral F.N. Fririon.

Afskibningen over Storebælt blev påbegyndt midt i maj måned, hvor størstedelen af Asturias under ledelse af den spanske oberst Delevielleuze blev sejlet over, mens Guadalajara ankom midt i juni.

I første omgang fordeltes indkvarteringen af soldaterne i Slagelse, Ringsted, Sorø og Roskilde. Men Bernadotte havde dog ønsker og planer om at holde tropperne på Sjælland samlet og skrev i sin instruks til Fririon: " ... Det er Kejsers ønske, at de tropper, der står under Deres kommando,

31. juli 1808

Spansk oprør i Roskilde

Af Mette Høj

skal optræde samlet og aldrig skilles ... Dersom fjenden skulle foretage landgang på Sjælland, ville det utvivlsomt være så nær ved København som muligt; det forekommer mig derfor, at et korps ville være fordelagtigt placeret i Roskilde; det ville desuden have den fordel at befinde sig i centrum og kunne styre mod den første landgang, hvad enten den fandt sted i Kjøge Bugt eller ad Issesøen [Isefjorden] ..."

I begyndelsen af juli måned samledes alle de spanske soldater da også i og omkring Roskilde.

Lejr og indkvartering omkring Roskilde

I juli måned blev der udstukket en lejr til omtrent halvdelen af styrken. Den kom til at ligge på Bistrupgårds jorder 2-3 km vest for Roskilde, hvor i dag Sankt Hans Hospital ligger. Soldaterne fra 3. bataljon af Asturias samt 2. og 3. bataljon af Guadalajara rykkede hertil under ledelse af den spanske oberst Martorell.

Fortsættes næste side

Generalkvartermesterstabskort fra o. 1820, hvorpå de spanske soldaters placering er indtegnet: Asturias var indkvarteret i Roskilde og i landsbyerne vest og sydvest for byen (grøn) og Guadalajara i landsbyerne syd og sydøst for byen (rød). Derudover lå tre bataljoner i lejr ved Bistrupgård vest for Roskilde. Illustration Cille Krause.

Artiklen er en forkortet udgave af forfatterens bidrag til antologien Henning Petersen (red.): "Da spaniolerne kom – krig og kulturmøde 1808". Wormianum 2008 (in prep.).
Antologien og særudstillingen "Da spaniolerne kom – et kulturmøde 1808" er et samarbejde mellem Holbæk Museum, Museet på Koldinghus, Langelands Museum og Roskilde Museum. Udstillingen kan ses på Roskilde Museum 29.8.-2.11.2008.

Spansk oprør i Roskilde

Fortsat fra forrige side

Ud over lejren blev de øvrige bataljoner indkvarteret som følger²:

2. bataljon af Asturias lå i kantonement i landsbyerne vest og sydvest for Roskilde.

1. kompagni i Herslev, Kattinge, Trelserup og Gevninge.

2. kompagni i Svogerslev, Kornerupgård, Kornerup, Store og Lille Mølle, Lejre by og Lejre Mølle.

3. kompagni i Glim, Asserup by og mølle, Øm, Allerslev, Blæsenborg og Tokkerup.

4. kompagni i Kirke Syv, Højby, Rorup, Øster Syv, Gøderup og Vibygård.

1. bataljon af regimentet Guadalajara lå i kantonement i landsbyerne syd og sydøst for Roskilde.

1. grenaderkompagni i Roskilde (formodentlig Roskilde landsogn), Tune og Snoldelev.

2. grenaderkompagni i Vindinge, Reerslev og Stærkinge.

Bistrupgård vest for Roskilde, hvor der i juli måned 1808 blev udstykket lejr for tre spanske bataljoner. Roskilde Museum.

1. musketerkompagni i Øde Hastrup, Darup, Kamstrup og Tjæreby.

2. musketerkompagni i Skalstrup, Brorstrup, Ramsømagle, Gadstrup og Salløv.

Indkvartering i Roskilde

Den sidste bataljon, 1. bataljon af Asturias, indkvarteredes med sine ca. 800 soldater i Roskilde by. Som danske pladskommandanter var kaptajn von Heinen og kaptajn F.J. d'Origny udpeget; derudover bestod kommandantska-

bet af 6 løjtnanter, 6 underofficerer og 24 menige fra Danske Livregiment.

Som det var sædvane på dette tidspunkt, foregik indkvarteringen privat hos byens borgere, der også stod for størstedelen af forplejningen. Den omfattende indkvartering har betydet en tung økonomisk byrde, og soldaterne i byen har sammen med bataljonerne ved Bistrupgård og i de nærliggende landsbyer sat præg på dagliglivet. Selv om Roskilde hørte til blandt de tre største byer på Sjælland havde den blot

omkring 1.800 indbyggere - altså kun godt dobbelt så mange som antallet af indlogerede soldater, og det kan være svært at forestille sig byen huse et så stort antal.

Ved ankomsten blev Det Kongelige Palæ ved domkirken indrettet til militært hovedkvarter. Her indlogeredes de danske pladskommandanter sammen med officerer fra den franske stab: General Fririon med sine adjutanter, officererne Laloy og Marabail, oberstløjtnant Guardia og artillerikaptajn Gardet - samt tjenestefolk³.

Asturias' chef, den 74-årige spanier Delevielleuze, blev indkvarteret i en af byens største købmansgårde i Algade. Andre officerer indkvarteredes i gæstgivergården Prindsen i Algade og Postgaarden i Skomagergade. Soldaterne logerede rundt om i byen, ofte en 10-12 mand i de større købmansgårde hos familierne Kornerup, Borch og Brønniche, og 2-5 mand hos de mindre håndværksmestre.

En streng og ensartet disciplin

De spanske soldater var efter franske forhold ikke særligt veltrænede, og Fririon skulle under opholdet i Roskilde samle tropperne og indøve "de enkleste manøvrer i vor forordning og dem, der er mest nyttige i krig⁴." Hver dag samledes de spanske enheder derfor i lejren ved Bistrupgård for at lære det franske eksercerreglement under overværelse af Fririon: To timer om formiddagen med underofficererne og tre timer om eftermiddagen med afdelingerne i deres helhed⁵.

"Det er ikke noget let Stykke Arbejde, kan jeg forsikre Dem" skrev Fririon den 22. juli til en slægtning, "at faa gamle Vaner udryddede og nye antagne, at tale til Folk, hvis Sprog jeg ikke forstaar, at forklare en og samme Ting ti Gange, at instruere Officerer, af hvilke nogle ikke synes om at staa i Lære, at rette paa den i Hast besørgede Oversættelse af vort Reglement, - det er mine daglige Forretninger⁶."

Ifølge Fririons egne beretninger søgte han på forskellig vis at knytte de spanske officerer til sig ved dagligt at byde dem til middag⁷, og "... lejren havde mere karakter af et forlystelsessted for kongefamilien og for hoffet end en egentlig militærlejr. Parader, spil, banketter og baller var i virkeligheden, hvad man brugte hele tiden på i den spanske lejr," skrev en spanske kaptajn i regimentet Guadalajara, de Llanca, senere om sit ophold i Roskilde⁸.

... død over Napoleon

I maj måned indsatte Napoleon ved et kup sin bror, Joseph, som spansk konge, hvilket førte til opstande i den spanske befolkning. Det betød samtidig, at de spanske tropper i Danmark skulle aflægge troskabsed til den nye konge.

Lørdag den 30. juli overbragtes ordren til Fririon. I samråd med oberst Delevielleuze blev ceremonien fastlagt til at finde sted mandag morgen - den 1. august - kl. 8.00 i lejren ved Bistrupgård, hvor alle seks bataljoner ville være forsamlede. Mens edsafleggelsen var blevet gennemført under forholdsvis rolige forhold blandt soldaterne i Jylland og på Fyn, kom den til at forløbe helt anderledes dramatisk i Roskilde.

Søndag den 31. juli startede fredeligt med katolsk gudstjeneste i Palæets gård. Præsten stod på indgangstrappen til hovedbygningen, og gården var fyldt med soldater. Officererne og deres koner mødte op elegant klædt i dragter af fløjlsilke, guld og sølv. Damerne sad i to rækker, og "naar der skulde knæles, og naar de skulde staa op, gik de alle som trukne paa en Snor i Takten af den dejlige Musik, de havde⁹."

I løbet af dagen bredte der sig dog en anspændt stemning blandt de spanske soldater ved rygter om en forestående edsafleggelse, og flere erklærede, at de ikke ville aflægge eden. Ved appellen

på Rådhusstorvet om aftenen mødte de indkvarterede soldater i Roskilde derfor - mod reglerne - bevæbnede. I samme øjeblik det blev meddelt, at edsafleggelsen skulle finde sted den følgende dag, brød opstanden løs, og Roskildes borgere oplevede, hvad der mest af alt lignede et mytteri.

Foruroliget forsøgte Delevielleuze at blæse til orden og pålagde dødsstraf for alle, der opholdt sig på gaden, men soldaterne skød med deres geværer op i luften og satte kursen mod Det Kongelige Palæ, hvor de franske officerer opholdt sig. Den spanske officer, kaptajn Antonio Aldao, beskrev senere, hvordan skuddene var "signalet, der alarmerede hele vores lejr [ved Bistrupgård] om, at tropperne skulle gribe til våben, hente fanerne og alle i samlet flok marchere mod torvet for at mødes med de øvrige, mens vi råbte: Længe leve Fernando den Syvende og Død over Napoleon¹⁰." Et par officerer forsøgte at afholde spaniolerne i lejren fra at tage til Roskilde, bl.a. chefen for Guadalajaras 2. bataljon, der "på en så rørende måde opfordrede dem til ikke at vanære ham, at hans iver endelig blev kronet med succes, medens de to andre bataljoner [3. af Guadalajara og 3. af Asturias] løb mod byen, idet de slog på trommer og med udfoldede faner¹¹."

Den danske pladskommandant kaptajn d'Origny talte både fransk og

Fortsættes næste side

Oberst Frederik Julius d'Origny (1774-1838) var pladskommandant i Roskilde under de spanske troppers ophold. I 1825 modtog han efter indstilling fra den franske general Fririon ridderkorset af æreslegionen for sin modige optræden under oprøret i Roskilde. Efter Krigshistoriske Tidsskrift 1985.2.

Jacob Kornerups tegning af oberst Delevielleuze, chef for regimentet Asturias. Roskilde Museum.

Spansk oprør i Roskilde

Fortsat fra forrige side

spansk og var derfor i stand til i de følgende timer at yde en særlig indsats for at dæmpe gemytterne og forsøgte sammen med Delevielleuze at berolige spaniolerne. D'Orignys indsats kan følges i de dagbogsoptegnelser, han kort efter begivenhederne nedskrev – en indsats han senere blev belønnet for med et fransk ridderkors¹².

Palægården blev hurtigt fyldt med ophidsede spaniere, der råbte og skreg og skød op i luften. Fririon, der fulgte oprindelsen fra sit logi i hovedbygningen, forsøgte at berolige soldaterne ved at smide pengestykker ned til dem! Naturligvis blev soldaterne endnu mere rasende, og der blev affyret skud mod vinduerne¹³. ”Hvad er det mon de vil”, udbød Fririon uden at have opfattet alvoren. ”Dræbe Dem, Hr. General” svarede amtmændens 22-årige søn William F. Treschow, der opholdt sig på Palæet og oplevede oprøret på nærmeste hold¹⁴.

Under hele postyret havde de to franske løjtnanter, Marabail og Laloy, været ude at spadserere, men blev på deres vej tilbage underrettet om oprøret. ”Ah foutre! [fandens også]. Generalen” udbød Marabail og satte i løb hen mod sideindgangen til Palægården, men straks de var kommet indenfor, blev de overfaldet. Løjtnant Laloy blev dog reddet ind gennem et åbentstående vindue af Delevielleuze. ”Åh de slyngler! De har gennembanket mig med slag. Jeg kan ikke mere. Min krop er fuldstændig ødelagt af slag med geværkolber. Jeg er meget bange, hvad angår den stakkels Marabail¹⁵.” Og frygten var begrundet. Marabail var blevet såret af to skud og et dybt bajonetstik i brystet. Han blev liggende døende i gården ”afklædt lige til Skiorten og Benklæderne langs Strømperne¹⁶.”

D'Origny forsøgte gentagne gange sammen med sine danske kolleger at rydde Palægården og genoprette ro og orden, men nye soldater strømmede til og affyrede skud mod palæets vinduer. På d'Orignys forslag lod Delevielleuze den spanske generalmarch slå gennem Roskildes gader, og flere trak sig tilbage, men mange – hovedsagelig fra 3. bataljon af Guadalajara – besluttede at drage til København, overgive fanerne til kongen og stille sig under hans kommando, ”... vore mænd ... tog ruten mod København i blussende harme. Selv vi officerer kunne ikke dæmpe

dem, selv om vi behandlede dem som brødre¹⁷.”

På vej ud af byen blev soldaterne standset af deres regimentschef Martorell, der overtalte dem til at opgive deres forehavende og vende tilbage til lejren. Ved 22-tiden var roen genoprettet, men ifølge Antonio Aldao holdt tropperne ”sig bevæbnede hele natten i lejren. Man havde intet ønske om noget hvil, om de behøvede så meget. Man holdt vagt over fanerne og etablerede adskillige forposter, for ikke at blive overraskede”.

Franskmændene smugles ud af Roskilde

Ad en bagdør lykkedes det d'Origny kl. 22.15 at slippe ind til Fririon og hans officerer i palæet. Da man frygtede, at spanierne kunne sætte et nyt angreb ind den følgende dag, blev franskmændene bragt i sikkerhed – i første omgang i domkirken. Det skete ad Absalonsbuen, der fra de kongelige gemakker på 1. sal i hovedbygningen førte direkte over i kirken. Så snart de var kommet ind i korridoren, blev der skudt op mod vinduerne. Umiddelbart efter hørtes glædesråb i gården. D'Origny havde nemlig spredt det rygte, at Fririon var blevet dræbt, og hovedparten af spanierne forlod derefter området med undtagelse af enkelte spanske vagtposter.

I bedste Hollywood-stil blev der smuglet danske militæruniformer ind i kirken, og lidt over midnat lykkedes

Francois-Nicholas Fririon (1766-1840). Blot 16 år gammel lod Fririon sig hverve til den franske hær, hvor han under Napoleons regeringstid deltog i stort set alle felttog fra 1805-1811. I 1809 udnævntes Fririon til divisionsgeneral og baron af kejserriget. Han endte sin karriere som kommandant for krigsinvalidinstitutionen les Invalides i Paris. Bibliothèque nationale de France.

det Fririon med sine officerer forklædte som danske soldater at slippe forbi vagterne. Anført af deres danske redningsmænd slap de til fods ud af Roskilde. Ved Hedehusene Kro skiftede de til egne uniformer og fortsatte mod København, hvortil de ankom om morgenen.

Kongen havde ved de første meddelelser om urolighederne beordret sine tropper i Kronborg, Køge og Hørsholm til Roskilde, da han frygtede, at de spanske soldater sammen med englænderne, hvis skibe lå i Øresund, skulle angribe hovedstaden. Da d'Origny, der samme nat var redet til København, kunne berolige kongen med, at mytteri kun var rettet mod de franske officerer, og da disse i god behold var ankommet til København, afblæste kongen aktionen.

Vel ankommen til København beordrede Fririon alle breve til og fra spanierne tilbageholdt. ”Hans Majestæt har på min opfordring forbudt alle kommandanter på stedet at lade et eneste brev til spanierne passere med militær ilbud. Jeg har dømt denne metode nødvendig for over for verden uden for øen – at skjule oprøret på Sjælland¹⁸.”

Oberst Delevielleuze overtog herefter kommandoen over tropperne, men uroen lurede dog stadig. Iflg. kaptajn Aldao var ”... vores situation ... den mest ulyksalige: Uden korrespondance med tropperne på øen Fyn, uden at vide hvilken stilling, de havde indtaget

Den 7. februar 1809 blev Fririon dekoreret med Dannebrogordenens storkors af den danske konge Frederik 6. Hans våbenskjold findes i Ordenskapitlet i København. Hans valgsprog var ”Nihil appetere jactatione, nihil ob formidinem recusare.” (Ikke at stræbe efter noget på grund af forfængelighed, ikke at afvise noget på grund af frygt). Foto Flemming G. Rasmussen.

over for kravet om edsaflæggelsen, uden at have nogen underretninger eller instrukser fra vores general [Romana] om, hvad vi skulle gøre. Vi havde ikke en eneste gang fået svar på de breve, vi hemmeligt havde sendt ham, hvor vi berettede om vores ulykkelige skæbne, uden ammunition, levnedsmidler og forberedt på ikke alene at kæmpe mod franskmændene, der ville angribe os, men også med den danske hær¹⁹.”

Dislokering af de spanske tropper

På kongens ordre skulle soldaterne straks flyttes til andre forlægninger på Sjælland - længere væk fra hovedstaden til byerne Ringsted, Sorø og Slagelse.

D'Origny var blevet udnævnt til pladskommandant i Ringsted, hvor 2. bataljon af Guadalajara fik kvarter, mens 3. bataljon indkvarteredes i omegnen. Den 4. august blev 1. bataljon ligeledes indkvarteret i Ringsted, men fortsatte dagen efter videre til Slagelse. ”De vare meget urolige og jeg saa hellere deres Hæl end deres Ansigt,” skrev d'Origny. Den 5. august blev 3. og 2. bataljon af Asturias indkvarteret i Ringsted og omegn. Især 2. bataljons opførsel omtales af d'Origny som ”meget maadelig” ”ligesom deres Officerer var saa frygtssomme,” at de ikke turde samle dem til eksercits.

Den 9. og 10. august blev de spanske enheder i Ringsted og Slagelse omringet af danske tropper under general-løjtnant Castenschiold for at udlevere hovedmændene bag oprøret. I alt 113 mytterister blev anbragt i fangenskab i Gammelholm i København.

Afvæbning

Efter oprøret i Roskilde skrev den spanske general Romana, der opholdt sig i Nyborg, til oberst Delevielleuze, hvori han udtrykte bekymring for soldaternes skæbne og beskrev mulighederne for at undslippe til Spanien og der deltage i kampen mod franskmændene. Planen gik ud på at samle tropperne på Langeland og derfra føre dem med engelske skibe til Spanien. Da det var lykkedes at opsnappe brevet, beordrede Frederik 6., der nu med rette opfattede spanierne som fjender, straks regimenterne på Sjælland afvæbnet og ført til København. Officererne blev internerede i hhv. Roskilde, Ringsted og Holbæk, mens underofficerer og menige som fanger blev ført til København.

I løbet af september måned blev de to ”sjællandske” regimente transporteret fra Sjælland og udleveret til de franske styrker ved Snoghøj ved Lille

Spansk soldat med kone og barn. Fra serie om de spanske soldater af Christoph og Cornelius Suhr, Hamburg 1808. Museet på Koldinghus.

Det Kongelige Palæ i Roskilde som blev centrum for spaniernes oprør. Farvelagt tegning fra o. 1840. Rigsarkivet.

Bælt – 4.209 i alt. Meget dramatisk beskriver Llanca overfarten fra Korsør ”...vi blev straks ført ombord med den største voldsomhed, man stuede os sammen under dækket, og dækslugerne blev lukket til, som man gør med et skib ladet med fanger, der er dømt til galajerne. Båden blev eskorteret af to kanonbåde med ordre til at sænke os i tilfælde af den mindste modstand fra vores side eller hvis englænderne prøvede at befri os²⁰.”

Soldaternes videre skæbne

I Frankrig blev soldaterne fra Asturias og Guadalajara holdt i fangenskab indtil 1809. Mange af dem indgik herefter i et nyoprettet regiment ”Joseph-Napoleon”, der deltog i Napoleons felttog mod Rusland i 1812. Her led det store tab og blev næsten fuldstændig udslettet.

For de øvrige spanske tropper i Jylland og på Fyn lykkedes det hovedparten at følge Romanas opfordring. Med skib eller marcherende nåede de til Nyborg og Langeland, hvorfra de den 21. august evakueredes ombord på britiske skibe – i alt 9.046 soldater og officerer. I begyndelsen af oktober nåede skibene til Spanien.

Noter:

1. Se instruks af 28.5.1808 fra Bernadotte til Fririon. Chr. Sørensen (red.): Meddelelser fra Krigsarkiverne bd. 3, 1888, s. 459ff. En dansk oversættelse findes hos Otto Rasmussen: De spanske tropper på Sjælland 1808. Krigshistorisk Krigsskrift, 1985.2, s. 49ff.
2. D'Orignys dislokeringsliste af 28. juli 1808. Krigsarkivet 19d. Akter vedr. de fransk-spanske troppers ophold i Danmark 1808, Rigsarkivet.
3. Notat på Rigsarkivet, Krigsarkivet 19d, Akter vedr. de fransk-spanske troppers ophold i Danmark 1808.
4. Se note 1.
5. Chr. Sørensen (red.): Meddelelser fra Krigsarkiverne bd. 3, 1888, s. 476.
6. Karl Schmidt: Meddelelser om de Begivenheder, som knyttede sig til de fremmede Troppers Ophold i Danmark i 1808. København 1901, s.168.
7. E. Fririon: Relation de l'insurrection des troupes espagnoles. Lomoges 1872, s. 41.
8. Beretning 1813 af den spanske adelsmand don Rafael de Llanca y de Walls, som i 1808 var kaptajn i regimentet Guadalajara. Familievej. Venligst meddelt og oversat af Henning Petersen.
9. Lucie Fich: Domprovsten i Roskilde. Brudstykker af en familiekronike. Memoirer og Breve 10, 1909, s. 107f.
10. Brev fra Antonio Aldao til de Zea Bermudez dateret Sankt Petersborg 6./18.8.1812. Archivo de Simancas. Venligst oversat og meddelt af Henning Petersen.
11. Oberstløjtnant Guardias rapport af 6.8.1808. Rapporten findes i Bernadotteska arkivet, Karl XIV Johans arkiv, vol. 13, Riksarkivet, Stockholm. Venligst meddelt af Eric Ledrup Bourgois, venligst oversat af Kit Bisgaard.
12. Frederik Julius d'Orignys Dagbog over Begivenhederne under de spanske Troppers Ophold i og ved Roskilde 1808 v/ G.L. Wad. I: Fra Arkiv og Museum. 1903.
13. Om pengenedsmidningen nævner Fririon selv intet i sin indberetning. Episoden omtales i William Fredrik Treschows efterladte optegnelser. I: Illustreret Tidende Nr. 498, Købehavn den 11.4.1869, s. 236.
14. William Fredrik Treschows efterladte optegnelser. I: Illustreret Tidende Nr. 498, Købehavn den 11.4.1869, s. 235f.
15. Se note 11.
16. Skriver ved amtskontoret Hans Jacob Hein. Politiforhør afholdt i Roskilde den 1.-3. september 1808. B1-4 Politiprotokol 1796-1809, Roskilde byfoged, Landsarkivet for Sjælland.
17. Se note 11. 18. Se note 11.
19. Se note. 20. Se note 8.

Brødrene Suhrs 33 spanioler fra "Borgerne i Hamburg" fra ca. 1820

Tafel 17. Grenadiere von Guadalajara.
Grenaderer fra Infanteriregiment Guadalajara. Fig. 2. med ryggen til er underofficer. På ærmeopslagene ses elitelidser.

Tafel 21. Sappeur und Grenadiere von Zamora.
Tømmermand og grenaderer fra Infanteriregiment Zamora. Fig. 2 og 3. er begge grenaderer, hvilket ses af elitelidserne på ærmeopslagene. At fig. 3 ikke bærer grenaderpelshue, skyldes at han har villet spare den på marchen, det samme er årsagen til de smarte, civile benklæder.

Tafel 12. Offiziere von Villa Viciosa.
Officerer fra Dragonregiment Villa Viciosa. Fig. 3 er kadet med en menigs dragonsabel.

Tafel 23. Sappeure von Princessa u. Asturien.
2 tømmermænd fra Infanteriregiment Princessa og 1 fra Infanteriregiment Asturias. Fig. 1 er i 1802-uniform. Fig. 2. i ny uniform, kraven er blevet malet blå og ikke violet, som den rettelig skulle være.

Tafel 1. Stückknechte. Mauleseltreiber.
Muldyrdrivere fra artilleritrænet. Spanien havde ikke et stående og organiseret militært trænvæsen, som det franske, men benyttede, som alle andre af samtidens hære på den tid, hyrede eller udskrevne bønder. Napoleon er den første, som opretter et stående militært trænvæsen. Spansk artillerimateriel var malet lyseblåt.

Tafel 32. Soldat mit seiner Familie auf dem Marsch.
Soldat fra 1. lette bataljon Barcelona med sin familie på march.

Tafel 26. Marketenderin und Hautboist von Catalonien.
Marketenderske og musiker fra 1. lette bataljon Cataluña.

Tafel 14. Standartenjunker und Reiter von Infante.
Estandartfører/kornet og rytter fra Rytterregiment Infante. Fig. 2. er menig i udgangsuniform med strømper og spændesko.

Tafel 16. Offizier von El Rey.
Officerer fra Rytterregiment El Rey. Fig 1. Løjtnant i udgangsuniform. Fig. 2. Oberstløjtnant i daglig uniform. (Hvide distinktioner på ærme skal være guld).

Tafel 25. Tambourmajor von Cataluña, Musiker von Princessa. Tamburmajor i ny uniform fra 1. lette bataljon Cataluña. Musikere fra infanteriregiment Princessa.

Tafel 10. Trompeter von Villa Viciosa. Trompeter fra Dragonregiment Villa Visioca. At det er en trompeter kan bl.a. ses af den hvide hest. Man bemærker de "mauriske" stighbøjler. Felthue og kappe er i "trompetfarver", i modsætning til pl. 11 og 13, som viser menige dragoner.

Tafel 11. Reiter von Villa Viciosa. Dragon i kappe fra Regiment Villa Viciosa.

Tafel 13. Reiter von Villa Viciosa. Dragoner fra Regiment Villa Viciosa. 1. Dragon. 2. Trompeter. 3. Dragon i vest og felthue. 4. Underløjtnant

Tafel 15. Reiter und Trompeter von Infante. Ryttere og trompeter fra kavaleiregiment Infante. Alle i gammel 1802-uniform. Fig 1 er menig, hvilket ses af kappefarven, officerer bar grå kapper. Fig. 4 er trompeter, på skuldrene de typiske gule "svalereder" for trompeterere.

Tafel 22. Grenadiere des Infanterie-Regiments Zamora gehen im Regen zum Appell. Grenaderer fra infanteriregiment Zamora går i regnen til mønstring.

Tafel 18. Sappeur von Guadalaxara. Sappeur und Grenad. v. Zamora. Gren. v. Princessa. Tømmermand fra Guadalajara. Grenaderunderofficer og tømmermand fra Zamora. Tømmermand fra Asturias. Grenader fra Princessa. Fig. 1. Tømmermand fra Guadalajara. Måske er figuren taget fra Augsburg. Den besynderlige sideværts facon posen hænger på, er nok blot for at vise udsmykningen. Fig. 2. Grenaderunderofficer fra Zamora. Fig. 3. Tømmermand fra Zamora. Fig. 4. Tømmermand fra Asturias. Fig. 5. Grenader fra Princessa i ny 1805-uniform.

Tafel 28. Catalanier. 2 underofficerer fra 1. lette bataljon Cataluña og jæger. Fig. 1. og 2. er underofficerer, hvilket for Fig. 1. ses af sablen, underofficersstokken og epauletten. Muligvis fra elitekompagniet, med de gule lidser på ærmeopslaget. Brunlig raupe skulle ifgl. Lienhart et Humbert også være et underofficerstegn.

Tafel 31. Offiziere von Barcelona. Officerer fra 1. lette bataljon Barcelona. Fig. 1. Løjtnant. Fig. 2. Kaptajn.

Tafel 24. Musketiere 1 von Asturien 2, 4, 5 von Princessa, 3 von Guadalaxara. 1. grenader Asturias, 2. Toledo, 3. Guadalajara, 4. Princessa, 5. Milits, 6. tambour i kongeligt liberi. Fig. 2. angives af Suhr som Princessa, men så skulle huen nok være violet og ikke blå. Fig. 4 kan være fra ethvert regiment i gammel 1802-uniform, Rey eller Princessa. Fig. 5. er fra et provinsmilitsregiment. Fig. 6. kan være tambur fra ethvert regiment, idet de alle bar kongeligt liberi ved infanteriet. Kjolenuancen kan dog pege på et militsregiment som fig. 5.

Tafel 7. Adjudant und ein Offizier von Algarben. Generalstabsadjutant og løjtnant fra Rytterregiment Algarve. Løjtnanten er i den ny 1805-uniform, men bærer epauletter fra 1802.

Tafel 27. Catalanier. Jægere og musiker fra 1. lette bataljon Cataluña. Fig. 1. er underofficer i marchpåkledning. Fig. 2. muligvis officer, da kappen er mere grå end brun. Fig. 3. er regimentsmusiker med "chapeau chinoise", som viser at, "tyrkisk", janissarmusik også benyttedes i Spanien. Samme konklusion når man ved pl. 25 med en bækkenspiller og pl. 26. stortromme. Det vil sige, at regimentet, ud over det reglementerede antal musikere, har haft et større orkester betalt af officerskorpsets egne lommer. Fig. 4. er underlig med sin blå krave, lomme og ærmeopslag, i modsætning til fig. 1., og betyder måske, at der er sendt mandskab fra andre lette bataljoner til forstærkning, ganske som for infanteriet. Eneste forskel på de forskellige lette bataljoner skulle ellers være nummeret på deres knapper.

Tafel 29. Barceloner. 1 Barbier, 2 Bediente, 3 Soldat, 4 and 5 Catalanier. 1. Barber, 2. jæger og 3. officerstjener ved 1. lette bataljon Barcelona. 4. og 5. jæger og underofficer fra 1. lette bataljon Cataluña. Fig. 2. har gule lidser på ærmeopslagene, hvilket måske betyder "carabinero", fra elitekompagniet.

Tafel 30. Catalanier in neuer Uniform. Musikere og menig fra 1. lette bataljon Cataluña i den ny uniform.

Tafel 4. Offizier und Gemeiner der Reiter von Algarben. Rytter og officer fra Rytterregiment Algarve Fig 1. Menig rytter holder officershest. Fig. 2. Kaptajn.

Tafel 8. Trompeter der Carabiniers von Villa Viciosa. Trompeter fra elitekompagniet ved Dragonregiment Villa Viciosa I anden udgave af Suhr vises huepulden rød med gul kantning og gul kvast.

Tafel 2. Offiziere vom Princessa, der reitenden Artillerie Estremadura, der Ingenieur's und Sappeurs. Officerer fra Infanteriregiment Princessa, Det ridende Artilleri fra Estremadura samt ingeniør- og sapørregimentet. 1. Kaptajn fra Princessa i gammel 1802-uniform. 2. Kaptajn fra det ridende artilleri. 3. - 5. Ingeniørofficerer. Majoren Fig. 3 har lidt forbausende rød krave, som 1802 uniformen havde, men så burde rabatterne være af sort fløj. Underløjtnanten Fig. 5 er i feltuniform med ridebenklæder.

Tafel 3. Artillerie Offiziere von Estremadura. Officerer fra fodartilleriet, Regiment Estremadura. 1. Kaptajn. 2. Løjtnant.

Tafel 5. Reiter von Algarben mit seiner Frau, auf dem Marsch. Rytter fra Regiment Algarve med kone på rejsemarsch. Den menige er i arbejds- og stalduniform med "gorro de cuartel", stald- eller kvarterhue. Både han og fruen rider sidelæns, hvilket ungerne i Hamburg jo morede sig gevaldigt over.

Tafel 9. Spanier von Villa Viciosa. Officer ved elitekompagniet og to menige dragoner, alle fra Regiment Villa Viciosa. Fig. 2 har sin røde fjer i sort beskyttelsesovertræk af voksdug.

Tafel 19. Soldaten von Princessa u. Guadalaxara. Trænfører. Grenader og musketer fra Guadalajara. Provimilitssoldat. Fig. 1. er den mest omdiskuterede af de spanske uniformer i Hamburg. Hatten er i voksdugsovertræk med en rosa/lilla kæmpekardede af ikke-reglementeret form. Den rosa/lilla farve er det eneste, der måske kan pege på Regiment Princessa. Han bærer brun kappe som menige og underofficerer, og det mest besynderlige - brun kjole. Infanterisablen peger på underofficer. Bueno foreslår sergent under den civile trænfører. Fig. 2. er grenader, som det ses af granaterne på felthuen. Fig. 4. er fra et provinsmilitregiment.

Tafel 20. 1. Tambour Major von Princessa. 2. Hautboisten und Reg. Tamb. Von Zamora. Tamburmajor fra Infanteriregiment Princessa samt tamburmajor og musikere fra Infanteriregiment Zamora. Fig. 1. er i den gamle 1802-uniform.

Tafel 6. Reiter von Algarben abreisend. Ryttere fra Regiment Algarve gør klar til afmarch. Fig. 1 tilsyneladende underofficer med sin ærmeopslagskantning.

Tafel 33. Ein spanischer Soldat nimmt Abschied von seinen hamb. Kameraden. Spansk soldat tager afsked med sine kammerater fra Hamburgs Stadsmilitær. Hamburg havde sit eget stadsmilitær, som først og fremmest gjorde portvagt og derudover polititjenste. Brdr. Suhr har udgivet flere kolorerede litografier med Stadsmilitæret på parade.

Her ses hele 1. spanske division linet op 1807. Stik af ukendt fra enten Hamburg eller Nürnberg.

I forbindelse med denne artikel rettes en stor tak til Ivan M.C.S. Elsmark og Eric Cornelius, uden hvis store og altid beredvillige hjælp med kilder, oplysninger, fotokopier og hvad ved jeg, var der næppe blevet sat mange ord på papir.

1. del: Spanioler og brødrene Suhr

Om det franske 8. Korps 1807-1808, Bernadotte, spanioler, brødrene Suhrs illustrationer - og sådan noget ...

Af T. Snorrason

“Skriv lige lidt om Suhrs spaniolbilleder”, meddelte den rare redacteur. “Til mit kommende spaniolnummer. Du har sikkert noget, du bare kan skrive af efter.”

Javel.

I Chakoten ved man jo, at enhver venlig henvendelse/meddelelse fra den gode redacteur er at betragte som en lodret ordre.

Om spanierne i Danmark, ja der er jo overlærer Karl Smiths gode, gamle bog, men den havde vel alle interesserede læst. Men måske man kunne finde yderligere litteratur i Kastellets litteraturliste. Det viste sig snart, at det meste af det tidligere materiale havde Schmidt allerede med, og størstedelen af det senere udgivne var afskrift efter Schmidt. De to franske værker af henholdsvis Commandant P. Boppe og

Colonel Godchot, ja de henviste også til Schmidt, hvad angår forholdene i Danmark. Måske så man kunne finde noget i Tradition fra februar 1998, “Un corps espagnol a Hambourg”? Spildt udgift, teksten elendig, men man får da alle billederne af Suhrstikkene fra 1808 i udmærket udgave.

At anvende Schmidt endnu en gang syntes formålsløst, men måske der fandtes noget om spaniolerne i Hamburg? Næh, ikke meget - faktisk kun et

tyndt hæfte, et par sider i en erindringsbog fra tiden samt en gammel bog, der ikke kunne lånes.

Materiale i Spanien da?

Jo, der er litteratur og arkivmateriale nok, men det er lidt svært at få diverse hertil, og derudover så synes de fleste at benytte, ja gæt en gang, Karl Schmidt, hvad angår opholdet i Danmark. En nyere spansk bog af professor Magnus Mörner om Romanas korps kan dog varmt anbefales, idet den giver et godt samlet hele og har en god litteraturliste.

Måske man så kunne lave noget tekst omkring Bernadottes person og hans ophold i Hamburg sammen med spanierne, det er jo fra den periode Suhrbillederne stammer? Næh, ingen

skriver synderligt om den periode. Tilsyneladende og lidt forbavsende findes der heller ikke skrevet specielt om Suhrs uniformsbilleder. Tyskerne synes ikke at have beskæftiget sig med Bernadotte, da han ikke plyndrede Hamburg - særlig meget. Og franskmændene beskæftiger sig nødigt med Bernadotte, når bortses fra hans noget besværlige forhold til Napoleon. Og svenskerne beskæftiger sig først rigtigt med Bernadotte, da han er blevet kronprins og senere konge.

Men efter at have læst diverse fik man et glimrende billede af, hvad Napoleon egentlig var i gang med. Hvorledes projektet ved militærsmag rullede ud over Europa, og hvorledes Danmark kun var en nærmest ligegyldig brik i spillet.

Man bemærker også de slående lighe-

der i administrations- og lovgivningsapparatet mellem Napoleons Neuropa og vort nuværende EU samt begges forsøg på imperiebyggeri.

Slaget på Reden den 2. april 1801 og Københavns bombardement 1807 med påfølgende “ran” af flåden var vi nærmest selv ude om, nogen sværvægter var vi hverken politisk eller militært, ej heller den gang.

Vi starter med Suhrbrødrene og deres spanske billeder af redaktionelle årsager, læs Foreningens slunkne pengekasse. Og næste nummer så med hvad der egentlig skulle have været første del.

Brødrene Suhr

Ganske som oplysningstidens idéer

Fortsættes næste side

Om det franske 8. Korps 1807-1808, Bernadotte, spanioler, brødrene Suhrs illustrationer - og sådan noget ...

Fortsat fra forrige side

påvirkede overalt og spredte sig inden for alle samfundsområder i Europa, således skete det også blandt kunstnere og kunsthåndværkere. Hvor disse tidligere fortrinsvis havde produceret til overklassen og adelen, så begyndte man omkring 1800 også at producere til borgerskabet.

Inden for billedkunsten¹ blev temaerne nu dagliglivet, prospekter over byer, landskaber og lignende mere lokal- og hverdagsinteressante sager.

Herhjemme er kunstnerkollektivet² omkring udgiveren Lahde et typisk eksempel med sine mange håndkolorede stik, som var en forholdsvis billig kunstform, hvormed almindelige mennesker kunne udsmykke deres hjem. Der blev nu udgivet lokaldragt- og uniformsserier med samtidige motiver, ofte stik med nyhedsinteresse og samtidige opsigtsvækkende begivenheder langt fra kunstnerens bopæl og derfor ikke ganske nøjagtige. Kunstnerne valgte selvfølgelig motiverne efter salgbarhed, kunstner var jo et håndværk og forhåbentlig et levebrød, ikke kunst for kunstens skyld.

I Hamburg finder vi brødrene Christopher (staves undertiden Christoph - andre steder Christian), Cornelius og Peter Suhr, som er typiske eksponenter for denne tidens nye kunstnerstype.

De kom fra en velstillet og børnerig familie, hvori der også tidligere havde været kunstnere, så evnerne havde de.

Christopher

Christopher (1771-1842), den ældste af 10 søskende, var professionelt uddannet kunstner, som efter at have studeret hos andre samtidige tog på det nærmest obligate Italiensophold (1792-1795) for at studere og kopiere tidligere tiders store mestre. På sin hjemrejse besøgte han kunstakademierne i Dresden og Berlin, og i Berlin indleverede han et maleri, "Midas dom"³, til bedømmelse og opnåede derved medlemskab af akademiet samt titlen "professor extraordinarius". Denne titel kunne han kun opnå uden for Hamburg, som intet kunstakademi havde, og det var den gang et krav, at kun kunstnere med

anerkendt akademisk uddannelse måtte udføre bestemte kunstformer som frit erhverv.

1786 er Christopher tilbage i Hamburg, hvor han siden forbliver. Han fortsætter sine studier i portrætkunst og senere landskabsmaleri, men han synes ikke at have haft let ved at skaffe sig et levebrød ved sit håndværk. I Hamburg herskede stadig middelalderlige laugsregler, og det var således nødvendigt, at være medlem af det lokale kunstnerlaug for at opnå bestemte opgaver. Christopher var tilsyneladende ikke laugsmedlem⁴, måske han ikke søgte, måske det lå i tiden.

Han maler først og fremmest miniaturer og dertil en del portrætter⁵ gennem tiden, men ernærer sig ellers med en forbavsende forskellighed af kunstformer, som han behersker på bedste vis.

Omkring 1800 begynder Christopher at udgive forskellige raderede dragtserier, og i 1806 er den første med 36 billeder færdig, "Kleidertracht und Gebräuche i Hamburg". Serien kom i flere oplag. Titelblade med 1808, 1815, 1822 og 1838 kendes, alle med betegnelsen "Hamburgische Trachten". Stikkene er omhyggeligt koloreret, og figurerne specielt af byens borgere er koloreret forskelligt, alt efter hvorledes moden skiftede gennem årene. Emnerne er meget tidstypiske: 8 blade med tjenestepiger, 4 med lokale bønder sælgende deres typiske produkter, 8 med andre lokale bondedragter, 8 med lokale byerhverv - alle i deres typiske særlige klædedragter og oftest i gang med erhvervet, 5 med festscener og 3 med mere folkelig morskab. Lidt for alle. Pris 45 Mark, eller 1½ Mark for enkeltblade.

Serien var populær og blev hyppigt efterlignet af andre, undertiden med de enkelte erhvervs gaderåb som undertekst. Christopher tog ideen op og udgav serien "Der Aufruf im Hamburg", som består af 120 små aquatinter og udkom 1806-1807. På et titelblad fra 1808 angives prisen 30 Mark i subskription.

Også denne serie, som bevidst var billiggjort, blev kopieret af andre. Efterligninger, også i billigere udførelse, som f.eks. træsnit, dårligere graveringer og senere litografier⁶, kom snart både i Hamburg og som småbøger f.eks. i Nürnberg, Regensburg, Mainz, Stuttgart, Wien og Epinal.

Udover sådanne dragtserier, hvortil også hører serien med spanierne fra 1808, udgaves gennem årene adskillige større stik med parader, fra voldene osv. Men efter ca 1810 begyndte aktiviteterne mere at dreje sig om panorama-

udstillinger, en gesjæft som broderen Cornelius specielt tog sig af, medens Christopher leverede og færdiggjorde de forskellige scenerier dertil.

Cornelius Suhr

Cornelius (1781-1857), var barn nummer syv i børneflokket og uddannet sukkerkoger, en god beskæftigelse⁷ med mange ansatte i Hamburg, indtil de engelske blokader og fastlandssperringen ramte importen af råsukker. Hele industrien lukkede snart sammen med alle de erhverv, som beroede på den store importhandel, med massearbejdsløshed til følge.

Fra omkring 1805 synes Cornelius at have arbejdet sammen med Christopher. Han var som sin ældre broder kunstnerisk begavet, lærte hurtigt at gravere fornemt⁸ og arbejdede derudover med, ved hjælp af "camera obscura"⁹-teknik, at fremstille prospekter fra Hamburg og det omliggende landskab.

Sådanne omhyggelige panoramabilleder¹⁰ i forskellige størrelser fremstilledes af begge brødre, for de havde fået en idé om at udnytte den tids nyeste teknik og ved hjælp af et linsesystem vise, hvad man måske kan kalde en tidlig form for "rejsefilm", hvor man mod betaling kunne se vinter og sommerpanoramaer i en slags tidlig 3D. "Kosmorama" og "Europorama" kaldtes fremvisningerne.

Første udstilling fandt sted i december 1812 og viste 5 forskellige halvkredspanoramaer fra Hamburg, og herudover udstilledes en række andre landskabsprospekter som almindelige flade billeder. Eksempler på sidstnævnte er de 4 store billeder med spanierne, hvor man har benyttet sig af en malet landskabsbaggrund og på denne klæbet de udklippede meget nøjagtige figurer fra stikserien med spanierne 1808. På samme vis anvendtes figurer fra andre af Suhrs tidligere udgivelser.

Kritikken var begejstret for det hele, ikke mindst de mange meget nøjagtige detaljer i dagligdagen, som vistes. Prisen for at komme i "biffen" var 1 Mark. Ikke en helt billig fornøjelse på den tid, men brødrene synes at have haft stor succes på trods af de dårlige økonomiske tider. Fjernt fra kom folk rejsende for at se det nye medie.

Succesen gjorde, at de skabte stadig nye panoramabilleder og efterhånden også med temaer uden for Hamburg. Og efter 1815 begyndte Cornelius at rejse med showet i Europa. Indtil 1820 kun i tyske byer samt Schweiz - med en afstikker til Budapest. 1820-1823 foretog Cornelius en større rundtur i

Original akvarel af Thomas Weber, Augsburg 1807, der viser officer, fusilier, tømmermand og grenader fra infanteriregiment Zamora. Antageligvis brugt som forlæg til stik. Original i Brown Collection.

kationen af kort fortsatte under navnet "Spielkarten- und Kupferdruckerey", uden at der skabtes nyt til sortimentet. Da Cornelius fortrinsvis var beskæftiget med panoramabutikken, var det Peter der drev foretagendet, som da også i 1819 ændrede firmanavnet til "Gebr. C.C.P. Suhr", hvormed Peter var optaget som partner.

Fra sin rejse til München og Wien hjembragte Cornelius i 1819 ny viden og teknisk udrustning til stentrykkeri og litografi. Problemet var blot, at Hamburg stadig arbejdede med laugs- og handelsrettigheder, og således havde senatet i 1818 givet købmanden J.M. Speckler sammen med maleren H.J. Herterich en ti-årig eneret, privilegie, til at benytte den nye teknik. Dette på trods af, at opfinderen af litografien, Alois Seenefelder, i samme år havde frigivet sit patent til fri afbenyttelse.

Når litografi havde Suhrbrødrenes interesse, skyldtes det, at denne ny trykkemetode var billigere og man nemmere kunne fremstille store oplag i sort-hvid, idet en plade hurtigt blev slidt. Farvelægning måtte dog stadig ske i hånden, hvilket naturligvis var en kostbar teknik, først nogle år senere kom farvelitografien.

Det gav en masse ballade, idet Suhrbrødrene gentagne gange overtrådte privilegiet de næste ti år. Og da de endeligt frit kunne benytte det, gik deres virksomhed Gebr. C.C.P. Suhr konkurs i 1828. Fabrikken på den gamle familiegrund, hvor der var kobbertrykkeri, spillekortsfabrik og forlag, røg på tvangsauktion.

I 1820 havde brødrene alene fået lov til at trykke deres spillekort i litografi, hvilket gav en masse erfaring med mediet, og de holdt sig da heller ikke tilbage med at trykke prospektbilleder fra Hamburg. Serien med de 159 uniformsbilleder er trykt som litografi og bagefter håndkoloreret. Antageligvis har det været lige så meget et forsøg med litografi, som et forsøg på at tjene penge. En egentlig masseudgivelse er der ikke tale om.

Efter konkursen startede Cornelius og Peter et nyt stentrykkeri i 1828, "Cornelius & Peter Suhr", skønt Cornelius ikke længere boede i Hamburg. Og fra 1831 er det alene Peter, der tegner fir-

Fortsættes næste side

Skandinavien¹¹ og til Rusland, hvor han opholdt sig i Sankt Petersborg i næsten et år sammen med sin hjælper, den senere kendte landskabsmaler Christian Morgenstern. Denne stak af fra Moskva, fordi han ikke kunne holde Cornelius og hans optræden over for ham ud. Havde den unge Morgenstern med camera obscura udført en omhyggelig tegning, blev den straks inddraget til brug i panoramaforestillingerne.

1826 er Cornelius i Paris, og i 1827 forlægger han sin residens til London, men fortsatte sit rejseri med sine prospekt- og panoramaudstillinger. Først 1849 vender han endeligt tilbage til Hamburg.

Fra alle sine rejser sendte Cornelius en stadig strøm af nye panoramabilleder og skitser hjem til firmaet, som dreves i Hamburg af og under Christophers navn og titel. Cornelius lod sig jævnlige tilsende materiale fra "hovedkontoret", så han kunne vise nyt i de fremmede lande. Man må antage, at Christopher har arbejdet videre og forbedret det hjemsendte materiale, for efter 1849 kommer kun 10 nye dioramaer til. I alt kendes fra annoncering

indtil 1830 i Hamburg omkring 150 forskellige dioramaer, der kunne beses. I 1840 er tallet vokset til ca. 200.

Efter Christophers død i 1842 overtog broderen Peter Suhr driften hjemme i Hamburg, og Cornelius får ikke fremover tilsendt materiale fra Hamburg. Om det skyldes, at den slags panoramaer og udstillinger var ved at være forældede og uøkonomiske eller spændinger mellem brødrene, vides ikke.

I alt fremstilles (kendes) 325 panoramatitler af de tre brødre indtil 1855. Heraf er kun de med 67 motiver fra Hamburg og omegn.

Peter Suhr

Peter (1788-1857) var uddannet handelsmand i droger, men kommer ind i brødrenes forretning, idet han også havde kunstneriske evner, men sikkert også på grund af den store arbejdsløshed inden for alle områder. Hans første kendte værker er fra omkring 1813.

Allerede i 1812 havde Cornelius købt et kobberstikstrykkeri samtidig med en spillekortsfabrikation af en anden kobberstikker, G. A. Forsmann. Fabri-

Om det franske 8. Korps 1807-1808, Bernadotte, spanioler, brødrene Suhrs illustrationer - og sådan noget ...

Fortsat fra forrige side

maet, almindeligvis som "Litographisches Institut Peter Suhr in Hamburg".

Mange forskellige serier og hæfter med litografier fra Hamburg og omegn udgives, men også mere dagligdags tryksager fabrikeres med den ny teknik så som formularer, annoncemateriale, egnskort osv. Men butikken blev aldrig til noget større, kun få medarbejdere var beskæftiget, fortrinsvis med trykkeri, tegning på stenene og farvelægning. Kvaliteten med at overføre detaljer til sten var ikke højeste klasse, som man kan se ved at sammenligne med de mange bevarede originaltegninger.

Man kan se, at Peter i starten tegnede ved hjælp af camera obscura, idet man har bevaret en hel del af sådanne tegninger på transparent papir. Figurerne på billederne er ofte taget fra Christophers tidligere meget nøjagtige miniaturer og stik. Herefter lavede Peter en omhyggelig tegning og kolorerede denne lige så omhyggeligt, så litogra-

ferne havde noget at arbejde efter. På den vis kunne diverse genbruges flere gange på de lithografiske udgivelser.

Ofte ser man detaljer og udsnit fra dioramaerne af Christopher og Cornelius brugt på Peters litografier.

Indtil 1838-1840 nåede han at udgive 45 historiske billeder/prospekter fra Hamburg, fortrinsvis fra perioden omkring napoleonskrigene. De blev samlet udgivet under titlen "Hamburgs Vergangenheit in bildlichen Darstellungen".

I 1842 blev Hamburg ramt af en storbrand, som ødelagde en trediedel af byen, herunder hele bymidten. Det gav anledning til at udgive en "brandserie", hvor de tidligere bybilleder nu kunne bruges som brændende huse eller historiske brandruiner. Det blev til 36 billeder. Og endelig udgav Peter en serie med de nybygninger, som fulgte efter branden.

Efter 1849 synes fabrikationen af billeder nærmest gået i stå, et af de sidste synes at være med den festlige hjemvendelse af de slesvig-holstenske styrker til Altona.

Forretningen synes at have kørt skidt, baseret kun på tidligere arbejder. Christophers kunstneriske evner og idérigdom synes Cornelius og Peter ikke at have haft. De kunne aftegne og kopiere, men ikke selv skabe egentlige nye værker. Også den tids teknikker havde overhalet de to brødres virksomheder.

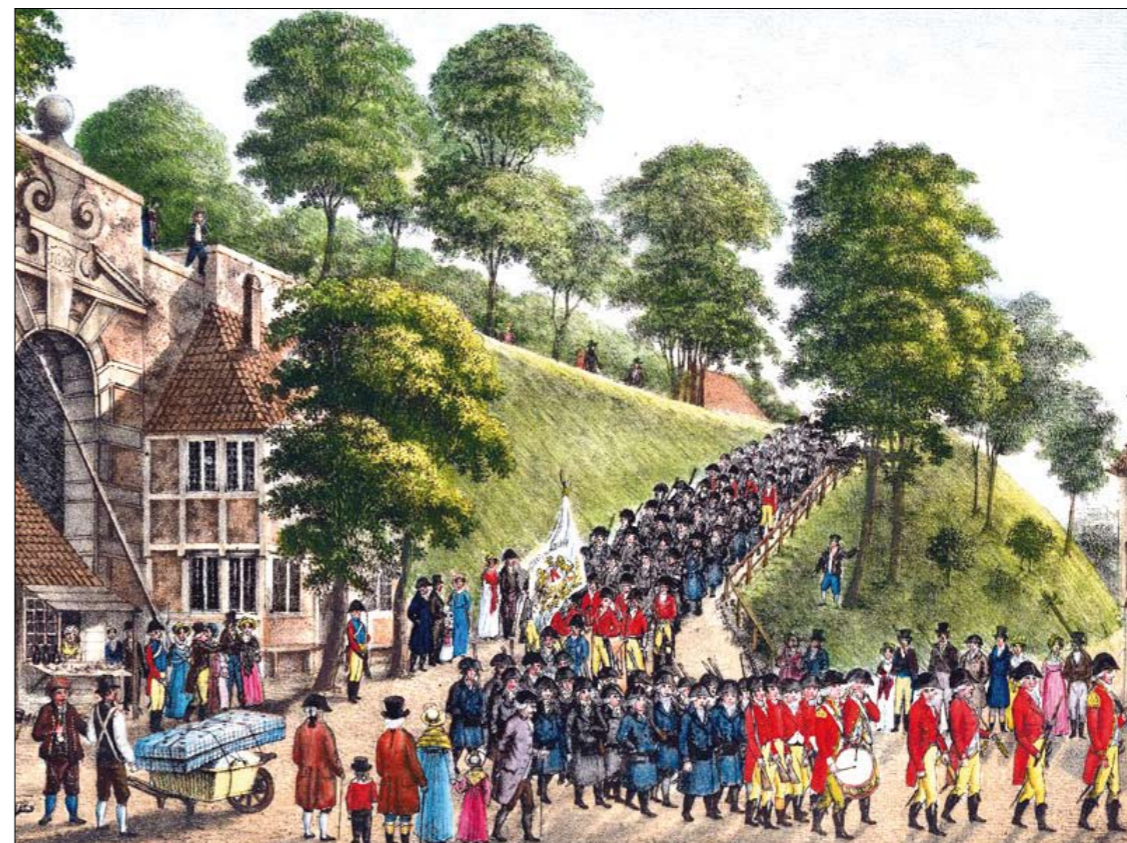
Brødrene Suhrs uniformsbilleder

Udgivelsen af rene uniformsserier før 1800 har fortrinsvis militær- og efterretningskarakter, medens uniformsbilleder og serier fremstillet i tidsrummet ca 1800-1840 er af nyheds- og kunstnerisk karakter, ganske som i samme tidsrum til et nyt publikum blev udgivet masser af dragtserier, nyheds-tryk og senere litografier af mere lokal interesse.

Man kan på nettet finde mange af de originale og sjældne uniformsserier på adressen napoleon-online.de

I fortsættelse af trykkene visende Hamburgs beboere fik Christopher Suhr farverigt nyt stof til mulige udgivelser i de mange forskellige soldater, der i en lind strøm passerede Hamburg fra 1806 til 1815. I begyndelsen har det nok været med tanke på udgivelse, men emnet besættelsestropper var nok ikke lige, hvad Hamburgs borgere var mest interesserede i at købe på det tidspunkt, så Christopher nøjedes med at udfærdige en masse meget nøjagtige små akvareller til senere brug.

At brødrene var kendt i byen for deres arbejde, kan man se af en fransk rapport dateret den 14. december 1813 fra pladskommandanten i Hamburg. "Le Génie a fait arreter hier un nommé Suhr qui s'amusa à dessiner un point de vue en dehors du Brokthor¹². J'ai pris des renseignements sur la moralité de

Litografi, udgivet og fremstillet efter 1820 af Peter Suhr efter original tegning af Christopher Suhr fra ca 1800. Man ser her Hamburgs Dammtor og byens borgervagt, som efter at have været på nattevagt, samlet afmarcherer fra voldene med fane og sin musik i spidsen. Borgervagten kan sammenlignes med en bymiliti, som skulle aflaste det stående, egentlige militær i Hamburg, Stadsmilitæret. Derudover kunne det fungere som politi. Borgervagten blev nedlagt 1810, da Hamburg blev en del af det franske kejserrige.

cet homme et d'après les bons rapports qui m'ont été faits, j'ai ordonné son élargissement. Ellers betænkte franskmændene sig ikke længe, hvis de mente, de stod over for en spion. Men her har en af brødrene altså været i gang med et forarbejde til et panorama-billede eller stik.

Første gang Suhr-brødrene udgiver en serie med fortrinsvis uniformer, er i 1808 med "Sammlung verschiedener Spanischer National-Trachten und Uniformen der Division des Marquis de la Romana, 1807 und 1808 in Hamburg in Garnison". Her gengives de populære spanioler, som lige havde været i byen og nu havde gjort mytteri i Danmark. Hvilket ikke gjorde de fremmede mindre populære i Hamburg.

Serien er på 18 billeder, tegnet af Christopher og stukket af Cornelius, sikkert med hjælp fra storebroder, og nydeligt koloreret. Ikke alle Christophers originale småakvareller af spaniere er med, men serien er et repræsentativt udvalg.

Senere benyttedes serien som udklippede figurer på fire dioramabilleder fra Hamburgs omegn, muligvis fremstillet allerede til udstillingen 1812. Alle billederne har i håndskrift forneden signaturen "Construiert und gezeichnet von C. Suhr" og samme undertekster, som på de trykte blade. Forbavsende er, at nogle af disse undertekster allerede så tidligt placeres under forkerte

figurer. De 4 store panoramabilleder med spaniere synes stadig at eksistere, i det mindste er et af dem vist i kataloget "Biedermeierliche Bildermacher" i forbindelse med udstillingen af samme navn i 1978 i Museum für Hamburgische Geschichte. Dette museum har ikke reageret på henvendelse om kopi af diverse billeder til gengivelse eller svaret iøvrigt, hvorfor vi her gengiver de fire panoramabilleder i Holtzmann. Desværre ikke optimalt, men den eneste løsning.

Christopher har været i gang med at tegne de fremmede tropper fra første færd. Det ses af, at han allerede tegner de italienske tropper, som meget kortvarigt var indkvarteret i Hamburg under marskal Mortier 1806, inden de fortsatte mod øst. Man forbavses lidt over, hvor mange forskellige uniformer fra ofte små enheder eller enkelte militære Christopher har opfanget. Det må have været en ren sport for ham at opsøge og fastholde enhver ukendt uniform, som besøgte byen. Af disse mange små, omhyggelige miniaturer, kendes i dag kun 10 originale (pl. 33, 44, 50, 53, 67, 78, 79, 94, 158 og 159), men flere kan sagtens være i private samlinger. Der har utvivlsomt været mange flere, end hvad der blev brugt i den senere udgivelse.

En gang efter 1819, hvor Cornelius hjembragte litografividen og udstyr til Hamburg, men sandsynligvis først

efter 1824, hvor han vendte hjem fra Ruslandsturen, fremstilles litografier efter udvalgte uniformsakvareller udført af Christopher, måske nok mest som et forsøg med den helt nye teknik og udført ved hjælp af camera obscura af Cornelius eller Peter Suhr eller flere forskellige, hvorefter trykkene blev håndkoloreret og solgt enkeltvis, nogle måske som subscriptions.

Man bemærker, at hvor der ikke har foreligget en original Suhr-akvarel til en figur, så tager man frejdigt fra fremmede arbejder og kopierer dem¹⁴. Af egne genbruges en del af de spanske figurer fra udgivelsen 1808, og f.eks. kosakker pl. 158 er et udsnit taget fra en anden Suhrudgivelse, aquatinten "Die Kosaken in Hamburg" fra 1813. Nytegninger er der vist ingen af.

Litografiernes streg er temmelig grov og primitiv, langt fra så professionel som Cornelius' raderinger eller Christophers miniaturer, koloreringen temmelig bastant og undertiden lidt forskellig i de kendte udgaver. Med andre ord lidt af et klamphuggerværk, men indholdet er fascinerende og charmerende.

I samtiden synes udgivelsen ikke at have været særlig bemærket, først omkring 1900, hvor interessen for ikke mindst napoleontidens uniformer er stor, begynder man fra fransk side¹⁵ at

Fortsættes næste side

Millerntor i Hamburg ca 1800.
Tegnet af Christopher Suhr.

Om det franske 8. Korps 1807-1808, Bernadotte, spanioler, brødrene Suhrs illustrationer - og sådan noget ...

Fortsat fra forrige side

fremstille kopier af svingende kvalitet.

"Abbildung der Uniformen aller in Hamburg seit den Jahren 1806 bis 1815 einquartirt gewesener Truppen", som har i alt 158 blade, kendes i dag kun i fire eksemplarer. Nummereringen af bladene er gjort siden, lige som ikke alle sættene oprindeligt havde undertekster. Th. Holtzmann angiver, at udgaven i Commerzbibliothek var uden undertekster, men at de omkring år 1900 blev påført efter et andet eksemplar tilhørende en Hauptmann Gaedecken.

Her vil vi kun beskæftige os med de illustrationer, der viser de spanske og nogle af de franske soldater, som besøgte Danmark 1808. De hollandske, som også var en del af Bernadottes 8. Korps, går vi let hen over, idet de kun var her kortvarigt, når bortses fra de enheder, der undertiden var i Altona.

Andre samtidige billedkilder med spaniere 1807-1808

På deres vej fra henholdsvis Italien og Spanien til Hamburg blev de fremmedartede spaniere selvfølgelig også tegnet af andre samtidige kunstnere og private.

I en større serie med samtidige uniforms-billeder, de såkaldte Augsburgbilleder, eller den helt rigtige udgivelsestitel "Charakteristische Darstellung der vorzüglichsten europäischen Militairs." som blev udgivet i 1802-1810 af "der k.k. privil. Academischen Buchhandlung" i Augsburg. I alt 97 plancher, som i sæt af 5 (hvert sæt har 2 plancher med infanteri, 2 med rytteri og 1 med artilleri) viser forskellige landes uniformer. Plancherne er udført af kunstnerne Seele, Ebner, Mettenleither, J. Volz og Rugendas. Undertiden er det viste kopieret efter andre samtidige udgivelser, men hvad angår sættet med spanierne 1807, så er de tegnet efter de spanske tropper, der passerede Augsburg. Billederne er gengivet side 58 og 59 Værket kan ses på napoleon-online.

Også fra Augsburg kommer 6 kolorede blade med spaniere af kunstneren Thomas Weber, som yderligere har lavet et par akvareller med spaniere.

Chr. Würbler Hansen har gengivet hans streg side 54-56. Fra en ukendt kunstner i Nürnberg eller Hamburg (opgives forskelligt) 2 farvelagte stik. Det ene viser alle uniformerne for divisionen fra Etrurien på gennemmarch, det andet forskellige enkeltfigurer.

I Lüneburg har en samtidig, antageligvis lokal læge, tegnet de passerende fremmede tropper og undertiden knyttet nogle dagbogsnotater dertil. En af teksterne lyder for den 17. november 1807: "Mittags um 3 Uhr kamen etwas über 300 Spanischer Infanteri meistens von Reg.nte Navarra u. einige von R.nte Toledo und von R.nte Rey (König); erstere hatten weiss mit tiefdunkelblau, zweiten weiss mit helleres blau, und dritte blau mit schwarz¹⁶." Her optræder bemærkelsesværdigt soldater fra tre spanske infanteriregimenter, som ikke var med i Romanas korps, Navarra, Toledo og Rey. Tegningerne fra dagbogen af spanske figurer er gengivet af Chr. Würbler Hansen på side 57

Fra området omkring Kassel 1807-1809 er der det såkaldte Hahlomanuskript, som også har nogle spanske figurer. Lidt besynderligt er der en "catalansk cazador" imellem, medens resten er enheder fra 2. Division, som kom fra Spanien. Det kan dog skyldes, at tegneren med "catalansk" blot mener "spansk". Hahlo angives at have været en westphalsk artillerist, som ikke vendte tilbage fra felttoget i Rusland 1812. Tegningerne er gengivet side 60 og 61

Og fra Danmark har vi tegningerne af de spanske og franske på Fyn 1808 udført omkring 1840 af Andreas Ørnstrup. I brev af 1846 skriver Ørnstrup, født 1792 og siden bosiddende i Odense, at det viste er, som han har erindret uniformerne. Han taler om en "gammel" tegning og en "ny". På den ny har han rettet et par åbenlyse fejl, såsom at den ridende jæger er ændret fra lyseblå til korrekt grøn, men også på den ny er tvivlsomme detaljer, som ikke stemmer overens med samtidige oplysninger. På den anden side har han detaljer, som regiment Belgiens guldsnøre og knapper, korrekt. Og han viser en ridende gendarm med pelshue, ganske som hos Suhr. Indtrykket er, at han må have støttet sig til samtidige stik og måske har kendt begge Suhrs værker fra 1808 og ca 1820. Tegningerne skulle anvendes til privat udgivelse af et litografi betalt af Ørnstrup. Projektet blev aldrig blev til noget, måske fordi Ørnstrup nogen tid efter endte på Skt. Hans. Den tredje usigenerede tegning i Det Kongelige Biblioteks Billedsamling må være den af Det Bærentzenske Lithografiske

Institut udfærdigede arbejdstegning. Herudover skulle der i Billedsamlingen eller Brevsamlingen have været tre skitser udført af Ørnstrup visende en feltpræst, en officer fra Rytterregiment El Rey samt en trompeter fra Regiment Infante¹⁷.

Ørnstrups tegninger og liv vil blive behandlet i en særskilt artikel, når og hvis det lykkes at finde nærmere detaljer.

Selvfølgelig er der i Spanien samtidige billeder og værker, men tilsyneladende ikke meget. J. Bueno opgiver som væsentlig kilde såkaldte "Album de Ordovás" i Biblioteca del Ministerio de la Guerra. Originalværket har følgende lange, fornemme titel, skulle nogen være interesserede: "Estado del Exercito y la Armada de Su Magestad Católica formado por el Teniente Coronel del Real Cuerpo de Ingenieros Don Juan Josén Ordovás, anno 1807."

Nyere værker om spanske uniformer 1808, se litteraturliste.

Spanierne ved 8. Korps Fra Etrurien, Italien

1. Division under O'Farril Infanteriregiment Zamora

3 bataljoner

Infanteriregiment Guadalajara

2 bataljoner

1. bataljon Cataluña

1 bataljon

Rytterregiment Algarve

5 eskadroner

Dragon/Jægerregiment Villa Viciosa

5 eskadroner

Fodartilleri

1 kompagni

Fra Spanien

2. Division under Juan Kindelan

Infanteriregiment Guadalajara

1 bataljon

Infanteriregiment Asturias

3 bataljoner

Infanteriregiment Princesa

3 bataljoner

1. bataljon Barcelona

5 eskadroner

Rytterregiment Rey

5 eskadroner

Rytterregiment Infante

5 eskadroner

Dragon/Jægerregiment Almanza

5 eskadroner

Regiment Zapadores-Minadores

1 kompagni

Fodartilleri

1 kompagni

Ridende artilleri

1 kompagni

Civilt træn

Infanteria Ligeria, 1. de Voluntarios de Barbastro. Samtidig tegning fra 1808 i det spanske Militærarkiv. Uniformerne var identiske for alle bataljoner.

Hertil skal lægges mandskab sendt fra andre regiment i Spanien, som så i Hamburg er blevet nyuniformeret af de regiment, de tildeltes. Af regiment, hvorfra sendtes mandskab, kendes fra Suhr, Lüneburg- og Hahlo-manuskriptet: infanteriregimenterne Navarra, Toledo og Rey samt fra provinsmilitseren. Muligvis har der også været sendt mandskab fra lette bataljoner.

I Hamburg nyuniformeres i følge Suhr infanteriregimentet Princesa og den lette bataljon Cataluña.

At spanske tropper befandt sig så højt mod nord og langt fra hjemlandet, skyldtes at Napoleon i december 1806 havde krævet en militæraftale fra Ildephonse 1796 opfyldt. Dels manglede Napoleon som altid tropper, men her spillede også ind, at han midt under slaget ved Jena fik meddelelse om, at Spanien ville angribe Frankrig, såfremt noget gik galt mod Preussen. Desuden manglede han stadig det endelige opgør med russerne. Så kunne Napoleon svække den spanske hær, som kun talte 7.000 officerer og 130.000 mand, heraf 30.000 militssoldater kaldt op 1804, ved at fjerne 15.000 mand af de bedste enheder, var det jo formålstjenligt.

Herudover havde Napoleon allerede

Spanske officerer og lansenerer. Udført 1815 af Dennis Dighton

i tankerne at slette kongeriget Etrurien i Italien, regeret af en spansk bourbonprinsesse, og indlemme området i sit italienske kongedømme mod kompensation i Portugal. Dels for at stoppe den massive indsmugling af engelske varer der fandt sted, dels for som vanligt at rette grænser ud, få elimineret en eventuel modstander og samtidigt indføre sit eget administrationssystem. Blev de spanske tropper fjernet fra området, ville det hele kunne gennemføres smertefrit.

Om Napoleon på dette tidspunkt allerede også planlagde at fjerne den spanske konge og overdrage tronen til broder Joseph, er lidt tvivlsomt. Mange af Napoleons handlinger virker ikke som langtidspanlægning, men snarere som en mand, der ser en chance, udnytter den frækt og ofte med held.

Det spanske korps fra Etrurien, nåede at kæmpe ved Stralsund, medens kontingentet fra Spanien først stødte til i Hamburg. En årsag hertil var, at tropperne i Spanien var på freds fod, hvorfor der skulle skaffes mere mandskab, heste og udrustning, som måtte tilvejebringes fra andre regiment i Spanien.

Således passerede mandskab fra infanteriregimenterne Navarra, Toledo og Rey i egne uniformer den 17. november Lüneburg på vej mod Hamburg. Blandt Suhrs figurer ses en figur fra den spanske provinsmilitser, stadig i deres gamle blå uniform med rød krave osv. En tilsvarende militssoldat ses i Hahlo-manuskriptet fra Kasselområdet. Måske der også er sendt lette tropper fra 2. Barcelona eller 2. Catalonien (begge havde blå kraver og ærmeopslag) til 1. Barcelona, som kom med Romanas korps fra Spanien. I hvert fald nævner både Godshot, Boppe og Bueno i 2. bataljon Barcelona, i stedet for 1. som sendt til Hamburg. Bataljonschefen 1808 for 1. Barcelona er dog Borella, og det er ham, der optræder i diverse lister fra Hamburg.

Ved indmarchen og besættelsen af Danmark andres organisationen af spanierne lidt.

1. Division under Kindelan, Jylland. Infanteriregiment Asturias (overføres til Sjælland). Infanteriregiment Zamora. 1. lette Bataljon Barcelona. Rytterregiment Algarve.

Fortsættes næste side

Om det franske 8. Korps 1807-1808, Bernadotte, spanioler, brødrene Suhrs illustrationer - og sådan noget ...

Fortsat fra forrige side

Rytterregiment Rey.
Rytterregiment Infante.

2. Division under Romana, Fyn.

Infanteriregiment Princesa.
Infanteriregiment Guadalajara
(overføres til Sjælland).

1. lette Bataljon Cataluña (overføres
til Langeland).

Ridende Jægerregiment Villa
Viciosa.

Ridende Jægerregiment Almanza.
Artilleriet, ingeniører og sapørkom-
pagniet.

Depotet for alle regimenterne forblev
i Hamburg under general Hermosillas
med ca 500 mand.

Hvor de enkelte regimenter befandt
sig på et givet tidspunkt, er temmelig
kompliceret. Dels da de ofte forflyt-
tedes for at fordele indkvarteringsbyrden
og dels senere da Romana forsøger at
samle alle de spanske på Fyn inden
rømningen. Forflytningerne kan bedst
følges i Karl Schmidt og Godchot.

Generelt om spansk organisation og
uniformer

Her er kun medtaget, hvad der er
nødvendigt for at kunne identificere de
enheder, der var i Hamburg og Dan-
mark.

Gradstegn for officerer i knapfarve

Oberst: Epauletter og 3 metalsnore
over ærmeopslaget.

Oberstløjtnant: epauletter og 2 me-
talsnore over ærmeopslaget.

Major: Epauletter og 1 metalsnor over
ærmeopslaget.

Kaptajn: Epaulet på begge skuldre.

Løjtnanter: Epaulet på højre skulder.

Sekondløjtnant: Epaulet på venstre
skulder.

I tjeneste bar officererne en forgyldt

ringkrave, hvorpå var det kongelige
våben i sølv.

Kadetter: Aiguillette, skuldernor.

Officersgrenaderhuer kunne have
nedhængende kvast foroven samt me-
talgranat på fronten, alt i knapfarve.

Officersuddannelsen fandt i 1808 sta-
dig fortrinsvis sted ved regimenterne,
selv om en mere formel uddannelse var
startet fra 1803 ved nyoprettede mili-
tærakademier i Zamora og Barcelona.
Artilleriet uddannedes i Segovia.

Underofficers distinktioner

Sergent: en epaulet på højre skulder
eller to epauletter i regimentsfarve.

Muligvis særlig bort på deres felthuer.
Bevæbnet med musket og infanterisa-

bel lige som grenaderer.

Korporaler: Hvid eller gul kant/tresse
på krave og opslag.

Fra 4. juni 1807 indførtes 1 - 4
ærmesnore, alt efter tjenestealder, for
underofficerer og mandskab. Disse
snore var i regimentsfarve.

Grenaderer, "carabineros", ved de
lette tropper, synes ofte at have haft
særlig udsmykning på deres ærme-
opslag i form af 3 eller flere lidser af
forskellig art.

Generelt

Alle bar rød kokarde og rød fjer, bortset
fra generalitetet som havde hvide fjer.

Ærmeflap vises hos Suhr med 4
knapper, andre steder kun med 3.

I knapperne var stemplet eller støbt
regimentsnavnene, gerne forkortet.

Terminen for en kjole var ca 30 måne-
der, for benklæder ca 15 måneder, so-
lidt materiale. Det er årsagen til enkelte
regimenter og mandskab ankommer til
Hamburg i de gamle enhedsuniformer.

Generalitetet

Mørkeblå kjoler med rød krave, rabat-
ter, opslag og skøder med rige guld-
eller sølvbroderier og snore alt efter rang.
Se Bueno, også for administration,
læger, kommissærer osv.

Ingeniørkorpset

Uniformer blå kjole med rød krave,
ærmeopslag og skøder. Fra 1805
violette fløjlsrabatter og krave med
sølvknapper og broderier. På kraven et
tårn i sølv fra 1804. Korpset leverede

Hamburgs stadsmilitær
på parade omkring 1800.
Stik tegnet af Cornelius,
stukket af Cornelius og
udgivet i flere oplag, også
af Peter Suhr.

officerer til regimentet Zapadores-Mi-
nadores.

Feltartilleriet

Var 1806 organiseret i 4 regimenter,
hvert med 2 bataljoner. Hver batal-
jon bestod af 4 fodkompagnier og et
ridende kompagni.

Fodartilleri: Et kompagni bestod af: 1
kaptajn 2. klasse, 1 løjtnant, 2 under-
løjtnanter, 1 sergent 1.klasse, 4 sergen-
ter 2. Klasse, 2 tamburer, 6 overkorpora-
ler, 8 underkorporaler, 34 konstabler
1. Klasse og 50 konstabler 2. Klasse.

Ridende artilleri: Et kompagni bestod
af: 1 kaptajn 1.klasse, 1 løjtnant, 2
underløjtnanter, 1 sergeant 1.klasse,
3 sergenter 2.klasse, 1 trompeter, 4
overkorporaler, 4 underkorporaler, 30
konstabler 1.klasse og 42 konstabler
2.klasse.

Artillerimateriellet var både af det
franske Vallière system fra 1743 og
Gribeauval system fra 1783. I feltartil-
leriet benyttedes fortrinsvis Gribeauval
4, 8 og 12 pundere. Kanonerne støbtes i
Sevilla og Barcelona. Gribeauvalmate-
riellet var malet lyseblåt.

Trænet blev håndteret af civile, hver-
vet for en periode og i deres eget tøj.
Derfor ser man kuske og muldyrdrivere
i spanske "nationaldragter", datidens
civile spanske påklædning for bønder.

Infanteri

Infanteriregimenterne havde 3 batal-
joner, hver med 4 kompagnier. Freds-
styrke 1.008 og i krigstid 2.256 mand.
1. bataljon bestod af regimentets 2

Infanteriuniform 1805

	Kjole	Opslag	Rabatter	Krave	Kantn.	Knapper
Guadalajara	hvid	rød	rød	rød	rød	hvide
Zamora	hvid	sort	sort	hvid	sort	hvide
Asturien	hvid	grøn	grøn	hvid	grøn	hvide
Princesa	hvid	hvid	violet	violet	violet	hvide
Navarra	hvid	m.blå	m.blå	m.blå	m.blå	gule
Toledo	hvid	l.blå	l.blå	hvid	l.blå	gule

Grenaderer og tømmermænd bar pelshue, tilsyneladende af sælskind, med
farvet pose smykket med lidser og regimentsvåben. Ved nyuniformering skiftedes
posen på pelshuerne. På ærmeopslagene de særlige elitelidser.

Tamburer var klædt i det kongelige liberi - mørkeblå kjole med røde opslag,
alt kantet med den kongelige bort: hvid med rødt rude-stregmønster.
Tamburers knapper var som deres regiments. Trommerne messing
tilsyneladende med lyseblå reifer.

grenader- og 2 musketerkompagnier.

2. og 3. bataljon hver med 4 musketer-
kompagnier.

Hvert kompagni havde 1 kaptajn, 1
premierløjtnant, 1 sekondløjtnant, 2
underløjtnanter, 1 oversergent, 4 ser-
genter, 3 tamburer, 8 overkorporaler, 8
underkorporaler og 60 soldater.

Ved 1.bataljon bestod staben af 1
oberst, en oversergent, 1 adjutantløj-
tnant, 1 kapellan, 1 kirurg, 1 tambur-
major og 1 våbensmed. Ved 2. Bataljon
1 oberstløjtnant, 1 adjutantløjtnant, 1
underløjtnant som fanebærer. 1 kapel-
lan, 1 kirurg og 1 våbenmester. 3. Ba-
talion som 2., blot med en kommandant
i stedet for oberstløjtnant.

Gammel infanteriuniform

Uniformen indført 1802 blev båret af
alle regimenter. Himmelblå med sorte
opslag med himmelblå flap, sort krave

og rabatter kantet med rødt. Røde
skøder. Fleur de lys broderet på krave
i gult metal. Fleur de lys i metal og
påsat med split, fandtes vist kun ved
rytteriet.

Hvid uniform indføres 1805 med
hvide eller gule knapper og forskellige
kraver, ærmeopslag, rabatter, kantnin-
ger. Hvide skøder.

Provinsmilits

42 regimenter med hver 1 bataljon med
ca 500 mand. (2 bataljoner i Provinsre-
gimentet på Mallorca havde to bataljo-
ner).

Den gamle uniform var blå med røde
opslag, krave, skøder og rabatter. Gule
knapper. Fleur de lis på kraven. Fra
1805 indførtes hvide uniformer med
røde opslag, krave, skøder og rabatter,

Fortsættes næste side

Suhrs planche

De originale plancher af Sauerweid.

Her ses Suhrs pl. med sachser fra 1820 og ved siden af de to originale plancher fra 1810 af Sauerweid, som er kopieret af vel
Peter Suhr. Man kan altså ikke altid være sikker på, at Suhrs plancher viser noget, som Christopher har set og tegnet.

Om det franske 8. Korps 1807-1808, Bernadotte, spanioler, brødrene Suhrs illustrationer - og sådan noget ...

Fortsat fra forrige side

men de der sendtes til Hamburg var i gammel uniform.

Lette infanteribataljoner

Hver med 6 komp. I fredstid 780, i krigstid 1.200 mand.

Staben bestod af 1 kommandant, 1 oversergent, 1 kaptajnadjutant, 1 secondløjtnantadjutant, en underløjtnant

Nye blå 1805 uniformer, først anlagt i Hamburg, i det mindste for 1. Cataluña

	Kjole	Opslag	Rabat	Krave	Skøder	Kanen	Knapper
1. Barcelona	m.blå	gul	gul	gul	gul	gul	gul
1. Cataluña	m.blå	gul	blå	gul	gul	gul	hvid

som fanebærer, 1 kapellan, 1 kirurg, en våbensmed og 1 tamburmajør.

Hvert af kompagnierne havde: 1 kaptajn af 1. Klasse, 1 kaptajn af 2. Klasse, 2 løjtnanter, 2 underløjtnanter, 1 sergent 1. Klasse, 1 sergent 2. Klasse, 3 tamburer, 8 overkorporaler, 8 underkorporaler og 105 (175) jægere. (der synes at have været "carabineros" ved de lette tropper, hvilket ses af eliteærmeopslagenes lidser.)

1802 indføres nye smaragdgrønne uniformer med røde opslag. Gule snore. Rauephjelm med messingbeslag og grøn fjer.

1805 besluttes indført nye mørke-

blå uniformer og chakot. Af de to lette bataljoner i Romanas korps, får bataljonen Cataluña de nye blå uniformer, som det ses hos Suhr. Dog måske kun delvist, medmindre de nedenfor beskrevne jægere har været fra bataljon Barcelona, som måske ikke har fået ny uniformer.

Fra en samtidig svensk beskrivelse fra Halmstad¹⁸, september 1808: "Langt om længe viste noget mørkt sig ude på broen; let og elastisk marcherede en del jægerpelotoner frem, bag dem den herlige musik og bag den igen - ja, hvem formår rettelig at udmale den blanding af frygt, glæde og nysger-

Suhr planche 94 udgivet ca. 1820

Suhr akvarel fra 1807

Douaniers - Det franske grænse- og toldkorps

Korpset var militært organiseret, men ikke en del af hæren. Som man ser, havde det sine egne gradstegn. For de højeste charger i form af broderier på krave og ærmeopslag, medens graderne fra kaptajn og nedefter havde forskelligt antal sølvlidser, boutonnières, på krave og ærmeopslag. Da man fra 1812 anvendte nogle af disse enheder rent militært, fik disses officerer sølvepauletter.

I de besatte områder var toldkorpsets medlemmer lige så forhadte som gendarmeriets i deres forsøg på at gennemtvinge fastlandsspærringen. Heldigvis var de dog ofte til at bestikke.

Original akvarel (22,4 x 15,5 cm) af Christopher Suhr udført 1807. Sammenligner man med billede til venstre (pl. 94 i udgivelsen fra ca. 1820), ser man flere små forskelle i forhold til den finere akvarel.

Subteniente Toribio Joaquin Fernandez Cassio y Llorga i infanteriuniform M 1802. Malet ca. 1805. Historiske Museum i Cadix

righed, hvormed man betragtede disse Kastiliens stolte sønner med deres brune, martialske ansigter, sorte skæg og mørke øjne, overskyggede af bjørneskindshuer, og hvis atletiske skikkelser end mere fremhævedes af deres hvide, tætsluttende uniformer? Efter dette korps endelig, som udgjorde hovedstyrken, fulgte nogle pelotoner i blå uniformer; jægerne var som sædvanligt klædt i grønt. Disse regimenter tilhørte forskellige regimenter, navnlig Princesa og Cataluña."

De nævnte spanske tropper, i alt 682 mand, havde været ombord på det engelske linieskib Edgar, og var landsat i Sverige, da skibet skulle videre til Østersøen.

Regiment Zapadores-Minadores

2 bataljoner. Hver bataljon havde 4 kompagnier sapører og et kompagni minører. Et kompagni bestod af: 1 kaptajn 1.grad, 1 kaptajn 2.grad, 1 løjtnant, 2 underløjtnanter, 1 sergent 1.klasse,

Fortsættes næste side

Om det franske 8. Korps 1807-1808, Bernadotte, spanioler, brødrene Suhrs illustrationer - og sådan noget ...

Fortsat fra forrige side

4 sergenter 2.klasse, 8 overkorporaler, 8 underkorporaler, 2 tamburer, 32 soldater 1.klasse (tømmermænd og minører) og 72 soldater 2.klasse.

Mørkeblå kjole med fra 1805 violet krave og rabatter smykket med hvide knaphulslidser. Hvidt tårn på krave. Røde ærmeopslag og skøder, hvid kantning på krave, ærmeopslag, rabatter og skøder. Røde lommekantninger. Hvide knapper. Sort læderhjelme med raupe. Hvidt skilt foran på raupen og hvid turban, vel af metal. Hvidt lædertøj. Minørerne havde som elite 3 hvide udsmykninger på ærmeopslag.

Tambur på billede rød kjole med violet krave, rabatter, ærmeopslag og svalereder, alt kantet hvidt. Tromme messing med hvide reifer..

Kavaleri Rytterregimenter

Hvert regiment havde en styrke på 670 mand og bestod af 5 eskadroner, hver eskadron med 2 kompagnier.

Regimentsstaben bestod af 1 oberst, 1 oberstløjtnant, en oversergent, 1 adjudant, 1 estandartfører (underløjtnant), 1 kapellan, 1 kirurg, 1 kvartermester, 1 berider, 2 "hestetæmmere" (domptører), 1 trompeter, 1 sadelmager og 1 våbensmed. (Nogle regimenter havde 1 paukeslager, således regimenterne Rey og Reina).

Hvert kompagni bestod af 1 kaptajn, 1 løjtnant, 1 fændrik, 1 oversergent, 1 trompeter, 4 overkorporal, 4 underkorporaler, 2 "carabineros", 38 beredne ryttere og 13 uberedne, mellem sidstnævnte 1 beslagsmed. Ud af 70 mand, således kun 54 beredne.

Uniform 1802 var en enhedsuniform, mørkeblå med hvide rabatter, rød krave, opslag, skøder og kantninger på rabatter. Hvid kantning på krave, ærmeopslag og skøder. Blå flap med rød kant på ærmeopslag. Gul løve på krave. Messingknapper. Hat kantet gult med rød fjer. Skaberak og skabrunk blå med gul kant.

Ny uniform 1805 mørkeblå med regimentsfarvede opslag, krave og rabatter. Fleur de lis i knapfarve på opslag. Gul løve på krave. Hattekantning hvid eller

gul efter knapfarve. Skaberakker blå med hvid eller gul kantning.

Ridende jægere/dragoner

Organisation som rytterregimenterne, noget dog kunne tyde på et kompagni har været organiseret som elitekompagni efter fransk mønster.

Alle spanske dragonregimenter blev i 1803 omdannet til husar- og ridende jægerregimenter, herunder også regimenterne Almanza og Villa Viciosa.

1805 reorganiseres, så de fleste ridende jægerregimenter igen bliver til dragonregimenter, nu med gule uniformer. Ingen af regimenterne i Danmark nåede at få de nye gule uniformer, hvorfor de nye farver ikke bringes her.

De ridende jægere dannet 1803 skulle alle have samme uniform. Smaragdgrøn husaruniform med rød krave og ærmeopslag. På kraven en krydset palmegren og sabel. Knapper og snore hvide. Grønne skaberakker med hvid kantning.

Officerer bar husarskærf.

Uniformer 1805 med farvede rabatter og fleur de lys på ærmeopslag.

	Krave	Opslag	Rabatter	Kanen.	Skøder	Knapper
Rey	rød	rød	rød	rød	rød	gule
Reina	l.blå	l.blå	l.blå	rød	rød	gule
Infante	hvid	hvid	hvid	hvid	rød	gule
Algarve	buff	buff	buff	rød	rød	hvid

Officerskapper grå, øvrige mørkeblå.

Domkirken i Hamburg.
Tegnet af Christopher Suhr.
Litograferet, trykt og
udgivet af Peter Suhr.

Lombardbroen over Binnenalster.
Gouachemaleri af Christopher
Suhr ca. 1812 til brug ved
panoramaudstilling.

"Blankenese
an der Elbe.
Aussicht von
Herrn Klünders
Garten".
Tegning af
Christopher
Suhr.
Koloreret
aquatinte-
radering af
Cornelius Suhr
1812.

Om det franske 8. Korps 1807-1808, Bernadotte, spanioler, brødrene Suhrs illustrationer - og sådan noget ...

Fortsat fra forrige side

Selvportræt af Christopher Suhr.
Malet 1801. Olie på lærred.

Suhrbilleder med forsøg på billedforklaring

Der er tre slags historiske
uniformer: de der beskrives
i reglementerne, de som
samtidens kunstnere viser
og så dem soldaterne virke-
lig bar i felten og det daglige.
R. Forthoffer

Den første planchesamling fra 1808 består af 18 plancher og har titlen: Sammlung verschiedener Spanischer National-Trachten und Uniformen der Division des Marquis de la Romana, 1807 und 1808 in Hamburg in Garnison.

Gezeichnet von Christ. Suhr, Prof. Radiert und geätzt von Corn. Suhr. Hamburg. Udgivet ca. 1808.

Plancherne kan også ses i egnsmuseumernes bog om spaniolerne, "Da spaniolerne kom – krig og kulturmøde i 1808.", Museum Tusulanum 2008. På Koldinghus Museums hjemmeside og på Napoleon-online.de, som har deres udgave fra Commerzbibliothek Hamburg.

De 18 plancher er vist side 50-53.

Billedteksterne giver øverst den originale tyske tekst, som er trykt på originalplancherne og under den tyske tekst et forsøg på nærmere forklaring af planchernes indhold.

Den anden samling Suhrbilleder her i bladet består af 33 plancher med spaniere 1807-1808 fra

"Abbildung der Uniformen aller in Hamburg seit den Jahren 1806 bis 1815 einquartiert gewesener Truppen." udgivet som enkeltblade ca. 1820 eller senere.

Hele serien kan findes på nettet: napoleon-online.de eller ses i særhæfte nr. 5 af det franske uniformsblad Tradition, 1998. Pris den gang FF 99,-.

De forklarende tekster, på fransk, engelsk og tysk, skal man være meget varsom med. En hel del er noget eminent sludder og andet direkte forkert. Men underholdende, når man kender, hvorfra der er afskrevet, "toujours dans la bonne humeur", forhåbentlig af redaktionens yndigste medarbejdere. Er det derimod redaktøren selv, der har forfattet, så ...

Øverste tekst er den originale tyske på plancherne. Nedenunder forklarer hvad planchen antageligvis viser. Man skal være opmærksom på, at der har været livlig diskussion, lige siden plancherne blev kendt, om hvad flere af de forskellige figurer egentlig er for nogen. Originalteksterne, hvis endog alle er originale, hjælper ikke altid, tværtimod. Bedre bliver det heller ikke af, at plancherne undertiden er farvelagt lidt forskelligt plus tiden har ændret visse farvenuancer i de forskellige udgaver.

Originalbillederne måler 31 x 19 cm. De 33 plancher er vist side 22-29.

Figurforklaring til 4 af de panoramabilleder, som blev anvendt ved Suhrs rejsende show. Billederne er alle signeret "Construiert und gezeichnet von C. Suhr", antageligvis Christopher Suhr. Cornelius underskrev sig Corn. Baggrundene derfor antageligvis malet af Christopher, hvorefter han omhyggeligt har klippet figurerne ud af sine stik fra

2. del bringes
i decemberudgaven.

På forpost. Yderst til højre ses en feltpræst i sort kjele. Stik af ukendt fra enten Hamburg eller Nürnberg.

1808 og klistret på baggrundene, en teknik der også brugtes ved andre panoramabilleder visende scener fra Hamburg om omegn.

Når vi ikke blot har gengivet de originale undertekster, skyldes det, at de er forbavsende gale, med fejlplaceringer osv. Se side, henviser til den side i bladet, hvor man kan se den originale figur og aquatinte fra 1808. Baggrunden er antageligvis daværende genkendelige lokale steder ved Hamburg.

De 4 panoramabilleder er vist side 46-49.

**Brødrene Suhrs uniforms-
billeder ligger for de flestes
vedkommende på nettet, og
derudover har det franske
Tradition i 1998 udgivet
den store serie fra ca. 1820
i et særnummer med
forklarende tekster på både
fransk, engelsk og tysk.**

Noter

1. Det, der senere bliver til de masseproducerede tinsoldater fra firmaer som Heinrichsen, starter her. Man begyndte ved at producere bemalede, flade vitrinefigurer, beregnet for købere som ikke havde midlerne til f.eks. Meissen porcelænsfiguren, men markedet for legetøjsoldater viste sig snart at være bedre.
2. Her deltog kunstnere som Eckersberg, Riegels, Senn og Lahde selv.
3. Billedet er et typisk konkurrencemaleri, der muntert viser kong Midas dømmende i en musikalsk konkurrence mellem gudene Apollon og Pan.
4. Lauget havde i 1775 kun 29 mestre, i 1800 vokset til 40, hvoraf ikke alle navne er kendte.
5. For en Hamburgsk institution maler han i 1815 et legemsstort portræt af general Bennigsen i kosakuniform. Bennigsen med sine kosakker befriede kortvarigt Hamburg i 1813, men måtte trække sig tilbage, da franskmændene snart angreb og genbesatte byen.
6. Senefeldt opfandt litografien 1799; men det var først i 1826, han kunne lave flerfarvetryk.
7. Hamburg havde oprindelig 300 virksomheder, der udelukkende levede af sukkerproduktion. Byen var Europas hovedleverandør af sukker, da alle atlantehavshavnebyer kontrolleret af

de franske, og det var faktisk resten, blev ramt af den engelske blokade og de franske egen fastlandsspærring.

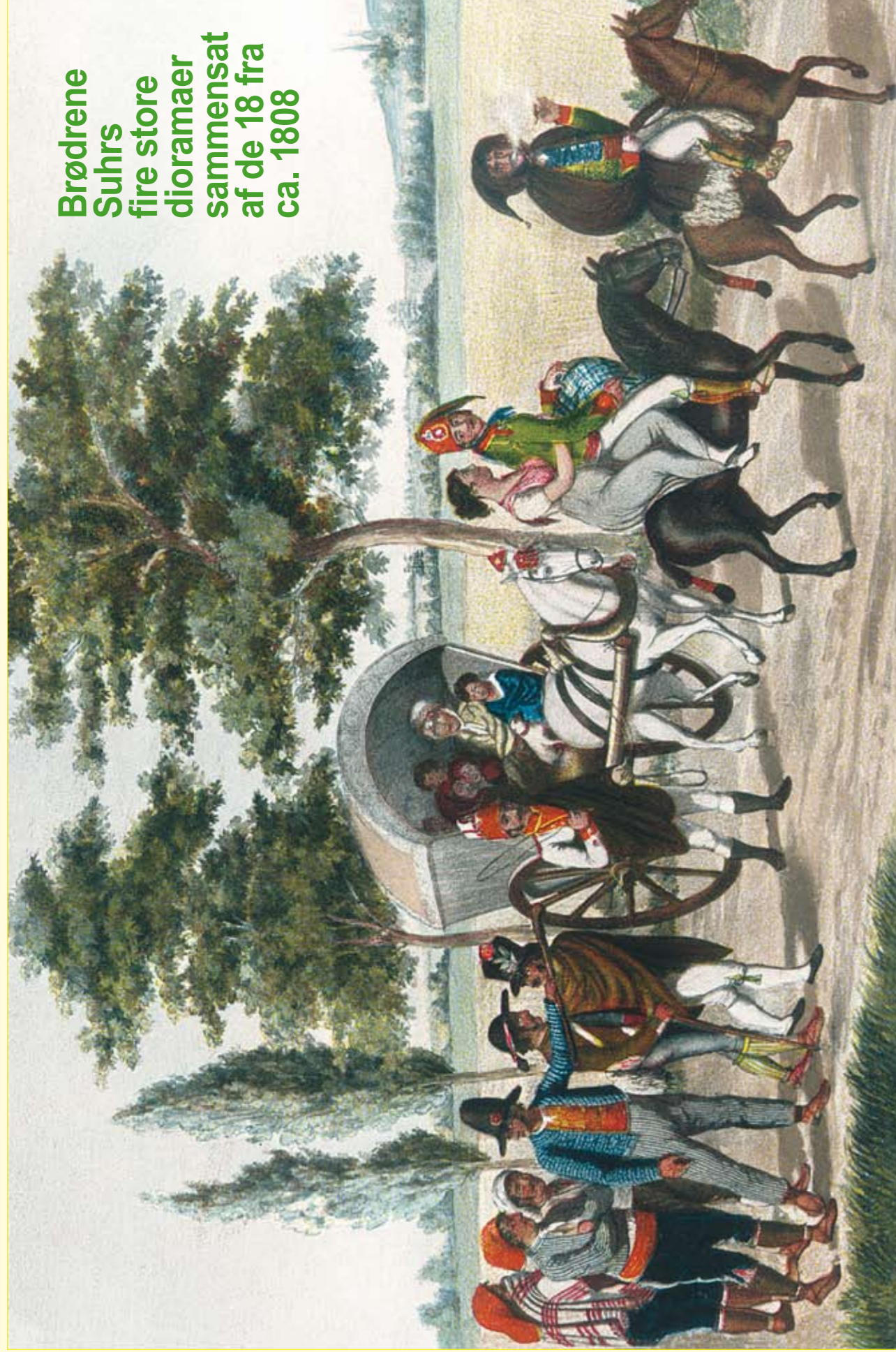
8. Cornelius er gravør af billedserien fra 1808, medens Christopher har udført de omhyggelige originaltegninger, af hvilke nogle få originale stadig eksisterer.
9. Camera obscura er en meget gammel teknik og forløber for fotoapparatet. Specielt egnet til perspektivtegning. I brødrenes besiddelse fandtes adskillige af disse apparater i forskellig størrelse.
10. Panorambilleder og udstillinger var en forholdsvis ny ting. Allerede i 1799 havde der været vist i Hamburg, altså ganske kort efter briterne Robert Barker i 1788 startede, panoramaer, store rundbilleder, hvor beskueren stod i midten og fik indtryk af at være midt i en begivenhed med mange detaljer. Brødrene Suhr system var lidt anderledes, idet de benyttede panoramabilleder i halvrund opstilling, som beskueren kiggede ind på via en stor bevægelig linse i en væg sat foran. Linsen gav slørede kanter på den del af billedet, man så på, således at man kun så en del af hele panoramaet og dermed fik en fornemmelse af uendelighed og en halvstereoskopisk virkning, dvs. en illusion af dybde i billedet. På denne måde kunne

panoramabillederne holdes forholdsvis små - 2-3 m i bredden og 60-125 cm i højden. Det gav plads til i et større rum eller en almindelig sal på samme tid at vise flere dioramaer. I Museum für Hamburgische Geschichte skal der være udstillet flere af sådanne dioramaer.

11. Han besøgte København i 1820, hvor han udstillede "8 billeder ad gangen" i Rabens Gård i Østergade.
12. Antageligvis har det været forarbejdet til lithografien "Das Brokthor in Hamburg während der Belagerungszeit 1813-14.", som den pågældende broder arbejdede på. Findes i Brown Collection.
13. "I Lipperheide Biblioteket findes en af de kolorerede litografier pl. 158 og 159 med signaturnen Corn. Suhr", hvilket kunne tyde, at på flere hos Suhr har forsøgt sig med den ny teknik. Men det synes forbavsende, hvis det skulle være Cornelius, som har kopieret alle originalerne til sten, når man tager hans fornemme raderinger til udgivelsen 1808 i betragtning. Pl. 159 må være et galt planchenummer angivet af Tradition, da deres udgivelse kun indeholder 158 plancher fra nævnte biblioteks udgave). Fra I. Elsmark er oplyst, at der i Lipperheides eksemplar skulle være indbundet 3 yderligere originaler, pl. 18, 28 og 29, og alle

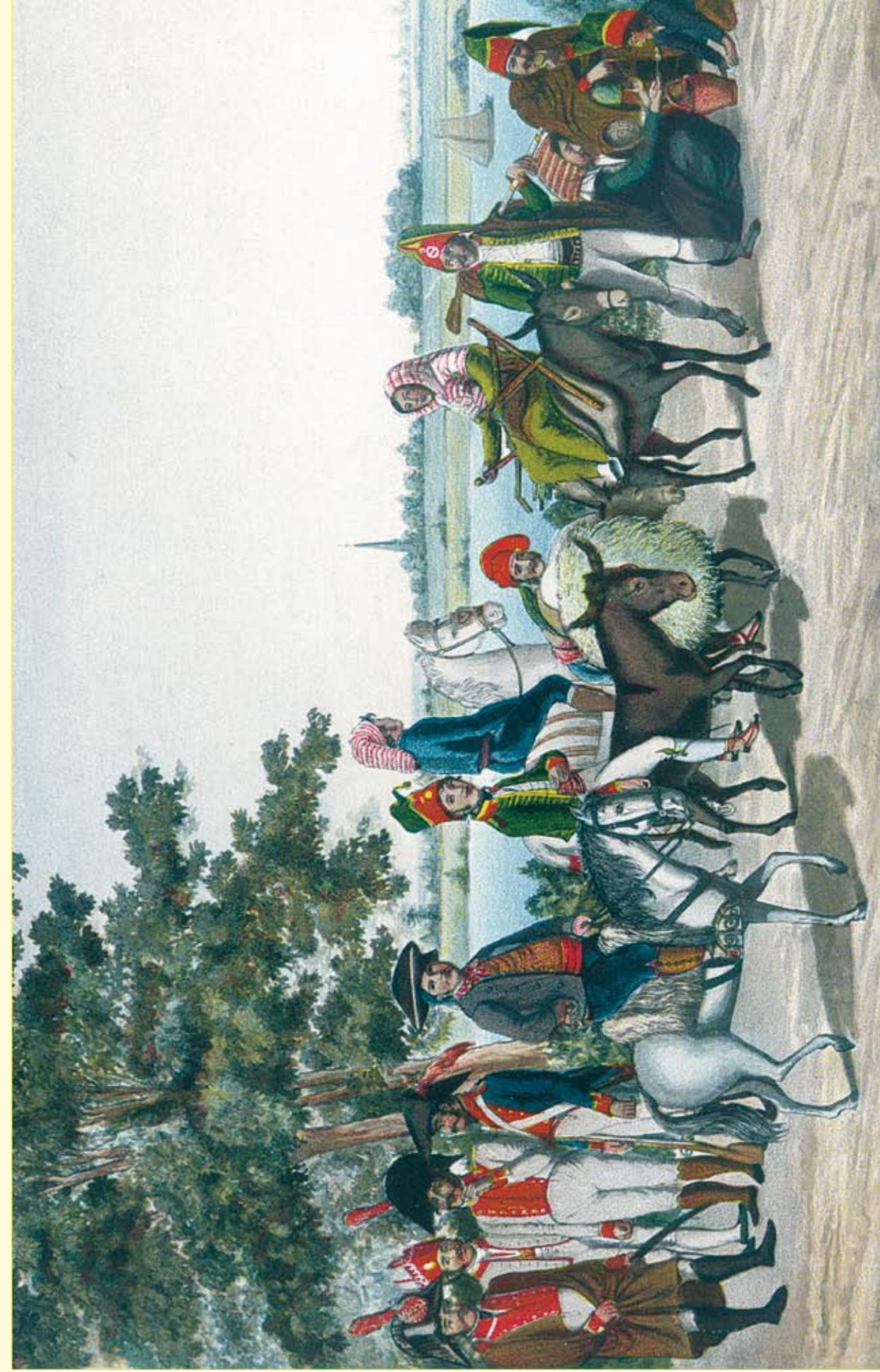
signeret Corn. Suhr.

14. Således er den franske marskal pl.38 kopieret efter Martinet, og sachserne pl.148 er hentet fra A. Sauerweid, "Uniformen der Königlich Sächsischen Armee." 1810.
15. En nærmere gennemgang af de senere kopier kan man finde i Tradition Magazine, Hors Série No. 5, 1998.
16. Blå med sort, infanteriuniformen fra 1802.
17. Både originalbreve og stregtegninger er desværre bortkommet fra det fine bibliotek, som ikke fandt det værd at lede efter materialet. Ja, de brugte endog en times tids forgæves søgning, men da der intet stod i databasen, så... Alle undersøgelser og opgaver, der tager mere end 30 minutter, må ifgl. internt regulativ ikke udføres uden særlig tilladelse. Ikke så underligt, at biblioteket nu og da mister kostbare bøger, når man konsekvent ikke må (gider) lede efter bortkommet materiale. Misforståede effektivitetsprincipper i offentligt regi, kan det måske kaldes, men er snarere kvalificeret dumhed på højt plan. Men er heldigvis er brevkopier opbevaret i Tøjhuset og tegningerne bevaret via P. Kännik i Chakot-Nyt. Juni/August 1961.
18. se Karl Schmidt p. 288.

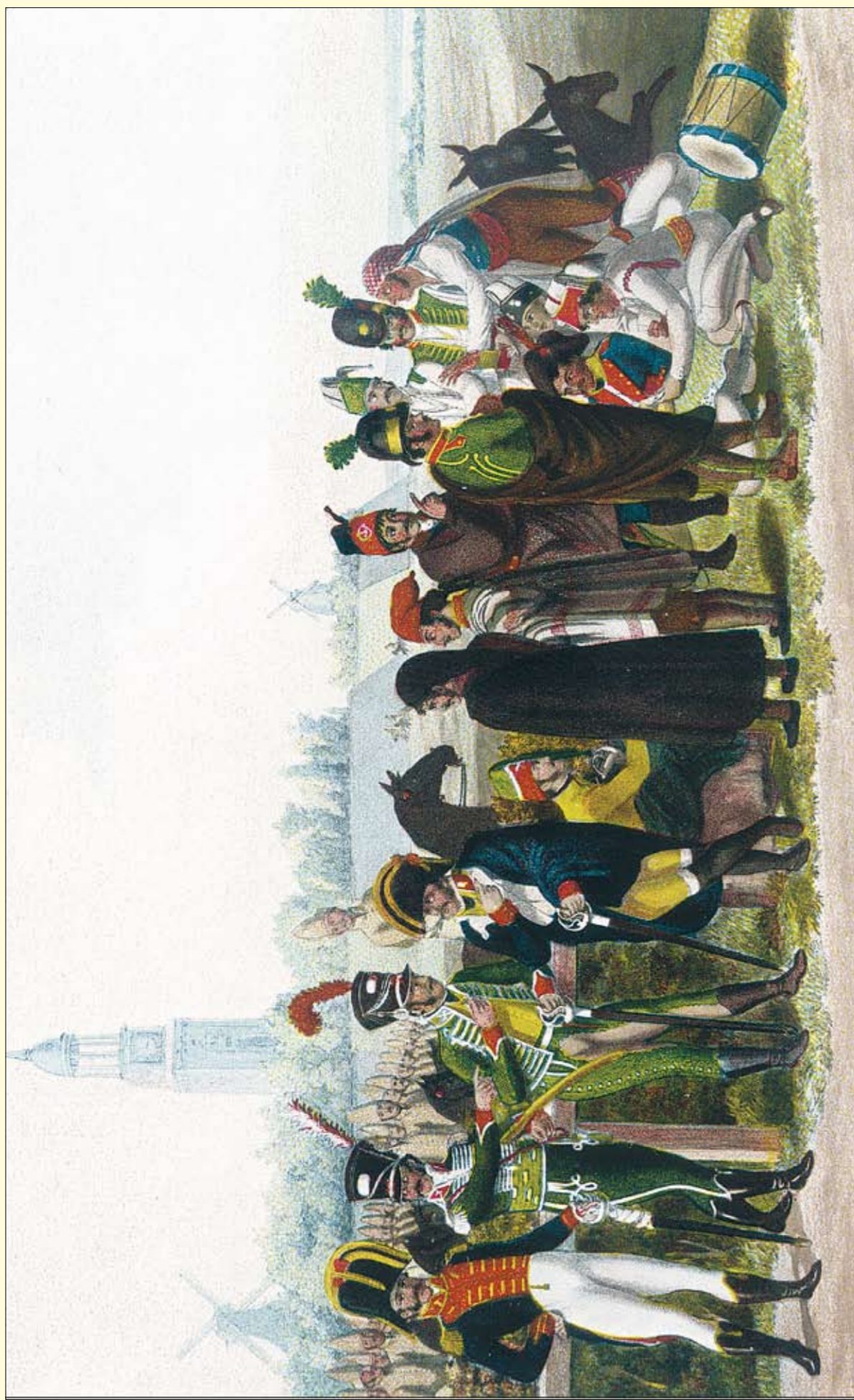

Brødrene
Suhrs
fire store
dioramaer
sammensat
af de 18 fra
ca. 1808

1. Muldyrkusk. Se side 50, Suhr Tafel 3. 2. Rekrutter på vej til bataljon Barcelona. Se side 50, Suhr Tafel 5. 3. - 4. Menig fra Guadalaajara leder familie i "Tartana". Se side 51, Suhr Tafel 7. 5. Menig fra bataljon Cataluña med sin pige. Se side 51, Suhr Tafel 8. 6. Catalonsk officersoppasser. Se side 53, Suhr Tafel 10.

1. Underofficer ved trænet. Se side 52, Suhr Tafel 11. 2. Grenader fra Regiment Guadalajara. Se side 52, Suhr Tafel 11. 3. Musketer fra Regiment Guadalajara. Se side 52, Suhr Tafel 11. 4. Spansk provinsmilitærsoldat. Se side 52, Suhr Tafel 11. 5. "Capo" en for trænkuskene. Se side 50, Suhr Tafel 4. 6. Soldat fra bataljon Barcelona. Se side 52, Suhr Tafel 14. 7. Æseldriver i kappe. Se side 52, Suhr Tafel 14. 8. Staldknægt for officer. Se side 52, Suhr Tafel 14. 9. Soldat fra Bataljon Cataluña med frue. Se side 52, Suhr Tafel 18. 10. Soldat fra Bataljon Cataluña med familie. Se side 50, Suhr Tafel 1.

1. I baggrunden et rytterregiment i gang med den daglige eksercits. Se side 53, Suhr Tafel 16. 2. Major fra Rytterregiment El Rey. Se side 53, Suhr Tafel 17. 3. Kaptajn fra Dragonregiment Almanza. Se side 53, Suhr Tafel 17. 4. Dragon fra Regiment Villa Viciosa. Se side 53, Suhr Tafel 16. 5. Menig fra Rytterregiment Infante. Se side 53, Suhr Tafel 16. 6. Dragon fra Regiment Villa Viciosa. Se side 53, Suhr Tafel 16. 7. - 8. Muldyrdrivere. Se side 50, Suhr Tafel 3. 9. Artillerist i poncho. Se side 50, Suhr Tafel 3. 10. Soldat fra Bataljon Cataluña. Se side 52, Suhr Tafel 15. 11. Soldat fra Regiment Asturias. Se side 52, Suhr Tafel 15. 12. Liggende menig fra et provinssmilitærregiment. Se side 52, Suhr Tafel 15. 13. Soldat fra det lette infanteri. Se side 52, Suhr Tafel 15. 14. Liggende grenader fra Regiment Zamora. Se side 52, Suhr Tafel 15. 15. Liggende soldat fra Regiment Guadalajara. Se side 52, Suhr Tafel 15. 16. Æseldriver. Se side 52, Suhr Tafel 15.

1. Underofficer fra Regiment Guadalajara. Se side 52, Suhr Tafel 12. 2. Tømmersmand fra Regiment Princesa. Se side 52, Suhr Tafel 12. 3. Tømmersmand fra Regiment Asturias. Se side 52, Suhr Tafel 12. 4. Grenader fra Regiment Princesa. Se side 52, Suhr Tafel 12. 5. Grenader fra Regiment Zamora. Se side 52, Suhr Tafel 12. 6. Kaptajn fra Rytterregiment Infante. Se side 51, Suhr Tafel 9. 7. Bernadottes vagtkompagni fra Regiment Zamora. Se side 51, Suhr Tafel 6. 8. Tambur fra Regiment Zamora. Se side 51, Suhr Tafel 6. 9. Kaptajn fra Regiment Zamora. Se side 51, Suhr Tafel 6. 10. Kaptajn fra Bataljon Cataluña. Se side 51, Suhr Tafel 6. 11. Major fra Ingeniørkorpsen. Se side 53, Suhr Tafel 13. 12. Kaptajn fra Regiment Guadalajara. Se side 51, Suhr Tafel 9. 13. Officer fra Regiment Barcelona. Se side 51, Suhr Tafel 2. 14. Sapør- og Minørkompagniet. Se side 53, Suhr Tafel 13.

Tafel 1. Katalonischer Soldat mit seiner Frau und zwei Kindern. Soldat fra 1. Bataljon Cataluña med sin kone og 2 børn. I bag-grunden en af Hamburgs volde med skilderhus, de var malet røde med grå top. Tilsyneladende en soldat på vagt.

Tafel 3. Katalonischer Fahrer, in eine Maultierdecke gehüllt. Katalonischer Maultiertreiber mit "Kapottrock". Artillerist zu Fuß im Überrock. Fig. 1. muldyrkusk indhyllet i et muldyrdækket. Fig. 2. Menig artillerist indhyllet i sin kappe, "Kapottrock" på ældre dansk, tilsyneladende er det en kappe i ponchoform, således at det er den farvede halsåbning med 3 knapper, man ser til venstre under højre arm. Fig. 3. Muldyrdriver i kappe. Fig. 4. Muldyrdriver med tæppe/dækket. Alle muldyrdriverne med den spanske hovedbeklædning, "barretino".

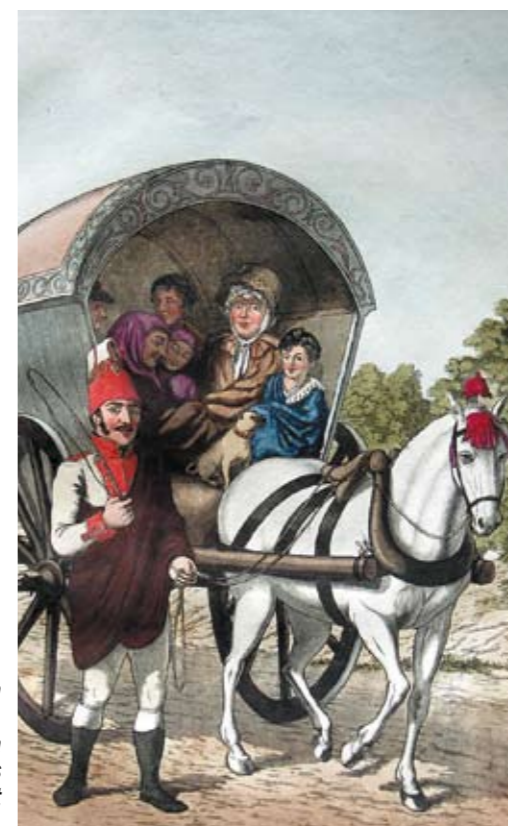
Tafel 5. Rekruten des Regiments Barcelona. Spanske rekrutter til 1. Bataljon Barcelona på vej til depotet i Hamburg for ikklædning og uddannelse.

Tafel 4. Aufseher der Maultiertreiber der Artillerie. Opsynsmand, "Capo", for artilleriets civile muldyrdrivere og kuske.

Tafel 8. Soldate vom Regiment Katalonien mit seiner Frau. Soldat fra 1. Bataljon Cataluña med sin kæreste.

Tafel 7. Spanischer Reisewagen ("Tartana") mit einer Familie. Soldat fra Regiment Guadalajara fører på march antageligvis en officersfamilie i en tohjulet rejsekærre, en såkaldt "Tartana".

Tafel 2. Offizier des Regiment Barcelona. Officer fra 1. Bataljon Barcelona, antageligvis højere rang end kaptajn, idet guldknappen på ærmet må anses for et gradstegn. Mange af de heste, undtagen ved kavaleriregimenterne, som spanierne havde med, var små og ringe, idet "statsministeren", Godoy, havde anvendt hærens midler til alt andet, end de var beregnet for.

Tafel 6. Ehrenwache aus Soldaten des Regiments Zamora für den Fürsten von Ponte-Corvo. Katalonischer Offizier. Marskal Bernadotte, Prins af Ponte Corvo, havde udtaget som personligt vagtkompagni et af grenaderkompagnierne fra Regiment Zamora. Her ses kompagniet i baggrunden. Fig. 1 tamburer fra Regiment Zamora. Alle spanske tambourer var uniformeret i det kongelige liberi, ganske som franske også havde været det før revolutionen. Lidt besynderligt er det dog, at hans huepose ikke er i samme farve, sort, som grenaderernes! Se Tafel 12, fig. 5. Fig. 2. Kaptajn. Fig. 3. Kaptajn fra 1. Bataljon Cataluña.

Tafel 9. Offizier vom Regiment Guadalaxara. Offizier der Kavallerie "in alter Uniform". Fig. 1. Kaptajn fra Regiment Guadalajara. Fig. 2. Kaptajn fra Rytterregiment Infante klædt på til aftenselskab med hvide silkestrømper og små sko med spænder. Båden i baggrunden fører Hamburgs byflag.

Tafel 11. Drei Soldaten des Regiments Guadalajara. Milizsoldat. 1. Underofficer ved trænet. 2.- 3. Grenader og musketer fra Regiment Guadalajara. 4. Soldat fra spansk provinsmilitsregiment. Se nærmere forklaring til fig. 1 ved Suhr Tafel 19 side 28.

Tafel 12. Grenadiere verschiedener Regimenter. Fig.1. Grenaderunderofficer fra Regiment Guadalajara. Fig. 2. Tømmermand fra Regiment Princesa i gammel 1802-uniform. Fig. 3. Tømmermand fra Regiment Asturias. Fig. 4. Grenader fra Regiment Princesa i gammel 1802-uniform. Fig. 5. Grenader fra Regiment Zamora.

Tafel 15. Spanische Infanterie. Maultiertreiber mit Maultieren. Fig. 1. Soldat fra 1. Bataljon Cataluña. Fig. 2. Soldat fra Regiment Asturias. Fig. 3. Liggende soldat fra et provinsmilitsregiment. Fig. 4. Soldat fra det lette infanteri. Fig. 5. Liggende grenader fra Regiment Zamora. Fig. 6. Liggende soldat fra Regiment Guadalajara. Denne soldats felthue har ikke samme fine kantning, som man ser hos Suhr på andre felthuer fra regimentet, så måske de er underofficerer. Fig. 7. Æseldriver.

Tafel 18. Katalonier mit Frau und Kind auf dem Marsch.

Tafel 14. Maultiertreiber transportieren Fourage auf Esel. Fig. 1. Soldat fra 1. Bataljon Barcelona på æsel. Fig. 2. Spansk bonde fra trænet i kappe, hænger ind over det stakkels æsel som slæber på fourage. Fig. 3. I baggrunden en staldknægt på en officers ædle andalusiske hest.

Tafel 10. Diener eines Katalonischen Offiziers im Bauernkittel. Teksten siger officerstjener i bondekofte, men da soldaten er i uniform, er det snarere en officersoppasser.

Tafel 17. Offiziere der Regimenter Rey und Almanza. Fig. 1. Major fra Rytterregiment El Rey i den ny 1805-uniform. Fig. 2. Kaptajn fra Dragonregiment Almanza. Sammenlignet med Suhr pl. 11 og 12, som viser officerer fra Dragonregiment Villa Viciosa, har sidstnævnte røde striber i skærfets knuder, hvor der ingen vises for Almanza.

Tafel 16. Spanische Kavallerie. Fig. 1. Dragon fra Regiment Villa Viciosa. Man bemærker hos Suhr, at menige dragoner stadig bruger deres gamle, lige dragonsabler, medens dragonofficererne for det meste har skiftet deres til lette kavalerisabler. Fig. 2. Menig fra Rytterregiment Infante. Fig. 3. Dragon fra Dragonregiment Villaviciosa i vest. I baggrunden et rytterregiment, iklædt "arbejds"uniform og -hue, i gang med den daglige eksercits. Foran holder en befalingsmand, skuldersnorene kan både være en distinktion eller snorene, som holdt ærme og vest sammen. Her kan dog ikke ses sammenføjningerne ved skulderen. Se Suhr pl. 6.

Tafel 13. Major der Mineure und Sappeure. Om rangen på officeren er major eller kaptajn, synes der lidt usikkerhed om. Bueno mener ud fra epauletterne, at det er "un capitán en funciones de sargento mayor (commandante)". I baggrunden ses sapører, herunder en tambur i rød kjole.

Rytterrgt. VILLAVICIOSA ~ Rytter
efter T.Weber -Augsbourg -1807

Rytterrgt. VILLAVICIOSA ~ Rytter.
efter T.Weber -Augsbourg -1807.

Officer
Infanteriergt. ZAMORA ~ efter T.Weber -Augsbourg . 1807 .

Frivillige Infanteriergt. CATALONIEN ~ Soldater .
efter . T.Weber -Augsbourg - 1807 .

Sapeur
Infanteriergt. ZAMORA ~ efter T.Weber .Augsbourg .1807.

Rytterrgt. ALGARVE ~ Rytter ~ lille uniform.
efter T.Weber -Augsbourg 1807.

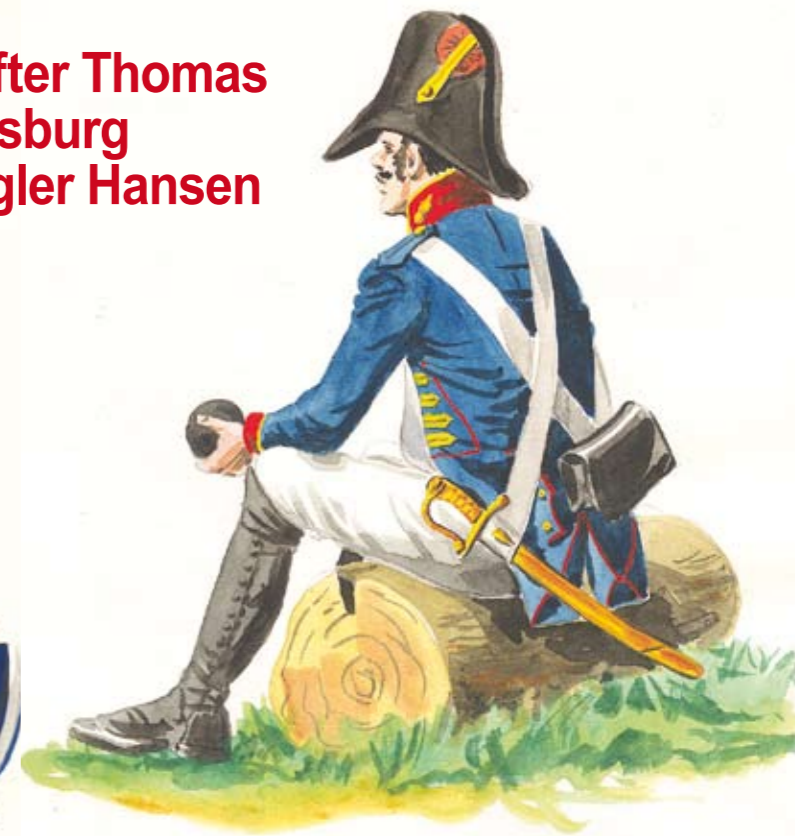

Rytterrgt. ALGARVE ~ Officer
efter Thomas Weber · Augsburg 1807

**Spanioler efter Thomas
Weber, Augsburg
af Chr. Würgler Hansen**

Rytterrgt. ALGARVE ~ Rytter.
efter Thomas Weber -Augsbourg 1807

Artillerist
efter T.Weber .Augsborg . 1807 .

Artillerie officer Artillerie officer Genie officer
 efter T. Weber - Augsburg - 1807.

Officer. Soldat

Frivillige Infanteriergt. CATALONIEN ~ efter T. Weber - Augsburg - 1807.

**Spanioler efter Thomas Weber,
 Augsburg af
 Chr. Würgler Hansen**

Rytterrgt. VILLAVICIOSA ~ Rytter ~ lille uniform.
 efter T. Weber - Augsburg - 1807.

Rytterrgt. VILLAVICIOSA ~ Officer.
 efter T. Weber - Augsburg - 1807

Spansk Jæger fra
 Regiment Catalonien

Spansk infanterist
 fra Regiment
 Zamora

Spansk
 Romaner

Spansk cavalierist
 Regiment
 Villaviciosa

Spansk
 Cavalierist
 Regiment
 Algarbe

Spansk cavalierist
 fra Regiment Rey

Spansk cavalierist
 fra Regiment Almanza

Spansk
 Trompeter
 Regiment Almanza

Spansk infanterist
 Regiment
 Navarra

Spansk infanterist
 Regiment Toledo

Spanier i
 Næglige fra
 Rgt. Almanza

Lüneburgdagbogen efter Chr. Würgler Hansen

Augsburg-billeder af spanioler udgivet 1802-1810 af Akademischen Buchhandlung i Augsburg

Tambur. Tømmermand fra Guadalajara. Fanebærer fra Princesa. Officer fra Zamora med gammel model epaulet. Officer fra 1. lette Bataljon Cataluña. Alle fra 1. spanske Division 1807.

Trompeter fra Dragonregiment Villa Viciosa. Dragon fra Villa Viciosa. Rytter fra Algarve. Dragon fra Villa Viciosa i kappe. Alle fra 1. spanske Division 1807.

Officer fra 1. lette Bataljon Cataluña. Soldat fra Guadalajara. Sergent fra 1. lette Bataljon Cataluña. Siddende soldat 1. lette Bataljon Cataluña. Bagved muligvis soldat fra et provinsmilitsregiment. Alle fra 1. spanske Division 1807.

Officer fra Dragonregiment Villa Viciosa. Uniformen er blevet noget mørk, skal være grøn. Officer fra Rytterregiment Algarve. Officer fra Rytterregiment Algarve. Guldepauletten må være en gammel model. Alle fra 1. spanske Division 1807.

Spanske artillerister. Materiellet burde være malet lyseblåt. Alle fra 1. spanske Division 1807.

Manuela Malasaña og oprøret i Madrid den 2. maj 1808

Oversat fra spansk af John Sjöberg

Der foreligger flere versioner om historien bag drabet på den unge pige Manuela Malasaña. Segun Fernandez oplyser at hun blev dræbt, mens hun hjalp sin far med at læse våben ved porten til Cuatel de Artilliria. Andre siger, at hun blev overrasket af franske besættelstropper, fordi hun bar en stor saks. Hun var syerske.

En mere troværdig forklaring skyldes Cambroneno, som beskriver drabet på heltinden, den 15-årige Manuela Malasaña. Sammen med mange andre unge

i hovedstaden Madrid deltog hun i forsvaret af Monte León artillerikaseren. Efter at han var taget til fange og havde afvist de franske soldaters tilnærmelser, blev hun fængslet og siden dræbt på den gade, hvor hun var pågrebet med våben, også en saks. Hun er begravet i Hospital de la Buenos Dicha sammen med 409 andre ofre for opstanden. Efter sin død blev hun kendt og ophøjet som heltinde. Hun er blevet mindet, bl.a. ved at man har opkaldt et område i Madrid og en gade og en metrostation i Móstoles en forstad til Madrid efter hende.

Fremstillingen af det lille diorama af drabet på Manuela Malasaña er et teamwork. Scenariet udført af Miniaturas F. M. Beneito, Madrid. Det oplyses i manualen, at det er udført af Orlando Rinz med hjælp af Fernando Pelás og José Alonso. Teamworket er fortsat i Danmark, hvor det er samlet og malet af John Sjöberg med støtte fra Christian Raun i form af lodning af hesten for at opnå en passende styrke. Scenariet er baseret på et maleri af Álvarez Dumont, der viser den dræbte Manuela for fødderne af en fransk kyrasser til hest. En civilist prøver at jage sin foldekniv ind i hans ubeskyttede armhule. Husets facade er af gips og samtlige figurer og udsmykning på huset (gelænder og lampe etc.) er af tin.

Mødekalendar 2008-2009

Onsdag 1. oktober Anvisningssalg

Der afholdes anvisningssalg og børs. Bøger, figurer og samlesæt. De, der har meddelt mailadresser, får lister over det anviste tilsendt pr. mail. Listen lægges desuden på Chakotens hjemmeside.

De, der ikke har opgivet mailadresse, kan få tilsendt liste over det anviste mod at indsende en A4 kuvert forsynet med adresse og kr. 6,50 i porto til Christian Raun, Carl Bernhards vej 17, 3.th, 1817 Frederiksberg C.

Søndag 26. oktober kl. 12.00 – 16.00

Miniaturemilitær i Kastellet
Selskabet afholder Miniaturemilitær i "Gamle Varmecentral" i anledning af Kastellets fødselsdag og åbent hus arrangement.

Der vil samtidig være adgang til Kastellets samlinger og museer.

Vi afholder som foregående år udstillingen "Miniaturemilitær" i Gammel Varmecentral" hvor der vil være figurstøbning, figurbemaling,

krigsspil og figurer/dioramaer og meget andet - til glæde for store og små.

Kastellet vil også som tidligere år, stille med et stort program af militært tilsnit.

Er der medlemmer som har tid og lyst til at være med til at udstille figurer, og/eller være ambassadører for selskabet m.w.m. hører vi gerne fra jer. Men man er selvfølgelig også velkommen til bare at besøge os og få en snak.

Kontaktpersoner er Leif Christensen tlf. 28 26 70 83, E-mail leif.c@adr.dk eller Christian Raun, tlf. 33 31 21 22, E-mail c.raun@webspeed.dk

Onsdag 5. november Kursus

Hvordan skaber man sin egen figur fra bunden af samt udformning af støbeforme og støbningen.

Christian Raun m.fl. står for "hands on" (evt. workshop)-projekter for mindre grupper, således at alle kommer til at se processerne på nært hold.

Evt. workshops.

Lørdag 29. november Julemøde og årskonkurrence

Kl. 18.00 i Kastellet, Hestestalden, Nordre magasin

Fra kl. 17.30 - 18.30 er der indlevering af udstillingsgenstande til årskonkurrencen.

Herefter er der smørrebrød med dertil hørende julehygge, kaffe og kage.

Pris for spisning er 75,- kr. for voksne og 25,- kr. for børn under 15 år.

Vin, øl og sodavand kan købes til rimelige priser.

Selskabets medlemmer opfordres til

at tage ægtefælle/samlever og børn med til det populære arrangement.

Også i år er Figurina Danica inviteret til at deltage i konkurrencen.

Tilmelding

Afhensyn til indkøb af smørrebrød m.m. bedes deltagerne tilmelde sig til Aksel Willumsen, tlf. 32 54 01 77 eller på e-mail: aksel@corfitz.com. Senest onsdag den 21. november.

Årskonkurrencen

Konkurrencens kategorier er:

- 1) Enkeltfigurer/rytterfigurer op til 65 mm.
- 2) Enkeltfigurer/rytterfigurer over 65 mm.
- 3) Figurgrupper/vignetter (indeholdende max. 4 figurer i alle størrelser).
- 4) Dioramaer og opstillinger.
- 5) "Fra det hjemlige skatkammer".

Alt kan tilmeldes, som ikke falder under de ovenstående kategorier, men har en eller anden militærhistorisk forbindelse.

Nogle eksempler: Tegninger, replikavåben, publikationer, temaer om frimærker, medaljer osv. - eneste betingelse er, at man på en eller anden vis har gjort en særlig indsats for at fremstille, eller samle det udstillede.

Uden for konkurrence

For dem, som bare har lyst til at udstille hvad som helst af militærhistorisk tilsnit.

Også i år er der en uforpligtende børnekategori med præmier (slikposer) til alle dem som deltager.

Det er bare med at kickstarte børnene - de er jo selskabets fremtid

Præmier

Der er - som altid - præmier inden for alle 5 kategorier. Præmierne er Chakotens flotte Diplom, Chakotens prægtige vin. Desuden er der "Best in Show"-præmien som går til den udstillingsgenstand af alle, som får flest stemmer og belønningen er selskabets flotte skjold.

2009

Onsdag 7. januar

Hyggemøde og anvisningssalg med mange interessante gamle og også nyere bøger. Vi starter den nye sæson med at medbringe nyanskaffelser og julegaver, så glæden kan deles med ligesindede.

De, der har meddelt mailadresser, får lister over det udbudte tilsendt pr. mail,

ligesom listen lægges på Chakotens hjemmeside.

De, der ikke har opgivet mailadresse, kan få tilsendt liste over det udbudte mod at indsende en A4 kuvert forsynet med adresse og kr. 6,50 i porto til Christian Raun, Carl Bernhards Vej 17, 3.th., 1817 Frederiksberg C.

Skriftlige bud sendes til Ole Thureholm, Hjorteleddet 7, 3660 Stenløse. Eller bud kan sendes via email til anvisning@chakoten.dk

Medlemmer af Figurina Danica er velkomne til at deltage eller byde pr. mail eller post.

Endelig vil der pr. e-mail forinden blive rundsendt en liste over effekter til aftenens minianvisningssalg.

Onsdag 4. februar

Den bosnisk-muslimske SS-Division "Handschar" - en militær og etnisk tragedie v/ Ole A. Hedegaard.

En facet af 2. verdenskrig, som er meget lidt kendt og omtalt i litteraturen (og som tyskerne ikke bryder sig om at mindes!), er den division af bosniske muslimer, som i Kroatien lod sig hverve til Waffen-SS i et fortvivlet forsøg på at værges mod de serbiske, permanente forfølgelser og forsøg på folkedrab, som jo i det tidligere Jugoslavien har smertelige spor helt frem til vore dage.

De støttede sig til tyske tilsagn om efter en sejrrik (tysk!) krig at få selvstyre i en muslimsk stat på Balkan.

Divisionen deltog med brask og bram (side om side med tyske og italienske tropper) i den blodige og nådeløse krig mod Titos kristne partisaner, en krig, der som bekendt endte med tysk og kroatisk nederlag og et påfølgende helt uhørt blodigt, serbisk opgør med de overlevende.

Begivenheden har militærhistorikeren Ole A. Hedegaard skildret i et interessant foredrag med et relevant og sjældent billedmateriale.

Onsdag 4. marts

Napoleon på film v/ Helle Sihm. Mere information følger.

Lørdag 18. april Generalforsamling Børs og anvisningssalg

Til børsen opfordres medlemmerne til at sætte effekter til salg. Børsen starter kl. 13.00, og alle er velkomne til at medbringe og sælge, hvad de har på reoler og hylder hjemme. Her er muligheden for at kombinere en rask oprydning af alt det, du har mistet interessen for,

Fortsættes næste side

Hahlomanuskriptet efter Forthoffer

Uniformerne her synes korrekte. At fig. 5. fra Provinsmilits har hvide knapper og fig. 7. Artillerist, har hvide rabatter, knapper og udstyr på chakoten, kan sikkert henføres til kopisternes fejl i kolorering.

Alle figurerne - minus bataljon "Cataluña" kommer fra 2. spanske Division, kommende fra Spanien under Kindelan. Og den lille detalje vækker nogen mistænksomhed.

Manuskriptets tilblivelseshistorie,

Herrn Hahlos kranke skæbne og de mange kopier udført i tyske samlerkredse (om originalen overhovedet eksisterer mere, fremgår ikke af Forthoffers tekst.), får en til at have en mistanke om tegningernes oprindelige

ægthed. Kunne lige så godt være lavet af en med kendskab til feks. Suhr.

Kopieret og udgivet af R. Forthoffer 1973

Mødekalendar 2008-2009

og få det omsat og gøre andre medlemmer glade, og i stedet erhverve effekter, enten på børsen eller det efterfølgende anvisningssalg, der er mere i tråd med dine nuværende interesser. Det gælder figurer, bøger og løsdele.

Efter børsen er der generalforsamling fra ca. kl. 14.00. Derefter anvisningssalg, idet generalforsamlingen forventes gennemført hurtigt og smidigt som sædvanligt.

Der vil pr. e-mail forinden blive rundsendt en liste over effekter til dagens anvisningssalg. Listen vil ligeledes blive lagt på hjemmesiden.

Bemærk, at dagen er en lørdag.

Onsdag 6. maj Slagtebank Dybbøl v/ forfatteren og journalisten Tom Buk-Swienty.

Tom Buk-Swienty fortæller om sin nye, anmelderroste bog Slagtebank Dybbøl og om sin research og sine fund af kilder - breve og dagbøger - som ikke tidligere har været kendt i historiskrivningen.

I bogen fortæller han om, hvordan granater i ugevis regner ned over Dybbøl, hvor den danske hær ligger forskanset og i skyttegrave. Stillingen skal holdes, koste hvad det vil, lyder ordren fra København. Få hundrede meter fra danskerne står en overlegen tysk hær parat til angreb.

En smuk forårmorgen tier kanonerne pludselig. De, som overlever dagen,

husker det som øjeblikket før ragnarok. Så lyder der kommandoråb. Titusinder af soldater myldrer frem. Et inferno af kugler og granater sønderriver stilheden. Slaget ved Dybbøl den 18. april 1864 er i gang.

Slagtebank Dybbøl er en medrivende, dokumentarisk beretning om Danmarks krig mod to tyske stormagter, Prøjsen og Østrig, i 1864 - om vejen til Dybbøl og om det politiske spil i København og Berlin under krigen. Men først og fremmest er det en fortælling om de soldater, officerer, feltlæger og krigskorrespondenter, der oplevede krigen og det blodige slag den 18. april 1864. Slagtebank Dybbøl var soldaternes eget navn for fronten.

Onsdag 12. august Onsdag 2. september Onsdag 7. oktober Onsdag 4. november

Nærmere i senere udgave.

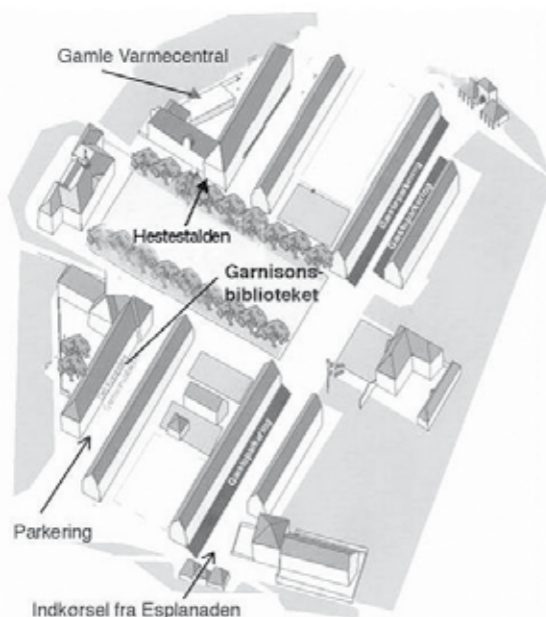
Lørdag 28. november Julemøde og årskonkurrence 2009

Nærmere i senere udgave.

Årskonkurrencen

Årskonkurrencen er på samme vilkår som i år. Nærmere oplysninger vil fremkomme i en senere udgave.

Alle onsdagsmøder starter kl. 19.00 og finder sted i Hestestalden, Nordre Magasin med mindre andet er angivet. Se evt. kortet over Kastellet og læs mere udførligt om aktiviteterne på Chakotens hjemmeside

Chakoten

Udkommer 4 gange årligt og udgives af Dansk Militærhistorisk Selskab. Udgives med støtte fra Prins Joachims og Prinsesse Alexandras Fond

Selskabets Protektor
Hans Kongelige Højhed
Prins Joachim

Selskabets Præsident
Hans Chr. Wolter
Violvej 36, 3500 Værløse
Tlf. 44 48 43 42
E-mail: wol@newmail.dk

Redaktør og indmeldelse
Claus Mogensen
Kaktusvej 49, 2300 Kbh. S
Tlf. 48 17 26 81
E-mail: editor@hobby.dk

Kasserer
Henning Bjerg Karstensen
Nymøllevej 121, 2800 Lyngby
Tlf. 45 87 81 80
E-mail: lihenkar@post1.dknet.dk

Adresser og -ændringer
Jørgen Koefoed Larsen
Maagevej 34, Masnedø, 4760
Vordingborg
Tlf. 55 34 62 89
E-mail: masnedbo@mail.tele.dk

Anvisningssalg
Aksel Willumsen
Kongedybet 18. 2.th, 2300 Kbh. S
Tlf. 32 54 01 77
E-mail: aksel@corfitz.com

Udveksling af blade
Ole Thureholm
Hjorteledet 7, 3660 Stenløse.
Tlf. 41 26 57 81
E-mail: thurholm@post5.tele.dk

Selskabets hjemmeside
www.chakoten.dk

Layout
Finn Hillmose

Abonnement tegnes ved indmeldelse i Selskabet
Bank reg. nr. 1551 konto 655-4873
IBAN: DK37 3000 0006 5548 73
SWIFT: DABADKKK
Kontingent for 2008 kr. 300,-
Fra udlandet kr. 350,-

CHAKOTEN 2008
ISSN 0901-4799

Tryk: PE Offset
Tømrervej 9,
6800 Varde

Officer til hest som estandartfører, Rytterregiment El Rey.
Pr. 1. august indkvarteret i Aarhus. Udført af John Winther Hansen.

Officer, frivillige lette infanteriregiment Cataluna i udgangsuniform.
Pr. 1. august indkvarteret på Langeland. Udført af John Winther Hansen.

Kvinde med æsel og mand med hest.
Officer fra rytterregiment El Infante på march med hustru og bagage. Pr. august 1808 indkvarteret i Randers. Udført af John Winther Hansen til brug for vandrestillingen i 2008.

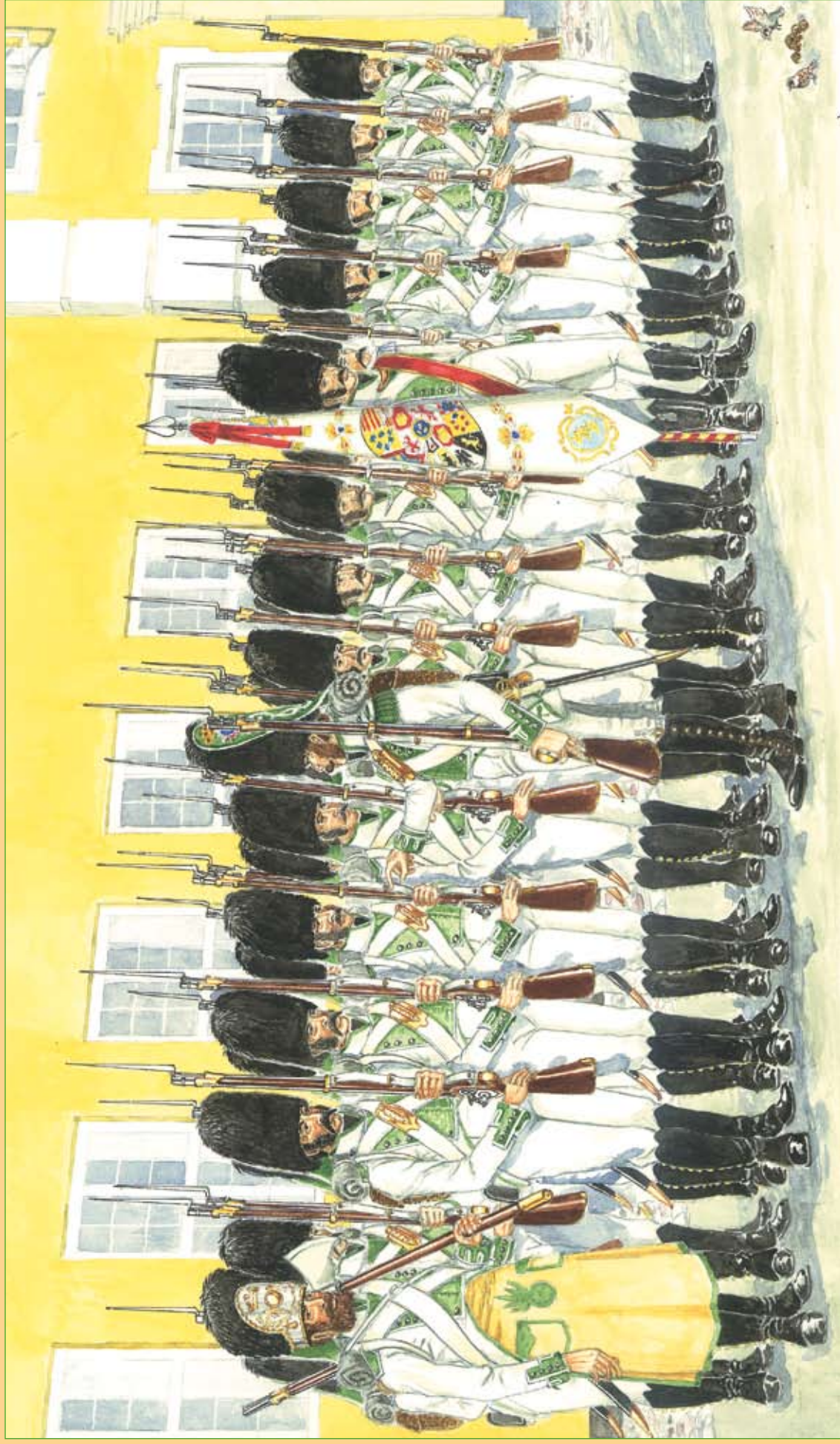
Musketer, infanteriregiment Guadalajara.
Pr. 1. august indkvarteret i og omkring Roskilde samt i Herløse. Udført af John Winther Hansen.

Kærre med fire soldater og kone i vognen. Spanske soldater på rejsemarch.
Her ses en grenader, en trommeslagerdrenge og en musketer fra Infanteriregiment Guadalajara, som har sin kone og familie i kærren. Når et regiment forflyttedes var det et helt lille samfund, der flyttede med alle deres ejendele. Bagved ses en musketer fra Infanteriregiment Asturias trave afsted. Udført af John Winther Hansen til brug for vandrestillingen i 2008 mellem fire museer.

Regimentstøttemand, infanteriregiment Guadalajara.
Pr. 1. august indkvarteret i og omkring Roskilde samt i Herløse. Udført af John Winther Hansen.

Regiment Asturiens 1. bataljons grenaderkompagni, stillet op til parade i Palæsgården 1808 i Roskilde. Regimentet blev oprettet i 1703. Det bestod af 3 bataljoner, med en styrke på ca. 2.332 mand, da det var i Danmark. Set fra venstre en tømmermand (gastador). Tømmermændenes opgave var at rydde vejen for regimentet under march og i kamp. Deres udrustning bestod af økser, hakker, spader, save og skødeskind. Et særkende for tømmermænd var deres store fuldskæg, som var mode i hele Vesteuropa. Den næste, grenaderen (grenaderos), som var eliten i regimentet, blev udtaget blandt de bedste og højeste folk. For at gøre dem mere synlige og skrækindjagende var de iført en høj bjørneskindshue og havde et stort overskæg. Det lille blikkrø på bandoleret var et føringsmiddel for en brændene lunte "lunteberger", som grenadererne var udrustet med i ældre tider, men som under Napoleonskrigene kun blev brugt til pynt, for siden at forsvinde helt. Grenadersergenten (grenaderosargento 1. grad) er af første grad med 2 epauletter i regiments farve, her grøn. Grenaderherrens klædespuld dækker hele bagsiden. Den var i broderi med Asturiens våben 2 engle holdende et kors. Fæniksen (subteniente abanderado) med 1 bataljons livfane, motivet er kong Carlos d. 3. våben i midten og Asturiens i hjørnerne. Fanen er model 1760 fremstillet af hvidt taft.